PETRI BERTII

HYMENÆVS DESERTOR

sive

DE SANCTORVM APOSTASIA

PROBLEMATA DUO.

1. *An fieri possit ut justus deserat justitam suam?*
2. *An quæ deseritur fuerit vera justitia?*

Veneunt
FRANCOFVRTI ad Mœnum.
Anno cIɔ Iɔc xxI.

REVERENDIS

Pietate, eruditione, prudentiâ conspicuis viris, Pastoribus & Doctoribus Ecclesiæ Christi in Germaniâ, Galliâ, Britanniâ, Hungariâ, Bohemiâ, Daniâ, Poloniâ, Sueciâ, &c. sub Imperatore, Regibus, Principibus, aliísque Europæ Rebusp. fidem Jesu Christi secundùm Euangelium profitentibus,

PETRVS BERTIVS servus Iesu Christi

S. D.

Offero vobis, fratres & Domini honorandi, ea quæ ex scripturis divinis *De Apostasia Sanctorum* ad Christi gloriam & consciétiæ meæ exonerationem notavi eo tempore, quo me & communis necessitas coëgit aliorum in utramque partem de hoc capite audire disputationes, & propria compulit vocatio, ob injunctam scripturæ sacræ Analysin, aliquid in alterutram partem definire. Non dicam, quam lentè, quam sollicitè id factum a me sit: hoc unum dicam, expressisse id manifestam veritatis vim, permisisse verò tum Academiæ consuetudinem, tum avitam, neque ad huc extortam nobis Christi gratia & Ill. DD. Ordinum benignitate Ecclesiarum nostrarum libertatem. Hoc autem omne ut vobis inscriberem, effecerunt ista. Primùm, vocatio communis: sumus enim, licet disjuncti corporibus, tamen per unum spiritum coagmentati ad opus ministerij, & ædificationem corporis ejusdem. Ad hoc, amor magni veri, quod nos tantisper singuli inquirimus, donec aliquan-

do evadamus ſimul in unitatem fideî, & agnitionis Deï, in virum perfectum. Tum conſenſus mutui declaratio : Nam in hoc capite plerique omnes idem mecum ſentitis; nec poteſt in me ſine veſtrâ injuria veritas confeſſionibus veſtris publicis declarata ab ullo privato homine damnari. Denique aliquod etiam votum conſervandæ & ad poſteros tranſmittendæ cum veritate libertatis ejus, quam tanto ſudore, ſanguine, vigilijs, laboribus, impenſis, majores noſtri, ut ſcitis, pepererunt. Rogo obteſtorque vos, ut laborem hunc meum æqui bonique conſulatis, Ita vos,

Ieſus Chriſtus, ἀΐδιος ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, ἀρχιποίμην καὶ ἀρχιερεὺς Eccleſiæ ſuæ, ducat per ſpiritum ſuum ſanctum in omnem veritatem, ſuggeratque conſilia Eccleſiæ ſuæ ſalutaria. Dat. Lugd. Bat. XII. Auguſti Anno CIↃ IↃC X.

Veſter in Domino

P. Bertius.

PRÆFATIO
AD
CHRISTIANVM LECTOREM.

QUum ad me ante annum publico nomine accessissent graves aliquot, & propter eruditionis famam selecti viri, incidimus in sermones quosdā ad S. Theologiæ dispositionem constitutionemque pertinentes: neque id ἀπροβουλεύτως: omnia enim fuerunt ab ipsis ita directa atque comparata, ut facile statim intelligerem propositum illis fuisse, sententiam meam de quibusdam capitibus sciscitando cognoscere. Ego qui ingenuum ac rotundum pectus probavi semper, quum meminissem Ecclesiæ Dei me esse nutritium, & non parentum duntaxat destinatione ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα μεμαθηκότα, sed propria insuper προαιρέσει studia illa magno ardore ingentique animi contentione amplexum, putavi nihil cælandum eorum quæ per Christi gratiam cognovissem. Itaque apertâ fronte, aperto ore, aperto pectore, non tantum admisi interrogantes, quum secus liceret, sed ipse etiam blandè comiterque provocavi. Res autem omnis tribus capitibus ab ipsis comprehensa est, 12 Febr. A°. 1609.

Primùm, Quibus gratiam salutarem conferat Deus?
Deinde, Quo modo?
Denique, Quousque?

Etsi verò non ignorarem intra paucos annos magno cum luctu bonorum tentatum a quibusdam fuisse, ut non ferretur in ministerio quisquam, certè nemo admitteretur ad illud, nisi qui diceret,

1 *Solis illis gratiam a Deo dari, qui absoluto & inconditionato decreto a Deo essent ad vitam electi, cæteris verò non dari,*
2 *Et dari illis per vim quandam irresistibilem,*
3 *Ita ut semel accepta nunquam posteà rejici aut excludi posset.*

Tamen quum sententias istas judicarem & sacris scripturis, & naturæ Dei, & bonis moribus, præsertim si admodum urgerentur, inimicas; respondi pro tempore ea quæ veritati consona esse existimabam. Et feci hoc ad Dei gloriam, invitante me genio libertatis; feci provocatus a fratribus, in Ecclesiâ veritatis indagatrice, in Bataviâ, denique in Academiâ illâ, in qua & olim dogmata illa oppugnata memineram, & tunc temporis a Doctore Arminio, in-

victo atque imperterrito veritatis adsertore, summâ cum dexteritate quotidie oppugnari sciebam. Obversabantur animo meo scripturæ dicta,

1 *Christus est propitiatio pro peccatis nostris, nec pro nostris solùm, sed etiam pro totius mundi peccatis.* 1 Ioan. II. 2. *Quisquis crediderit salvabitur.* Matth. XXVIII.

2 *Hodie si vocem ejus audiveritis, ne obdurate corda vestra. Videte nequando sit in ullo vestrûm cor malum, incredulum. Non profuit illis sermo, ut qui non fuerit contemperatus fide apud illos qui audierant.* Hebr. III. & IV.

3 *Si justus deseruerit justitiam suam & fecerit iniquitatem, etiam morietur in ipsâ.* Ezech. XXXIII. 18. *Nos Christi consortes facti sumus, si modò principium illud quo sustentamur, firmum retinuerimus ad finem usque.* Hebr. II. 14.

Istorum ergo oraculorum ductu respondi ad quæstiones distinctè. Atque hæc quidem tunc acta. Haud multò post sensi me ingenuâ illa veritatis professione plaustrum, quod aiunt, perculisse: idque per cuniculos a quibusdam, quos tamen ea res minimè decebat, agi, ut qui anteà domi forisque non malè audiebam, subitò honore omni & famâ exutus, publico etiam quod sustinebam munere indignus judicaret. Gratias ago tibi Domine Iesu, quod me pro tuo nomine aliquid etiam pati volueris. Tantum verò abfuit, ut ea res animũ mihi expectoraverit, aut debilitaverit industriam, ut contra potius diligentiam accenderit precum, lectionis, meditationis. Itaque quæ jam ante utcumque intellexeram, ea penitius investigare orsus sum, certus, veritatem etiam cum dispendio meo sequi. Suscepi igitur propriam singularum partium tractationem, & ad laborem istum contuli animũ purum atq; illimem, ut si forte aberrassem, redirem tempestivè in viam. Adhibui deintegro lectionem sacrorum librorum, etiam repetitam, evocato ubi opus videbatur auxilio instrumenti Logici, quod ego scripturis junctum, controversiarum omnium in religione κριτήριον certissimum vocare soleo. Dedi me in scholam pædagogi mei, hoc est Christi: rogavi illum, ut lemas oculis meis adimeret. Testor Deum, cui vivo & servio, mi lector, me rebus omnibus accuratè subductis non potuisse ab animo meo extorquere, ut sententiæ illi necessitatem conversionis & perseverantiæ absolutam statuenti subscriberem. Etsi verò mihi singulas partes secundâ curâ examinanti, licuerit a primi capitis tractatione ordiri, tamen quum viderem credi a plerisque

que

que in ultimo illo plurimum momenti situm esse, adeò ut nonnulli quotiescumque ipsis clementer agere libuit, dicant, facilè se concessuros, ut in primo capite aliud quis opinetur: sed qui in tertio illo dissentiat, non esse in suo ordine toleraturos, proram enim & puppim salutis nostræ in eo consistere, putavi caput illud primò esse expediendum. Id autem est DE SANCTORVM APOSTASIA. Sed dum nostra ista apud Typographum excuduntur, emanavit rumor, Petrum Bertium scribere adversus Perseverantiam sanctorum. Crimen capitale, quid enim? Docetne sanctos non debere perseverare? Minime. Quid ergo? Posse deficere. Hic autem insurgunt quidam, &, Si hoc fieri potest, nulla erit inquiunt, certitudo salutis: quorum quidem me miseret: quasi filiusfamilias certus non sit de patriâ hæreditate, qui tamen vitio suo potest mereri ut exhæredetur. Sed his quidem satisfactum puto responsione ad ultimam objectionem. Intelligo etiam esse qui tituli novitate percellantur. Quasi novitas in voce consistat, non in re: aut novũ sit illud Ezechielis, *Iustus potest deserere justitiam suam.* Sunt qui putent Perseverantiam oppugnari: Enimverò si nulla est alia Perseverantia quam quæ fictitio decreto inconditionatæ electionis & reprobationis nixa est, profiteor palàm, & meo more, propositum mihi esse non tantùm illam oppugnare, sed etiam evertere, ut quæ divino verbo adversetur, & sollicitudinem omnem curamque salutis mortalibus eripiat. Sin de Perseverãtia illa agitur quam Deus exigit, & sancti secundùm Euangelium præstant, quis non videt, totam nostram disputationem eò tendere ut hæc obtineat? Adi saltem Axioma primum, & Demonstrationẽ sextam: & Consectaria quæ sententiam nostrã consequuntur. Sunt etiam qui existiment missã voce Apostasias, alio quovis modo quàm eo quem nos expressimus, titulum formandum fuisse: quos quidem si quid modo artis Apodicticæ delibârunt, rogatos velim, An non adfectio quæsita juncta proprio subjecto optimè constituat titulum cujusvis tractationis Apodicticæ? Quum ergo subjectum in nostro Problemate sint sancti, adfectio quæ in controversiam venit sit defectio sive Apostasia, quis negabit, titulum rectè conceptum esse, aut eo titulo totius tractationis summam contineri? satisque factum consilio Plinij, qui primum officium scriptoris esse docet, ut titulum suum sæpè legat, atque identidem interroget se quid cœperit scribere? Prævidi id ante, itaque examen tituli inserui argumenti istius tractationi. Alijs denique odiosum videtur nomen

Apo-

Apostasiæ, judicantque consultius facturum fuisse me, si usus fuissem voce defectionis. Quid agas istis verborū æstimatoribus, quibus mollius sonat defectio quam Apostasia; & quibus Latina & Græca nomina rem eandem exprimentia tamen videntur multum inter se differre? Sed nos hoc agamus. Tractatio igitur omnis, ut dixi, in eo consumitur, ut demonstrem, sanctos, sicut possunt perseverare, ita etiam posse deficere. Dicunt, novum esse istud dogma, & antè hunc diem in Ecclesia Christi inauditum: placere sibi vetera. Verissimum id esse, quòd sit antiquissimum: plus satis novitatum in orbem introductum esse: mustea ista utut sensibus adblandiantur, tamen veneno permixta esse. Ego verò, Christiane lector, tantum abest ut novus dogmatistes audire cupiam, & hæresin novam novo paxillo suspendere, ut non aliò provocem quam ad canam illam & venerandam antiquitatem; perpetuumque Ecclesiæ consensum: non quidem ut M. Cicero, qui majoribus tantùm deberi existimavit, ut illis putârit etiam nulla ratione reddita credendum esse, & cum Platone errare maluerit, quàm cum alijs vera sentire: sed quod judicem semper falsitatem veritati postumare, ut curvum recto. Ac quod ad scripturas quidem attinet, quibus prima fides imò sola in rebus ad salutem pertinentibus adhibenda est, miror, in tam clara luce fulgētium ubique testimoniorum, potuisse quemquam reperiri, qui secus senserit. Sed impedivit multos inanis opinio de decreto inconditionato Electionis singularis: videbant enim illo posito, necessariam esse electorum perseverantiam absolutam. Qui verò electionem istiusmodi vel ignoraverunt, vel oppugnârunt, (quorum & melior & major perpetuò in Ecclesiâ pars fuit,) illi omnes uno ore docuerunt, posse sanctos deficere. Et sanè, nullus est in totâ scriptura apex, si recto judicij examine rem perpendamus, qui talem electionem ponat. Quid, quod ipsi fratres nostri, vel falsi, vel incerti, certè minimè necessarij dogmatis acti conscientiâ, quotiescumque nobiscum humaniter agere volunt, negant se de isto capite magnopere velle contendere? Quæ etiam caussa fuit, cur non veritus fuerim inter Postulata primum istud reponere, *Non esse ullum tale electionis decretum*. Enimverò non video, hoc primo capite everso, quomodo necessitas illa perseverantiæ absoluta defendi possit. Proinde qui de gradu isto decedunt, nullo negotio possunt de reliquis deturbari. Quid verò pro nobis valeat scriptura omnis, quid ratio, quid antiquitas, quid Ecclesiarum confessiones, ostendimus pro modulo nostro leniter,

& sine

& sine ampullis, etiam sine cujusquam insectatione. Præterea, quam noxium sit sententiam alteram admitti, etiam ostendimus. Adeò ut Deus, scriptura, ratio, Patrum cōsensus, Ecclesiarum confessiones, virorum gravissimorum autoritas, honestas atque utilitas doctrinæ, stent a nobis: quæ quidem satis ampla puto esse veritatis documenta. Viderint qui contra hæc omnia solam opponunt pertinaciam suam. Illud certo est certius; nullam unquam in Oriente, nullam in Africâ, nullam in Ægypto, nullam in insulis illis florentissimis maris Mediterranei, nullam in Græciâ fuisse Ecclesiam, quæ contra nos vel senserit, vel definiverit. Nullus unquam in Græcia Episcopus aut Tractator a nobis dissensit, nullus nō sensit nobiscum. Si dubitas, & curiositatem tuam, amice Lector, cupis in negotio veritatis exercere, percurre ad unum omnes Græcos Patres, videbis eos de Perseverantia & Apostasia id quod nos docemus, docuisse. Et post hæc omnia, sententia nostra pro novitiolâ vel hodie nata apud imperitos traducetur? Quid quod nullus Latinorum ante B. Augustinum de hac re unquam dubitavit? Quid quod Augustinus ipse non nisi Pelagij excitus disputationibus, ad oppugnanda illius Theoremata cœpit thesin istam λῃκυθίζειν? Quid quod alijs per Africam Ecclesijs vivus vidensque sententiam suam non probavit? nam in definitionibus Concilij Carthaginiensis & Milevitani quænam Pelagij dogmata damnata sunt? Ecce ista,

1 *Adam sive peccasset, sive non peccasset, fuerat nihilominus moriturus.*

2 *Peccatum Adæ ipsum solum læsit, non autem reliquum genus humanum.*

3 *Infantes nuper nati eo statu sunt quo fuit Adam ante lapsum.*

4 *Per prævaricationem Adæ non moritur omne genus humanum, neque per resurrectionem Christi omne humanum genus resurgit.*

5 *Infantes etiamsi non baptizentur, habent vitam æternam.*

6 *Divites baptizati nisi omnibus abrenuncient, etiamsi aliquid boni facere videantur, tamen id eis non reputatur, nec possunt habere regnum Deï.*

7 *Gratia Deï non datur ad singulos actus, sed in libero arbitrio est, vel in lege atque doctrina.*

8 *Gratia Deï secundùm merita nostra datur.*

9 *Filij Deï non possunt vocari, nisi sint omninò absq; peccato.*

10 *Non est liberum arbitrium, si Dei indiget auxilio; quoniam in propria voluntate habet quisque, facere aliquid, vel non facere.*

11 *Victoria nostra non est ex adjutorio Dei, sed ex libero arbitrio.*

12 *Pœnitentibus non datur venia secundùm gratiam Dei, sed secundùm meritum cujusque.*

Hæc sunt, inquam, ea omnia quæ in Africâ duobus concilijs damnata sunt,& quorum opposita decreta fuerunt atque comprobata. In his nihil de electionis & reprobationis decreto inconditionato, nihil de Perseverantiâ decreto illi respondente legitur, quod tamen non neglexissent Africani, si vel in his capitibus errasset Pelagius, vel in ijs tantum momenti ad Pelagij errores confutandos positum existimâssent: putaverunt enim, id quod res est, posse everti hypotheses Pelagij, etiãsi non recurreretur ad tale decretum. Sed mirum est, nos mille ducentis annis atque amplius Pelagio posteriores melius videre quid de illius errore statuendum sit, quam viderint trecenti illi Patres Africani. Quid? quod ipse a se dissentit Augustinus, ut Augustinum citanti nihil sit promptius quàm Augustinum ipsum opponere, neque quisquam de electione & reprobatione aliquid opinatus sit, qui non Augustini autoritatem ad sententiæ suæ defensionem accersiverit? Quid quod Cœlestinus disertè ad privatam illius sententiam respiciens, postquam ea probavit quæ Carthaginiensi & Milevitano concilio publicè adversus Pelagium decreta sunt, subjicit, *Profundiores verò difficilioresq; partes incurrentium quæstionum, quas latius pertractarunt qui hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere.* Atque hanc ego caussam fuisse arbitror, cur nullo hactenus Concilio, ac ne Tridentino quidem absoluta illa & omnis prævisæ conditionis expers Prædestinatio fuerit comprobata, curque adhuc inter Pontificios salvâ Ecclesiæ concordiâ ingentibus animis nec minore contentione de re omni disputetur, magna etiam doctorum manu stante pro Molinâ. Melanchthonem sane & Lutherum, diversissimarum sententiarum autores, constat totos annos XXVIII in uno opidulo Witebergensi summâ animorum concordiâ junctos fuisse: & post Lutheri obitum quis nescit plerasque Germaniæ Ecclesias, missâ horrida illa Lutheri sententiâ, quam ille libro de seruo arbitrio complexus est, in partes Melãchthonis concessisse? ipsumque etiam Ioannem Calvinum non uno loco ea scribere quæ nostrã sententiam valde corroborant? Enimverò

verò ad XV caput Ioannis sic notat, *Christus amore quo nos semel complexus est, vult nos perpetuò frui: ac propterea cavendum esse admonet, ne eo nos privemur. Multi enim oblatam sibi gratiam repudiant, multi abjiciunt quod in manibus habebant. Ex quo igitur semel recepti sumus in Christi gratiam, videndum est, ne inde culpâ nostrâ excidamus.* Et post hæc omnia non placebit nobis nisi dura, pervicax, indomita ac nescia rationi cedere contumacia? nobis inquam pro ratione erit hujus aut illius vacillans autoritas, pro Doctore impudentia, pro duce concitata plebs, pro ariete pertinacia, pro Deo enervis & vel Omphales theristro succumbens mollities? Ne sirit hoc Deus. Sed de sententiæ nostræ veritate satis multa; si modò satis multa dici possunt. Quod si tamen aliquis post ista omnia decreverit nihilominus pertendere, negaveritque sibi satisfactũ, eum necesse erit, si modò ingenuè agere velit, caussas proferre, cur in sententia suâ maneat. Ac talem ego vehemẽter etiam atque etiam rogabo, obtestaborque, ut laborem suscipiat expendendi sententiam nostram, & posteà, si caussas habeat, etiam impugnandi: Sed ante omnia meminerit,

1 *Legem sibi dictam, ut ostendat, quod sit τὸ πρῶτον ψεῦδος in meâ demonstratione. Enimverò si putet esse αἴτημα illud primum de absolutâ & inconditionata electione & reprobatione, sciat, nobis jampridem concessum hic esse, unam de pluribus sententiam amplecti: proinde non esse illam nobis libertatem eripiendam. Quisquis verò principia concedit, eum necesse est illa omnia admittere, quæ ex illis principijs fluunt; nisi aut ipse illiberaliter nobiscum agere cupiat, aut ita nos fungos esse arbitretur, ut non videamus quid ex quo sit cõsequens, neque ullum constituamus partium in S. Theologia σύστημα. Quod si quis tamen velit retractare quod datum est, non refugio etiam illius principij probationem. Paratus inquam sum, planissimè demonstrare, nullum esse in scripturis locum qui tale decretum ponat. Quocircà, priusquam quispiam illius partis refutationem suscipiat, necesse erit me faciat de sententiâ suâ certiorem: ut capite illo vel a nobis probato acquiescat; vel non rectè probato, illud quoque cum hoc ipso Theoremate oppugnet; ita enim ordine ac methodo progreditur disputatio: nisi quis forte existimet necessitatem perseverantiæ absolutam etiam sine tali electionis decreto defendi posse.*

2 *Posteà necesse habebit examinare classes singulas argumẽtorum,*

 & ad-

& adversus testimonia a nobis prolata ordine excipere.

3 *Rationes quoque nostras evertere.*

4 *Debebit etiam ostendere, consectaria practica a me posita non sequi sententiam nostram: eadem verò quum sint honestissima posse fluere ex opposita sententia. Absurda quoque & falsa illa consectaria non sequi sententiam oppositam, sed nostram. Aut si neque hanc neque illam, ex quibus illa tandem principijs deduci possint?*

5 *Debebit vel negare orthodoxum antiquitatis consensum, vel ostendere non satis ex fide citata illius a me testimonia.*

6 *Debebit ostendere, antiquitatem omnem id docuisse quod ipse statuit defendere.*

7 *Denique tenebitur probare, sententiam nostram Confessionibus Ecclesiarum Orthodoxarum & Catechesi, & precum formulis esse adversam.*

Atque hæc quum fecerit clarè & diserte, debebit postea positis principijs ex sententia suâ, docere, Sanctos non posse excidere: idque verum esse,

1 *Ex scripturis.*

2 *Ex ratione.*

3 *Ex Concilijs & Patribus.*

4 *Ex Confessione & Catechesi, ac receptis precum formulis.*

Hæc, inquam, omnia necesse est faciat, qui refutandi partes suscipiet, & quidem sine sophismate, altercatione, convitio, ut appareat ingenuè quæsitam veritatem. Nam quod frustillatim quis partem aliquam excerptam traducat vulgò, & invidiam toti operi creet ex arbitrio suo, seque ita defunctum putet, frustra est. Operosior est apodixis Theologica quam ut ita perfunctoriè evertatur. Non constat phalanx nisi ex multis: Omnes loco movisse necesse est, qui de omnibus debellatis triumphare velit. Sed nimis fortè multa in limine. Unum istud priusquam finem faciam, moneri te velim, Christiane Lector; quod de Davidis apostasia particulari scribo pagina 18, id esse ejusmodi, ut liberum contra sentienti judicium relictum velim. Non ignoro, esse qui opinentur, Davidem planè excussisse Spiritum Sanctum: inter quos etiam est Henricus Mollerus, quem cito pagina 108. Atque hæc sententia licet ad confirmandum Theorema nostrum sit efficacior quam ea ipsa quæ posita est a nobis: tamen ob graves & serias caussas malui alteram illam amplecti. Nemini præscribo. Et potest Thesis nostra adstrui

sive

sive hanc sive illam sententiam sequaris. Vale Christiane Lector; *Et cave, ne errore saeculi abductus, excidas a propria stabilitate; sed augetor in gratia & agnitione Domini nostri & Servatoris Iesu Christi, cui* cum Patre & Spiritu Sancto *gloria & nunc & in tempus sempiternum.* AMEN. 2 Petri II. 17.

INDEX

RERUM ORDINE PROPOSITARUM.

Henri-

FINIS.

Errata ſic corrigito.

Pag.	lin.	pro	lege.
2.	33.	1.	2.
3.	24.	preſtant.	perſtant.
6.	8.	ante 16.	pone 14.
6.	18.	36.	37.
6.	24.	13.	18.
6.	36.	7.	8.
10.	4.	20.	22.
16.	24.	ante 11.	pone Hoſe.
17.	5.	15.	19.
18.	37.	36.	26.
24.	19.	36.	26.
27.	27.	cerda.	corda.
27.	29.	redite.	credite.
28.	9.	quidem.	quidam.
28.	33.	23.	22.
29.	13.	31.	26.
30.	33.	iſtis.	eſtis.
31.	33.	ante Ioan.	pone 1.
31.	37.	ante 4.	pone 1.
32.	1.	ante 13.	pone 4.
32.	2.	ante idcirco.	pone 2 Tim. 3. 16
32.	20.	144.	145.
34.	34.	13.	8.
46.	30.	obtineantur.	obtineatur.
48.	32.	26.	27.
50.	11.	20.	21.
51.	19.	25.	26.
58.	13.	l.	1.
60.	38.	13.	8.
63.	31.	conſcientiæ.	conſcientia.
68.	33.	bono & judici.	dele, &.
71.	15.	id.	&.
72.	22.	bona.	bono.
76.	25.	28.	33.
81.	8.	Miberæ.	Meræ.
87.	23.	gratia.	gratiæ.
93.	21.	9.	4.
94.	ult.	3.	4.
96.	8.	quod.	quid.
104.	29.	1. 4.	1 epiſt.
107.	5.	poſt nullo.	pone modo.

PROBLEMATA THEOLOGICA DVO

De Sanctorum Apostasiâ.

GRavis est de Perseverantiâ Sanctorum controversia: Eam nos Christi unici servatoris nostri auspicio, scriptura sacra ductu dirimere bonâ conscientiâ studebimus, ad Dei gloriam, & communem in veritate & sanctitate ædificationem.

ΠΕΡΙΟΧΗ.

PErseverantia duobus modis considerari potest. Prior est imaginarius, prout fingitur adfectio consequens necessariò homines quosdam ad vitam æternam absolutè & præcisè destinatos, cujusmodi etiam adfectiones finguntur, fides, justificatio, sanctificatio, glorificatio. Posterior est practicus, quatènus est conditio moralis, & hominibus a Deo imperatur; ac neglecta quidem contemptaque habet comminationem mortis, præstita verò habet promissionem vitæ æternæ. Ille modus fluit ex crudâ & commentitiâ doctrinâ de Prædestinatione, adseriturque ab iis omnibus, qui decretum tale electionis & reprobationis statuunt absolutum: Hic modus fluit ex lege & Euangelio. Illum nulla hactenus Concilia approbârunt, sed sicut ab Augustino præcipuè ad evertendas Pelagij hypotheses introductus est, ita postea non nisi privatos quosdam habuit sectatores: hunc, post scripturam sacram, ratio & experientia comprobant; quod nos deinceps demonstrare instituimus.

EXAMEN TITULI.

QUi tractationi huic titulum præfixére De sanctorum perseverantiâ, non videntur verbo complexi id quod præcipuè controversum est: neque enim de perseverantiâ potissimum agitur;

ſed de apoſtaſiâ & defectione: hoc eſt; Non tam venit in quæſtionem, Utrumne omnes ſancti perſeverent, aut, An debeant, poſſintúe perſeverare; quàm, Utrum ſancti poſſint a gratiâ deficere, &, An quidam reapſe deficiant. Enimverò licet videantur idem valere, deficere, & non perſeverare; tamen, quia qui dicitur errare in capite de perſeverantia ſanctorum, credi poteſt docere, vel Nullos ſanctos perſeverare, vel, Omnes ſanctos perſeverare, vel, Nullos debere perſeverare, vel, Nullos poſſe perſeverare; quæ partim ambigua, partim manifeſtè falſa ſunt: (verum enim eſt dicere, Omnes ſanctos poſſe perſeverare, Quoſdam verò non perſeverare, ſed deficere) præſtat omninò, poſitivè dicere, deficere, quàm non perſeverare. Quumque illa in Titulo adfectio exprimenda ſit, de quâ præcipuè cōtroverſia eſt, quæratur vero de defectione & apoſtaſiâ, non autem de perſeverantiâ, efficitur, melius Titulo convenire vocem apoſtaſiæ, quam vocem perſeverantiæ.

Subjectum igitur Problematis eſto ſanctus, credens, juſtus, regenitus, & quidem verè talis: Adfectio quæſita, Deficere, fidem abnegare, deſerere juſtitiam priorem, non perſeverare, non permanere. Ex his junctis efficitur Problema: An ſancti poſſint deficere. Theorema: Sanctos poſſe deficere. Titulus, DE SANCTORUM DEFECTIONE:

ΤΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ
καὶ ἔξω πάσης ἀμφιλέξεως.

In confeſſo & extra omnem dubitationis aleam poſita ſunt iſta Axiomata.

AXIOMA INDUBITATUM I.

Sancti debent perſeverare.

Hoc eſt, officij ipſorum atque muneris eſt, perſtare in fide & ſanctitate:

I Propter voluntatem & mandatum Dei.

2 Theſ. II. 15. *Nempe igitur Fratres, perſtate, & tenete traditam doctrinam quam edocti eſtis.* 1 Cor. XVI. 13. *State in fide, viriliter agite.* 2 Tim. III. 14. *Impij quidem homines & ſeductores procedent in peius: at tu permane in ijs quæ didiciſti.* Ioan. XV. 4. *Manete in me.* 1 Theſſal. IV. 3. *Hæc eſt voluntas Dei, ſanctificatio veſtra.*

II Ob præmia perſeverantibus a Deo promiſſa: cujuſmodi ſunt, 1. Ha-

1. Habitatio Dei in nobis.

Levit.xxvi. 3. *Si ambulaveritis in statutis meis, & mandata mea servantes feceritis ea, ponam tabernaculum meum in vobis, neque fastidiet vos anima mea, sed indesinenter ambulabo inter vos, & ero vobis Deus, vos quoque eritis mihi populus:* repetitur 2 Cor.vi. 16. Ioan.xiv. 23. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget ipsum, & veniemus ad ipsum, & mansionem apud ipsum faciemus.*

2. Adscriptio in numerum familiarium Christi.

Ioan.viii. 31. *Dixit Iesus illis qui crediderunt ipsi: Si Vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis.*

3 Cura Dei.

Ioan.xv. 2. *Omnem palmitem qui fert fructum in me, purgat Pater, ut plus fructus adferat.*

4 Exauditio.

Ioan.xv. 7. *Si manseritis in me, & verba mea manserint in vobis, quicquid volueritis, petite, & fiet vobis.*

5 Dilectio, favor, & benivolentia Christi.

Ioan.xv. 10. *Si mandata mea servaveritis, manebitis in charitate mea, sicut & ego Patris mei mādata servavi, & maneo in ejus charitate.*

6 Salus & vita æterna.

Matth.x. 12. & xxiv. 13. *Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit.*

Rom.ii. 7. *Iis qui prestant, quaeruntque boni operis gloriam & honorem & immortalitatem, reddet Deus vitam aeternam.* perstant

iii Ob pericula defectoribus & apostatis proposita, quæ postea enumerabuntur, in Theorematis prioris argumento tertio.

Tenentur igitur omnes sancti & fideles Christi servi quocumque loco, ordine, conditione sint, hoc de se promittere, ac præstare: neque aliter quam de officio hominis fidelis capienda sunt illa Catecheseos verba, *Credo me*, fidelem scilicet, *vivum Ecclesiæ membrum esse, & perpetuo mansurum.*

AXIOMA INDUBITATUM II.

Sancti possunt perseverare.

1 Utpote qui sufficienter instructi sint donis ad perseverantiam constituendam necessarijs: habent enim 1 Deum a dexteris, qui potest omnia.

Rom.VIII.31. *Si Deus pro nobis, quis contra nos?*
2 Christus ipsis vires subministrat.
Philip.IV.13. *Omnia possum in Christo, qui me confortat.*
3 Habent gratiam Spiritus intus agentem per fidem.
Ioan.IV.14. *Quisquis biberit ex aquâ illâ quam ego ei dabo, non sitiet in æternum, sed aqua illa quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.*
Ioan.VI.35. *Qui venit ad me, nequaquam esuriet, & qui credit in me, nequaquam sitiet.*
4 Hoc autem donum per se diuturnum est atque perpetuum, & qui hoc sequuntur, non peccant.
1 Pet.I.23. *Renati non ex semine corruptibili, sed ex incorruptibili, per sermonem Dei viventis, & manentis in æternum.*
1 Ioan.III.9. *Quisquis natus est ex Deo, peccatum non committit, quoniam semen ipsius in eo manet: neque verò potest peccare, eo quod ex Deo natus est.*
1 Ioan.V.18. *Quisquis natus est ex Deo non peccat: sed qui genitus est ex Deo, conservat seipsum, & malus ille non tangit eum.*
II Bona ista sanctis nemo potest adimere vel eripere.
Ioan.X.28. *Oves meas nemo rapiet e manu meâ. Pater meus qui eas dedit mihi major omnibus est, neque quisquam potest eas eripere e manu Patris mei. Ego & Pater unum sumus.*
Deo verò conservante, & homine per fidem advigilante, quis bona ista eripiet? 1 An ulla res creata? Minime: docente Apostolo, *Nullam rem creatam posse nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Domino nostro.* Rom.VIII.35. Quæ verba in Catechesin nostram transscripta sunt, responsione ad quæstionem XXVIII. 2 An Diabolus? at hic fide, precibus, vigilantia, superatur. Hæc autem sancti præstare & debent, & possunt. 1 Pet.V.8. *Adversarius noster Diabolus tanquam leo rugiens circumit, quærens quem devoret: sed resistite ei, fortes in fide.*
Iacobi IV.7. *Subditi estote Deo, resistite Diabolo, & fugiet a vobis.*
1 Ioan.V.18. *Qui genitus est ex Deo, non peccat, & Malus ille non tangit eum.*

Profectò necesse est infirmum esse hostem, qui non potest vincere nisi volentem, nisi seipsum propriâ sponte illius potestati dedentem, seque jugo illius submittentem. Imbellem quoque necesse est esse, qui vel resistentem fugit. 3 An mundus? Atqui *Omne quod natum est ex Deo vincit mundum: & hac est victoria quæ vincit*

vincit mundum, fides nostra. Quis est autem qui vincit mundum: nisi qui credit quod Iesus est Filius ille Dei? 1 Ioan.v.4.

4 An persecutio, adflictio, res adversa? At ista nos per Christum superare possumus.

Rom.VIII.35. *Quis nos separabit a charitate Christi? an oppressio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Imò in istis omnibus plusquam victores sumus, per eum qui dilexit nos. Nam mihi quidem persuasum est, neque mortem, neque vitam, neque angelos, neque principatus, neque potestates, neque instantia, neque futura, neque sublimitatem, neque profunditatem, neque ullam rem aliam creatam posse nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Domino nostro.*

Prætereà, hæc ipsa attemperat Deus viribus quas nobis ex gratia suggessit.

1 Cor.x.13. *Tentatio vos non invasit nisi humana. Fidelis autem est Deus, qui non sinet vos tentari supra quam potestis: sed faciet una cum tentatione exitum ut possitis sufferre.*

Itaque meritò Apostolus de nobis.

Persequutionem patimur, sed non derelinquimur: humiliamur, sed non confundimur; deijcimur, sed non perimus. 2 Cor.IV.9.

Sed quæri hoc loco potest, An non fieri possit, ut Deus ipse gratiam suam nobis prior subducat? Responsio ex scripturis facilis est, Nunquam id fieri. QUÆSTIO. RESP.

Luc.x.42. *Maria bonam partem elegit, quæ non auferetur ab ipsa.*

Hebr.XIII.15. *Ipse dixit, Non deseram te, neque derelinquam te.*

1 Thess.v.24. *Fidelis est is qui vos vocavit, qui etiam efficiet.*

Ioan.XVI. Philip.I.6. 2 Tim.II.13. 1 Cor.I.9.

Accedit ratio. 1 A constantia & immutabilitate propositi divini, neque enim dona sua dat Deus in diem, ut sint ἐφήμερα, aut ut facti sui ductus pœnitētiâ posteà nobis ea subducat, sed ut perpetua sint.

Rom.XI.29. Ἀμεταμέλητα *sunt dona Dei, & vocatio.*

2 A juramento Dei.

Heb.VI.17. *Deus volens ex abundanti hæredibus promissionis ostendere immutabilitatem consilij sui, fidejussit jure jurando, Vt per duas res immutabiles, in quibus fieri non potest ut mentitus sit Deus, validam consolationem habeamus.*

3 Ab intentione & voluntate Patris.

Ioan.VI.39. *Hæc est voluntas ejus qui misit me Patris, ut quicquid mihi dederit, non perdam ex eo, sed suscitem illud novissimo die.*

4 A voluntate & studio Filij.

Ioan. VI. 37. *Quicquid mihi dat Pater, veniet ad me: & qui ad me veniunt, eos ego non ejiciam.*

5 Ab ejusdem intercessione.

Luc. XXII. 31. *Simon Simon, ecce, Satanas appetijt vos, quos ventilaret sicut triticum, Sed ego rogavi pro te, ne deficiat fides tua.*

6 Ab officio Spiritus Sancti.

Ioan. XVI. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut is maneat vobiscum in æternum.*

Atque hoc voluit Catechesis, quum dixit, Spiritum sanctum idcircò nobis datum, ut nos per veram fidem Christi & omnium ejus beneficiorum participes faciat, nos consoletur, & nobiscum in æternum maneat.

7 A natura fœderis, quod perpetuum est,

Esai. LXI. 8. *Fœdus perpetuum pangam eis.* & LX. 21. *Populares tui quotquot erunt justi, hæreditario jure possidebunt terram.*

Ierem. XXXI. 3. *Dilectione perpetua diligo te.*

Iezech. XXXVI. 25. *Residebunt in ea terra quam dederam Iacobo servo meo, in qua resederunt majores vestri, residebunt inquam in eâ ipsi, filijque ipsorum, usque in seculum, & David servus meus princeps ipsis erit usque in seculum. Quum pepigero ipsis fœdus pertnum futurum cum ipsis, ponâque sanctuarium meum in medio ipsorum in seculũ, &c.*

Atque idcircò vocatur fœdus salis.

Num. XXIII. 19. *Fœdus salis perpetuum est coram Iehova, pro te, & pro semine tuo tecum.*

In cujus perpetuitatis symbolũ ac memoriam voluit Deus in Veteri Testamento omnes oblationes sale conspergi.

Levit. II. 31. *Omnem oblationem muneris tui sale salito, neque cessare finito salem fœderis Dei tui a munere tuo: cum omni munere tuo offerto salem.*

Et in Novo Testamẽto Sacramenta non gratiam temporariam, sed perpetuam credentibus obsignant. Atque hóc voluit Confessio Ecclesiarum Belgicarum Articulo XXXVI, quum ait. *Baptismus nobis testimonio est, Deum nobis in æternum Deum fore, & patrem nobis propitium.*

8 A natura justitiæ. Subducere gratiam, præsupponit culpam: hanc autem quum sancti vitent, sunt extra periculum istius pœnæ. David non nisi pòst gravissimum peccatum, *Ne abijcias me* inquit *a facie tuâ, & Spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde mihi*

gau-

gaudium salutis tuæ, & spiritu ingenuitatis sustentato me. Psalmo LI. 13.

III Ineptum esset postulare id quod simpliciter est impossibile. Quum autem Deus perseverantiam a nobis exigat, sequitur eam non esse reponendam inter ea quæ sunt ἁπλῶς ἀδύνατα.

AXIOMA INDUBITATUM III.

Soli illi salvantur qui perseverant.

Luc. XXII. 28. *Vos estis ij qui permansistis mecum in tentationibus meis. Idcircò ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pater meus regnū.* Ioan. XV. 5. *Qui manet in me, & in quo ego maneo, hic fert fructum multum.* Matth. X. 12. & XXIV. *Qui perseveraverit usque ad finem hic salvus erit.*

AXIOMA INDUBITATUM IV.

Perseverantia in fide est donum Dei.

1 Cor. IV. 7. *Quid habes quod non accepisti? quod si verò accepisti, quid gloriaris ut qui non acceperis?* 1 Cor. XV. 10. *Gratia Dei id sum quod sum, & gratia ejus erga me non fuit inanis.* Ioan. XV. 5. *Sine me nihil potestis facere.* Philipp. II. 13. *Deus est qui operatur in nobis velle & perficere, secundum beneplacitum suum.* Iacobi I. 17. *Omne donum bonum, & omnis donatio perfecta, supernè descendit a Patre luminum.* Idcircò jubet Dominus, ut vigilemus & oremus. Matth. XXVI. 41.

TA ZHTOYMENA.

Controversa sunt ista 1 An qui credit possit fidem suam deserere. 2 An quæ deseritur fuerit vera fides. Porrò hæc duo neque Confessione Ecclesiarum nostrarum, neque Catechesi Palatinatus hactenus definita sunt: Nam quæ a quibusdam proferuntur, ea propriè pertinent ad eas classes Axiomatum indubitatorum, ad quas a nobis relata sunt. Proinde libera integraque relicta est veritatis de his rebus disquisitio: neque præscribere nobis debet privata alicujus secus sentientis autoritas, quum utrimque & multi, & graves, & sancti viri stent; & ubi nihil publicè definitum est, libera sit & honesta veri investigatio. Nos igitur ad utramque quæstionem respondebimus affirmativè.

PRO-

PROBLEMA PRIUS.

An justus possit justitiam suam deserere?

Vel, quod idem valet, An fidelis a fide, sanctus a sanctitate suâ possit deflectere. Nam qui sic formant, An fidelis possit fidem amittere, non tantum verbo a scripturarum sacrarum formulâ recedunt, sed etiam dubiam faciunt & inefficacem quæstionem. Nam primùm scriptura de bonis istis sic non loquitur. Deinde, amittitur id propriè, quod fortunâ nobis, ut ajunt vel casu perit, præter intentionem nostram, annulus, liber, numus, quæ posteà si recuperentur, dicuntur reperiri vel inveniri: At justitia, fides, charitas, sicut non inveniuntur, ita nec amittuntur. Quod si verò latiùs extendas hanc vocem, amitti etiam dicetur id, quod eripitur invito. At justitiam, fidem, sanctitatem, nemo invito eripit. Deseruntur hæc bona, non amittuntur, neque eripiuntur invito, vel naufragio pereunt, sed effluunt negligenti, aut malè promerito subducuntur: hoc est; sublatio non habet rationem tentationis ad consequens peccatum, sed justi supplicij ob peccatum antecedens: licet enim externorum bonorum ademptione tentet suos Deus, ad fidei exercitium; tamen bonorum spiritualium possessione neminem mulctat, nisi, idipsum antè promeritum. Præterea, non quæritur, An quis simul justus manere possit, & justitiâ deserere, aut simul ejusdem rei fidem habere & non habere; hæc enim sunt ἀσυςατα: sed hoc quæritur, An qui sanctus est, mutatâ sensim voluntate, non possit tandem omnem armaturam fidei abijcere & fieri λιποτάκτης, meliorumque partium desertor. Denique, non hoc agitur, An fidelis possit peccare, quis enim est homo qui non peccet, etiam in multis? sed an peccatorum multorum conglomeratione eò usque possit pertingere, ut universali apostasiâ Spiritum gratiæ penitus queat excutere, & se bonis omnibus cælestibus spoliare.

THEOREMA PRIUS.

Iustus potest justitiam suam deserere.

Ad hujus Theorematis demonstrationem petimus concedi nobis ista

POSTULATA.

1. Nullam esse Electionem aut reprobationem absolutam.

Neque

Neque illam quæ fingitur facta ante decretum creationis; neque illam quæ statuit decretum istiusmodi factum præviso lapsu: sed utramque esse commentitiam, sicut alibi demonstratum est.

II Regeneratos habere in se carnem & spiritum, principia opposita.

Sed carnem a naturâ corruptâ, spiritum a gratia adventitiâ. Galat. v. 16. *Spiritu incedite, & quod concupiscit caro, ne facite. Nam caro concupiscit adversus spiritum: spiritus verò adversus carnem: Hæc autem inter se sunt opposita.* Rom. VIII. 12. *Nempe igitur, fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus, sed Spiritui.*

III Dona spiritus dari ad luctam & ad victoriam, sed ad luctam prius quam ad victoriam.

Quia non est victoria nisi post certamen; nec datur corona nisi vincenti. Apocal. II. 26. *Si quis vicerit, & custodierit usque ad finem opera mea, dabo ei potestatem in Gentes. &* III. 5. *Qui vicerit amicietur vestimentis albis, neque delebo nomen ejus ex libro vitæ.* 21. *Si quis vicerit, dabo ei sedere in throno meo, ut & sedeo cum Patre meo in throno ejus.* Sufficiunt autem fidelibus dona spiritus ad utrumque si modò ea cuique curæ sint. 2 Cor. XII. 7. *Ne excellentia revelationum supra modum efferrer, datus est mihi surculus infixus carni, & Angelus Satan ut me colaphis cædat, ne suprà modum efferar: super hoc ter Dominum rogavi, ut absc ederet a me, & dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea: Nam potentia mea per infirmitatem perficitur.*

IV Dona spiritus intendi posse, & augeri, & multiplicari.

Matth. XIII. 12. *Habenti dabitur.* Apocal. XXII. 11. *Qui justus est, justificetur adhuc; & sanctus sanctificetur adhuc.* 1 Cor. XV. 10. *Gratia Dei in me non fuit inanis.* Luc. XVII. 5. *Adjice nobis fidem.* Psal. LXXXIV. 8. *Progrediuntur de victoria in victoriam*, vel, de virtute in virtutem. Matth. XXV. 23. *Euge serve bone ac fidelis, in paucis fuisti fidelis, super multa te constituam, ingredere in gaudium Domini tui. &* 28. *Tollite ab eo talentum & date ei qui habet decem talen-*

ta,

ta, omni enim habenti dabitur.

v Peccata posse incrementum capere.

Dum vara, quod ajunt, vibiam trahit.

Apocal.xx. 11. *Qui nocet noceat adhuc, & qui sordidus est, sordescat adhuc.* Matth.xiii. 12. *Quisquis non habet, etiam quod habet tolletur ab eo.* Hoc est Hebræis addere ebriam sitienti. Deut.xxix. 19.

vi Fortiorem esse gratiam spiritus quam sit caro.

Fortior inquam est fides & charitas, quam sit caro; non tantum ratione principij & causæ, sed etiam ratione formæ propriæ, & effectus: multò enim vehementius fertur in Deum spiritus, quã caro in ullum mortale bonum. Matth. xxvi. 41. *Spiritus promptus est, sed caro infirma.* Fortis est dilectio ut mors. Cantic.viii.6. Imò ipsa est morte fortior: nam & eam vincit, & nihilò secius post mortem adhuc remanet. Sed dona spiritus, sicut non admittuntur primùm, ita neque agunt posteà nisi per voluntatem: necesse est igitur ut loquitur Apostolus, exsuscitentur. Excitantur verò, precibus, vigilantia, attentione, de quibus Demõstratione sexta. Ita ergo fidelis & Christianus miles adsumpta Panoplia Dei, *potest resistere tempore adverso, & omnibus confectis stare. Est enim accinctus lumbos charitate, indutus thoracem justitiæ, calceatus pedes præparatione Euangelij pacis. Habet insuper scutum fidei, quo potest omnia jacula mali illius ignita extinguere. Caleam etiam habet salutarem, & gladium spiritus, qui est verbum Dei. His addit preces & supplicationes.* Ephes.vi. 13.

vii Regeneratos posse agere ex utroque principio.

Possunt, & possunt tamdiu quam sunt in hac carne. Porrò actus est ex determinatione liberâ voluntatis. Hoc modo. Suggerit aliquid caro, suggerit & spiritus: suggerit uterque suum, sub ratione boni. Sed carnis bonum præsens est, conspicuum, irritat sensus, & plurium exemplo pellicit ad fruitionem sui: Bonum spirituale creditur & speratur, desertumque a sectatoribus, solius Dei & conscientiæ testimonio gaudet. Quo se verò cumque inclinaverit voluntas, ex eo.

ex eo sequetur actus. Itaque illa sollicitata utrimque hæret sæpe, vacillat, luctatur, nutat, ac pressa etiam exclamat, *Credo Domine, succurre incredulitati meæ.* Marci IX. 14.

VIII Dona ista spiritus ejusque instrumenta sufficere quidem ad victoriam si quis ijs utatur: si quis verò ea vel negligat vel spernat, non sequi eventum illis donis respondentem.

Sicut gladij in vaginâ reconditi nullus est usus in prœlio, ita neque bonorum cælestium, si intra potentiam animi conclusa teneantur. Producenda sunt in harenam, & ad luctam evocanda, ut sequatur victoria. Quod qui non facit, deserit officij sui partes, & suâ culpa succumbit. Id verò quo pacto quibusque gradibus fiat, operæ est pretium explicare. Principio fides est de bono æterno, & habet de peccato conceptum istiusmodi, *Quisquis peccat contra Legem Dei, meritò a Deo puniendus est.* Quoties verò cumque offertur homini pio & credenti res aliqua singularis, vel alliciens ad peccandum, putà ad Idololatriam, vel a bono absterrens, puta a solius Dei cultu; mittitur statim animus in deliberationem, sicut ante dictum est; ancepsque ac dubius hæret utrum facturus sit. Sunto illecebræ, opes, voluptates, honores, gratia potentum: sunto terriculamenta, exilium, uxoris & liberorum cædes, ignominia, odium, fames, mors; & quidem talis, tam crudelis. Hic peccaturus aliquis duo ista mente concipit, *Deus non est abnegandus*, atque hoc suadet fides; *Deus est abnegandus*, atque hoc suadet caro. Quid si accedant speciosa sophismata amicorum suppparasitantium, & peccatum extenuantium? 1 Disputatur adhuc inter viros doctos an hoc facinus conjunctum sit cum abnegatione Dei: ecce, hi doctores negant; hi dubitant. 2 Non si nunc abneges Deum, propterea simpliciter ipsum abnegaveris; una hirundo non facit ver. 3 Potest externo gestu vel etiam ore hoc fieri, animo adhuc illæso atque integro: Deus verò quum sit Spiritus, spiritu coli vult. 4 Deus est misericors, facilè ipse hoc tibi condonabit, videsné ut Salomon fuerit idolatra? ut Petrus Domini sui abnegator? at hi sunt restituti. Nihil Deo æquè convenit, atque misereri & benefacere. 5 Facilè in integrum restituéris per pœnitentiam: ingemisce modò, exau-

diverit. 6 Si es electus ad vitā, non officiet hoc saluti tuæ, decretum enim Dei solvi non potest : si non es electus, cur bis peris ? cur tot mala perfers in hoc sæculo, majora post mortem perpessurus ? Hæc,inquam,si accedant sophismata, occæcatur interdum ratio, ut verum audire vix queat. Quod si vir pius in hoc periculo instaret sancto proposito vocationis suæ,vinceret parvo negotio offucias istas tentationum fide & precibus, exemplo trium illorum juvenum, quibus rex Nebucad-nezar quum fuisset comminatus, se illos in fornacem ignis accensam conjecturum, nisi imaginem suam adorassent, responderunt, *Non sumus o Rex solliciti de hoc negotio : sive futurum est ut Deus noster quem nos colimus, qui potens est ad eripiendum nos a fornace ignis accensa, & a manu tuâ o Rex, eripiat nos : sive non : notum sit tibi Rex deos tuos nos non esse culturos, & imaginem auream quam erexisti non esse nos adoraturos.* Sed quia ille animum suum sæpenumerò sponte suâ avertit a mandato Dei, & a bonis spiritualibus,conijcitque mētem in ista particularia, ijsque inhæret, fit, ut lenocinium carnis & tricculamenta Diaboli sequatur exclusa fide. Lapsus igitur contra conscientiam abnegat hoc modo fidem,& contristat spiritum, quem si sequutus fuisset, stetisset. Proinde non rectè videntur mihi fideles postquam deliquerunt culpam facti in suam imbecillitatem conijcere: regenitus enim non est debilis nisi velit, talibus enim & tam multis instructus est armis, ut nisi ea abijceret, illorum ope posset victoriam obtinere.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ.

1. Duplex est Apostasia; una particularis, altera universalis.

Particularis est circà unum aliquod vel plura non maxima peccata,tum venialia,tum mortalia; sed ista infrequentius; fitque ex ignorantiâ, levitate, malitiâ, qualis est in nuda ebrietate,stupro,adulterio : vel in istiusmodi pluribus conjunctis. Universalis est,quādo Deus & Christus ejus,omniaque divina vel dedito animo contemnuntur, vel prior illorum beneficiorum oblatorum contemptus ex ignoran-

tia

tia profectus per subsequentem impœnitentiam & malitiam approbatur & confirmatur.

Particularis apostasiæ adfectiones hæ sunt. 1 Nondum excuti ea planè in regenitis Spiritum Sanctum, sed in tantum duntaxat contristari, quantum est peccatum illud in se. Istiusmodi fuit defectio Davidis, qui vincendum se carni præbens, adulterio & fœdo homicidio polluit, & tamen potuit credere, nasciturum ex suo semine Messiam. Talis quoque abnegatio fuit B. Petri.

II. Dari ab eâ restitutionem ex gratiâ Dei in Christo, per seriam pœnitentiam, & semina sive principia boni adhuc reliqua. Exemplo sint David, Petrus, alij. Sed quo gravius est peccatũ, eo par est majorem esse pœnitentiam, ut superabundet gratia. Erravit igitur Montanistarum errorem Tertullianus, quum scripsit. *Cui non accidit aut irasci iniquè, & ultrà solis occasum? aut & manum immittere, aut facilè maledicere, aut fidem pacti destruere, aut verecundia, aut necessitate mentiri? In negotijs, in officijs, in quaestu, in victu, in visu, in auditu quanta tentamur? ut si nulla sit venia istorum, nemini salus competat. Horum ergo erit venia per exoratorem Patris Christum. Sunt autem & contraria istis, ut graviora & exitiosa, quæ veniam non capiant, homicidium, idololatria, fraus, negatio, blasphemia, utique & mœchia & fornicatio, & siqua alia violatio templi Dei. Horum ultrà exorator non erit Christus: hæc non admittet omninò qui natus ex Deo fuerit: non futurus Dei filius, si admiserit.* De Pudicitiâ cap. XIX.

III. Facilè ab eâ gradum fieri ad Universalem apostasiam, si quis omissâ pœnitentiâ, & contemptis admonitionibus atque pultationibus spiritus, gratiam extinguat, & in peccatorum cœno volutare non desinat. Matth. XIII. 12. *Qui non habet, ei etiam id quod habet, auferetur.* 2 Tim. III. 13. *Homines improbi & impostores procedent in pejus, tum seducentes, tum seducti: At tu permane in ijs quæ didicisti.* Proinde qui universalem apostasiam vitare volet, consultissimè facturum, si minora peccata vitet: ac si fortè peccavit, audiat spiritum ad resipiscentiam exhortantem.

IIII. Pastores in casibus conscientiæ, quantisper non constat de alienâ resipiscentiâ, non posse absolutè cuiquam remissio-

nem particularium peccatorum nomine Dei promittere, ſed debere id tantùm facere conditionaliter: exemplo B. Petri, qui Simonem Magum ſic alloquutus eſt, Actorum VIII. 21. *Cor tuum non eſt rectum in Dei conſpectu, Reſipiſce igitur ab iſta malitia tua, & roga Deum; ſi forte remittatur tibi cogitatio cordis tui: video enim te in felle amariſſimo, & nexu juſtitiæ poſitum.*

Univerſalis apoſtaſiæ unica eſt, ſed valdè horribilis adfectio, Non dari ab eâ regreſſum aut reſtitutionem. Hebr. VI. 4. *Fieri non poteſt, ut qui ſemel fuerint illuſtrati, guſtaverintque donum cæleſte, & participes facti fuerint Spiritus ſancti, guſtaverintque bonum Dei verbum, ac virtutes futuri ſeculi; ſi prolabantur, ut denuò renoventur per reſipiſcentiam: ut qui rurſum crucifigant ſibimetipſis Filium Dei, & ad ignominiam exponant.* Hebr. x. 26. *Si ultrò peccaverimus poſt acceptam cognitionem veritatis, non eſt pro peccatis reliqua adhuc hoſtia: ſed horrenda quædam exſpectatio judicij, & ignis fervor, qui devoraturus eſt adverſarios.* Deut. XXIX. 11. *Ne ſit in vobis vir aut mulier, aut familia, aut tribus cujus animus avertat ſe hodie a Iehova Deo noſtro, ut eat ad colendum Deos gentium iſtarum: ne ſit in vobis radix proferens cicutam aut abſinthium. Néue ſit, qui quum audiverit verba adjurationis hujus, benedicat ſibi cum animo ſuo, dicendo, Pax erit mihi quum ex ſententia animi mei ambulabo: quò addat ebriam ſitienti. Non enim acquieſcet Iehova ut condonet ei, ſed tunc fumante ira Iehovæ & zelo ejus contra virum illum, incumbet ei omnis adjuratio quæ ſcripta eſt in libro hoc, delebitque Iehova nomen ejus ſub cælis.* 1 Ioan. v. 16. *Si quis viderit fratrem ſuum peccare peccato non ad mortem, petet, & dabit ei vitam, peccantibus inquam non ad mortem. Eſt peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget.*

11. Apoſtaſia vel eſt totius gentis, vel perſonæ alicujus ſingularis.

Diſtinctio iſta petita eſt a ſubjectis, ſicut prior ab objectis & propriâ circà illa formâ. Apoſtaſia Gentis fit, quum populus aliquis gratioſè vocatus ad communionem fœderis, obedientiam fœdere exactam, quam præſtare debuit ex officio,

ficio,potuitque ex gratiâ,non præstat,aut aliquamdiu præstitam,posteà deserit. Talis fuit defectio populi Iudaici,sæpius quidem sæpiusque iterata,sed tandem plenè commissa,de qua Ieremias cap.II. 21. *Ego plantavi te optimam vitem,totam ipsam semen verum : & quomodo conversa es mihi in sarmenta vitis alienæ?* Paulus ad Rom.XI.20. *Propter infidelitatem defracti sunt.* Apostasia ista distinctè a Prophetis passim describitur: Hoseas uno verbo sic, *Nulla est fides,nulla benignitas,nulla agnitio Dei in hac terrâ. Peierando,& mentiendo,& occidendo,furandóque,& adulterando effringunt legem,& cædes alia aliis sunt contigua. Exscindetur populus, eo quod vacet scientiâ: Quia tu scientiam spreuisti, spernam quoque te: quia oblitus es legis Dei tui, obliviscar filiorum tuorum ego quoque.* cap.IV.

Adfectiones istius apostasiæ sunt hæ.

I. Ista committitur non unius alicujus vel paucorum,sed omnium ordinum defectione. Iere.II. *Defecerunt ipsi,Domus Israel, Reges eorum, & Principes eorum, & sacerdotes eorum, atque Prophetæ eorum:* Nam alioqui propter paucos justos servat Deus gratiam suam in Gentem, in spem resipiscentiæ aliorum.

II. Non omnes qui sunt in fœdere gratioso gentis, ipsi protinus sunt in gratiâ: quia fit (quemadmodum in nobilitate) ut quidam generi suo non respondeant. Matth.III.9. *Ne dicite,Patrem habemus Abraham,dico enim vobis, Deum posse etiam ex lapidibus excitare filios Abrahamo.* cap.XX.16. *Multi vocati, pauci electi.* Rom.IX.6. *Non omnes qui sunt ex patre Israële sunt Israël,neque quia semen Abrahæ,ideo omnes Abrahæ filii, sed in Isaac vocabitur tibi semen: hoc est, Non qui filii carnis,ii sunt Filii Dei,sed qui sunt Filii promissionis,censentur in semine. Promissionis enim sermo hic est,* Fidei nimirum non carni datus; *hoc ipso tempore veniam & erit Saræ Filius, &c.* Itaque dives ille epulo in tormentis gehennæ adhuc Abrahamum agnoscit patrem suum: eundem Abraham non semel vocat filium suum, Luc.XVI. quum tantum impius ille ab Abrahæ cognatione spirituali abesset,quantum locis disiuncti erant.

III. Quotquot deficiunt a fœdere gentilitio, etiam deficiunt a fœdere singulari. Habet enim defectio ista contemptum

Dei;

Dei,& abſolutam rejectionem gratiæ. Tale fuit peccatum Caini,Eſaui,& aliorum qui ab Eccleſiâ receſſerunt.

IIII. Apoſtaſia & rejectio Iudæorum occaſio fuit vocationis Gentium ad gratioſam Chriſti cognitionem. Rom.XI.15. *Abjectio ipſorum eſt reconciliatio mundi.* 12. *Eorum ruïna, eſt opulentia mundi; & diminutio eorum eſt opulentia Gentium* Actor.XIII.46. *Vobis,* Iudæis,*neceſſe fuit primùm exponi ſermonem Dei: poſtquam autem repellitis, & indignos voſipſos judicatis æternâ vita,ecce,convertimur ad Gentes, ſic enim mandavit Dominus. Conſtitui te ut ſis lux Gentium,ut ſis ſaluti uſq; ad ultimas terras.* Matth.XXI.43. *Propterea dico vobis, fore,ut tollatur a vobis regnum Dei, & detur genti quæ ferat fructus ejus.*

V. Majorum rejectio a gratiâ nihil vetat quo minus poſteri in fœdus ſingulare admitti poſſint; manet enim ob principium radix ſancta. Rom.IX.4. *Illorum eſt adoptio, & gloria, & legis conſtitutio, & cultus, & promiſſiones: illorum ſunt Patres,& ex quibus Chriſtus ſecundùm carnem.* & XI. 16. *Quod ſi primitiæ ſanctæ, ſancta etiam maſſa,& ſi radix ſancta, etiam rami.* Deinde, manet etiam in majoribus ob infidelitatem rejectis prima illa conditio ex fœdere obedientiam requirens, hoc eſt pœnitentiam, fidem, ſanctitatem, ad quam per intervalla revocantur, & quam qui præſtant,rurſum inſeruntur Eccleſiæ, II. 23. *Miſerebor lo-ruchamæ: & ditam ipſi lo ammi populus meus es: & ipſe dicet, Deus mi.* Rom.IX.26. *Et erit, in loco ubi dictum fuerat eis, Non populus meus vos, illic vocabuntur filij viventis Dei,* & XI.28. *Iudæi etiamſi quo ad Evangelium inimici ſint propter vos,tamen quod ad electionem,diliguntur propter Patres: nam dona & vocatio Dei ſunt ἀμεταμέλητα.* & 23. *Illi etiam ſi non permanſerint in infidelitate,inſerentur, poteſt enim Deus rurſum eos inſerere: Nã ſi tu qui ex naturali exſectus es oleaſtro, præter naturam tamen inſitus es in veram oleam, quanto magis ij qui naturales ſunt, inſerentur propriæ oleæ.* Promiſſiones autem Dei abſolutè velle intelligere, eſt fœdus evertere,& officium humanum tollere. Servanda igitur cõditio. Ea verò exprimitur Exodi XIX.5. *Si ſedulò attendetis voci meæ,& ſervabitis fœdus meum, utiq; eritis mihi peculium præ omnibus alijs populis, nam mea eſt tota terra. Voſque eritis mihi*

mihi regnum ſacerdotale, & gens ſancta.

VI. In Apoſtaſia Gẽtis Univerſali nihilominus ſalvari reliquias illas quæ officium faciunt. In Diluvio Noachus cum alijs ſeptem. Geneſ.VII. & 2 Petri II.5. In everſione Sodomæ & Gomorrhæ Loth cum ſuis, Geneſ.XV.24. Adde Rom.XI.2. *Elias colloquens cum Deo, adverſus Iſraëlem, dicit, Domine, Prophetas tuos occiderunt, & altaria tua ſuffoderunt, & ego relictus ſum ſolus, & quærunt animam meam. Sed quid dicit divinum reſponſum? Feci ut remanſerint mihi ſeptem millia virorum, qui non flexerunt genua coram Baal.* Sic Ieſaiæ XVII.6. *Tantum relinquetur in eo racematio, ut quum ſtringitur olea, duæ treſue baccæ in vertice ſummi rami, quatuor aut quinque in ramis ipſius fructiferæ.* & X.21. *Reliquum revertetur, reliquum Iacobi ad Deum fortem. Nam ſi fuerit populus tuus Iſraël ſicut arena maris, reliquũ revertetur ex eo. Conſummationem præciſam faciet is qui exundat juſtitiâ.* Rom.IX.29. *Sicut dixit* Ieſaias I.9. *Niſi Dominus Sebaoth reliquiſſet nobis ſemen, facti fuiſſemus ut Sodoma, & Gomorrhæ ſimiles facti fuiſſemus.* Ex quibus efficitur, Si in Gente omnes officium facerent, omnes fore ſalvandos: eventum verò non voluntate Dei antecedente, ſed peccatis hominum impediri. Ieſa.LIX.4. *Non eſt brevior manus Iehovæ quam ut ſervet, neque gravior ejus auris quam ut audiat: ſed iniquitates veſtræ diſterminant inter vos & Deum veſtrum, & peccata veſtra faciunt ut occultet faciem à vobis, ne exaudiat.* Quia enim pauci credunt, fit quoque ut pauci ſalventur, qui propterea dicuntur reliquiæ Rom.XI.5. Præcogniti. Rom.XI.7. Puſillus grex. Luc.XII.32.

Adfectiones Apoſtaſiæ perſonarum ſingularium jam ante enumeratæ ſunt in priore διορισμῷ.

III. Peccata ſunt duplicia, alia ex præcipiti motu fiunt, alia deliberato animo, ſive quis putet ſe benè facere, ſive ſciat ſe malè facere.

Sunt ergo peccata ſi externas formas numeres, triplicia. 1 Ex præcipiti motu, nondum adhibita in deliberationem vel ratione vel ſpiritu: atque iſtius generis peccata dicuntur προλήψεις quia antevertitur homo atque præoccupatur ab

 appe-

appetitu inferiore priusquam sese ad certamen comparaverit. Tale fuit peccatum B. Petri; qui quum nihil minus haberet propositum quam Dominum suum abnegare, tamen abnegavit. De hoc genere loquitur Apostolus ad Galat. VI. 1. *Fratres, etiamsi praeoccupatus fuerit homo in aliquo offenso ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, vos spirituales instaurate hujusmodi hominem cum spiritu mansuetudinis: considerans temetipsum, ne & tu tenteris.* In hoc peccatorum genere non potest adhuc plena poni apostasia: servatur enim spiritus, & ratio, reditque homo ad se, imprimis sustentatus fraternâ aliorum consolatione. Negari tamen non potest, quin gradus sit ad majora & graviora delicta, si quis spiritum non audiat. II Ex ignorantia mediorum. Nam quum ad finem bonum non sit contendẽdum nisi per media bona, fit interdum ut quod quis pro bono eligit, bonũ tamen Deoque gratum non sit, eoquẽ fine suo excidat. Ac tunc zelus quidem laudandus est & intentio animi, sed praelectio destituitur scientiâ; quo fit, ut aberrantes a viâ scopum non attingant, votoque excidant. Hoc genus peccati peccaverunt Iudaei, qui volebãt quidem salvari & justificari, sed per opera legis; quum Deus humanae infirmitatis conscius viam legis judicasset impossibilem, praescripsissetque ideò legẽ fidei. Idcircò Paulus ad Rom. X. 2. testatur, Iudaeos *zelum Dei quidem habere sed non secundum scientiam, quandoquidem ignorantes justitiam Dei* (quae est per fidem) *propriam justitiam* (quae legis est) *studentes constituere, justitiae Dei non fuerunt subjecti*, sed illa exciderunt. Eodem quoque modo peccavit ante conversionem B. Paulus: nam quum acerrimus esset zelotes patriarum traditionum Galat. 1. 3. institutus ad exquisitam formam patriae legis, zeloque insuper Deî accensus, Actor. XXII. 4. nesciretque adhuc Iesum esse illum Christum, sed illum pro impostore haberet & plano: discipulos ejus pro seductoribus & factiosis Reip. & Ecclesiae perturbatoribus, persequebatur infesto animo omnes Christum professos, vinciens ac tradens in carcerem tam viros quam mulieres, cogens etiam ipsos blasphemare Actor. XXXVI. II. Atque haec omnia fecit ἐν ἀπιστίᾳ, ignorans. 1 Tim. 1. 13. ac propterea zelo quidem bono, sed non secundum scientiam:

tiam: proinde etiam nec contrà conſcientiam. Edoctus verò, cum ſcientia mutavit ſtudium, cœpitque eodem, imò etiam flagrantiore zelo, illum adorare & cum capitis diſcrimine profiteri, quem anteà fuerat perſequutus. III Tertium genus eſt contra conſcientiam, quum quis deliberato animo, ſciens volenſque, in facti alicujus ſingularis ſpecie, non illud agit quod ratio aut ſpiritus jubet, ſed ſponte ſuâ ſuccumbit deſiderijs carnis, patiturque ſe ab illis ſuperari. Tale fuit peccatum Caini, Iudæ, Davidis, Salomonis. Tale fuiſſet B. Pauli, ſi poſt converſionem perſequutus fuiſſet Chriſtianos, coëgiſſetque ipſos Dominum blaſphemare. Debent autem ſancti intenti in omnes partes cavere ne in opinato rerum humanarum lenocinio a rectæ rationis ſtatu moveantur, atque ita vitabunt ſubitas προλήψεις. Debent ijdem examinare, an quum propoſito bono ferantur ad finem, ipſa quoque media quæ ſequuntur, a Deo præſcripta ſint. Debent denique ita purgare conſcientiã ſuam ab operibus mortuis, ut nihil contra illam agant.

ADSERTIO PRIORIS THEOREMATIS.

Argumenta ponemus duorum generum: ex ſcriptura, & ex ratione. Ac Scriptura quidem in hac parte tam perſpicua & vehemens eſt, tamque aſſiduè huic doctrinæ inſiſtit, ut omninò mirum mihi videatur, cuiquam eam legenti unquam ſecus in mentem venire potuiſſe. Sed nimirum poſita Prædeſtinatione illâ abſolutâ neceſſarium fuit totam ſcripturam loco movere, ut illud caput adſereretur; quo uunc ad veram mentem revocato, facilis eſt & expedita hujus controverſiæ deciſio. Sed nos ad lineam & ad gradum. Sic ergo quod propoſuimus probamus.

I. A formulis ſcripturæ, quibus Apoſtaſia variè deſignatur.

Hoc enim vocat Scriptura.

Avertere ſe a juſtitia. Ezechiel. XXXIII. 18. *Quum averterit ſe juſtus a juſtitia & facit iniquitatem, etiam morietur in ipſâ.*

A gratia excidere. Galat. V. 4. *Vos quicumque per legem juſtificamini, à gratia excidiſtis.*

Deficere à Deo vivente. Hebr. III. 12. *Videte nequãdo ſit in ullo*

 veſtrum

vestrum cor malum & infidele, ad deficiendum à Deo vivente.

Reddi sal insulsum. Marci IX.50. *Bonus est sal: quod si verò sal insulsum fiat, quonam ipsum salietur?*

Abalienare se retrorsum. Iesai.I.4. *Ah gens peccatrix! filij corruptores! dereliquerunt Iehovam, abalienaverunt sese, averterunt retrorsum: quamobrem augetis apostasiam?*

Deficere à fide. I Timoth.IV.I. *Posterioribus temporibus desciscent quidam à fide, attendentes spiritibus deceptoribus.*

Excidere à propria stabilitate. 2 Petr.III.17. *Cavete ne illorum errore abducti, excidatis à propria stabilitate.*

Aversari eum qui est in cœlis, quem tamen anteà cognoverint, Heb.XII.25. *Si illi non effugerunt, qui recusaverunt divinitus loquẽtem in terra Mosen: multò magis nos, si eum qui de cœlis est aversemur.*

Transgredi & non manere in doctrinâ Christi. 2 Io.9. *Quisquis transgreditur nec manet in doctrinâ Christi, Deum non habet.*

Refrigescere. Matth.XXIV. *Et quoniam abundabit iniquitas, refrigescet caritas multorum: qui autem perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit.*

Excidere. Apocal.II.5. *Memor esto unde excideris, & resipisce, & priora opera facito.*

Extinguere Spiritum. I Thess.V.19. *Spiritum ne extinguite.* Fit autem illud, 1 Suffocando igniculos bonarum suggestionum, & pias compellationes opprimendo. Actor.VII. *Vos semper spiritui sancto resistitis.* 2 Perseverando in peccato, *Sanctus enim Spiritus disciplinæ fugit dolum, & absistit à ratiocinationibus eorum qui vacui sunt intelligentiâ.* Sap.I.8.

Naufragium fidei facere. I Tim.I.19. *Expulsa bona conscientia nonnulli naufragium fidei fecerunt.*

Abijcere fiduciam. Hebr.X.35. *Ne abijcite fiduciam vestram.*

In spiritu incipere, in carne desinere. Gal.III.3. *Usque adeone dementes estis, ut quum spiritu inceperitis nunc in carne desinatis?*

Subducere se. Hebr.X.38. *Iustus ex fide vivet: quod si verò se subduxerit, non probabit eum anima mea.*

Abnegare Dominum. 2 Petri II.I. *Inter vos erunt falsi Doctores, etiam Dominum qui illos mercatus est, abnegantes.*

Idem quoq; indicat Spiritus Sanctus per metaphoras: ut quum dicit argentum versum in scoriam. Iesai.I.22. *Argentum tuum abijt in scorias, merum tuum inspurcatum est aquâ.*

Vineam degenerasse contra votum agricolæ. Ierem.II.21. *Ego planta-*

plantavi te optimam vitem, totum semen fidele, quomodo ergo mutata es mihi in degeneres palmites vitis alienæ? Iesai. v. 1. *Vinea est dilecto meo in clivo uberrimo, quam circummunivit & elapidavit, consevitque generosis vitibus, & exstruxit turrim in eâ: sed quum exspectasset ut ederet uvas, edidit labruscas.*

Eodem referunt nonnulli id quod dicit Dominus Matth. xxiv. 29. *Stellas de cælo lapsuras.*

Atque ex his exstruimus primam Demonstrationem.

Qui potest excidere, avertere se à justitiâ, à gratiâ excidere, deficere à Deo Vivente, reddi sal insulsum, abalienare seipsum, deficere à fide, excidere à propriâ stabilitate, aversari eum qui est in cælis, extinguere spiritum, naufragium fidei facere, abjicere fiduciam, subducere semetipsum, abnegare Dominum, reddi scoria, degenerare in vitem alienam, de cælo decidere, is potest justitiam suam priorem deserere.

Atqui justus aliquis illud potest,

Ergo justus potest justitiam suam deserere.

Vel sic, *Si iustus non posset deserere justitiam, nihil significarent hæ formulæ.*

Atqui absurdum est hoc dicere, Ergo

Iustus potest iustitiam suam deserere.

II. A Testimonio scripturarum.

Hæ 1 Factum narrant, in Angelis. Iudæ 6. *Angeli qui non servata sua origine reliquerũt suum domicilium, judicio magni illius diei vinculis æternis sub caligine reservantur.* & 2 Petri II. 4.

In primis nostris parentibus: Adam enim quum sanctus esset & ad imaginem Dei conditus, tamen ab uxore ad ruinam pellectus est: sed & uxorem sanctam *seduxit serpens calliditate suâ.* 2 Cor. xi. 3. atque ita primi parentes se & omnem posteritatem suam, quantum in se fuit, divinis illis donis orbaverunt.

De Saule quid refert Scriptura? 1 Sam. ix. 2. *Kisso filius erat cui nomen Saul* בָּחוּר וְטוֹב *electus & bonus. Et non erat de filijs Israël bonus præ illo.* De hoc tamen cap. xv. 11. *legitur. Pœnitet quod constituerim Saul Regem, quia aversus est à sequendo me.* 17. *Quum parvulus videbaris in oculis tuis, caput Israëlis factus es.* & 26. *Tu sprevisti verbum Iehovæ, ideo sprevit te Iehova, ne sis Rex super Israëlem.* Cyprian. epist. vii. *Parum est adipisci aliquid potuisse, plus est quod adeptus es posse servare: sicut & fides ipsa,*

ipsa, & nativitas salutaris, non accepta, sed custodita vivificat. Salomon denique & Saul & cæteri multi quamdiu in viis Domini ambulaverunt, datam sibi gratiam tenere potuerunt: recedentes ab disciplina Dominica, recessit & gratia. Perseverandum nobis est in arcto & in angusto itinere laudis & gloriæ. Spectemus *Hymenæum & Philetum.* 2 Tim.II. 17. Spectemus *Demam,* quem Apostolus dicit *desertorem factum.* 2 Tim.IV. 10. Dorotheus verò etiam simulachrorum sacerdotem Thessalonicæ: vide ipsum in Synopsi. Spectemus *Nicolaum* ex Diacono hæreticum. Sed exempla ista speciosè sibi videntur quidam eludere, quum dicunt, neminem istorum habuisse veram justitiam, fidem, sanctitatē: sed hos omnes fuisse reprobos; Alios verò, qui post defectionem restituti sunt, docent non potuisse non restitui, quum essent electi. Quorum commentum non tantùm revocat postulatum primum, retunditurque absurdo primo, & argumento quarto classis septimæ, & tota posterioris Problematis tractatione, sed etiam exemplo Salomonis regis qui quum Deo carus fuerit, ejusque spiritus plenus, & librorum Canonicorum autor, & Templi dedicator & typus Christi, tamen posteà cor suum per mulieres alienigenas passus est à Deo abalienari, adeò ut de ipsius salute etiam illi dubitent, qui maximè sententiam nostram oppugnant.

De aliis B.Petrus 2 ep. cap.II. 20. *Satius fuisset eis, nunquam cognovisse viam justitiæ, quam cognita illâ, regredi à sanctâ doctrinâ illis traditâ: sed accidit eis quod vero proverbio dici solet, Canis reversus est ad suum ipsius vomitum, & sus lota ad volutabrum cæni.*

2. Eædem factum deplorant. Ies.I. 21. *Quomodo effecta est meretrix urbs fidelis? & plenissima jure in quâ justitia pernoctabat, ea nunc homicidarum plena est?*

3. Eædem factum exprobrant. Ies.XXX. I. *Væ filii desertores.* Ierem.II. 13. *Duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt scaturiginem aquarum perennium, & foderunt sibi cisternas fractas, quæ non capiunt aquam.*

4. Et futurum prædicunt. 2 Petri II. I. *Fuerunt autem & Pseudoprophetæ olim in populo, ut etiam inter vos erunt falsi doctores, qui subintroducent hæreses extiabiles, etiam Dominum qui illos mercatus est, abnegantes.* Adde I Tim.IV. I. *Spiritus autem disertè dicit, fore posterioribus temporibus, ut desciscant quidam à fide, attendẽtes spiritibus deceptoribus, ac doctrinis dæmoniorũ.* Et Act.XX. 30. *Ex vobisipsis exorituri sunt, qui loquentur perversa, ut discipulos post se abstrahant.*

Ex-

Exstruatur ex istis secunda Demonstratio.

Quod Angelis beatis, quod Adamo & Evæ verâ justitiâ & sanctitate præditis accidit, quod scripturæ factum in alijs narrant, deplorant, culpant, futurum prædicunt, id omninò fieri potest.

Iustos justitiam deseruisse, testantur Scripturæ in Angelis, Adamo & Evâ, alijs, in quibus hoc narrant, deplorant, culpant, futurum prædicunt, Ergo, Iustus potest justitiam suam deserere.

Vel sic *Si justus non posset deserere justitiam suam, jam neque Angeli sancti, neque primi nostri parentes in paradiso eam deseruissent, neque idem in alijs quoque sanctis narrarent scripturæ factum, neque deplorarent, neque futurum prædicerent.*

Atqui Angelos sanctos lapsos certum est, itemque parentes nostros primos; idque in alijs quoque sanctis narrant factum scripturæ, &c. Ergo Sanctus aliquis potest deserere justitiam suam.

III. A naturâ finis, qui conditionaliter proponitur.

Enimverò fœdus Dei non est ejusmodi, ut hominem amare velit & salvare simpliciter, sed ut velit obedientem, credentẽ, justum: Amat enim obedientiam Deus magis quam creaturam; imò creaturam amat propter obedientiam. Cessante igitur obedientiâ, cessat Dei obligatio. Ezech. XVII. 15. *Qui rebellaverit cõtra Iehovam anne prosperabitur? an eripiet se qui facit ista? qui irritum fecit fœdus, etiamne eripiet se?* Apparet autem hoc.

1. In præmijs 1 Cor. XV. 2. *Vos per Euangelium servamini, si retinetis quo sermone vobis Euangelizaverim; nisi frustrà credidistis.* Rom. II. 7. *Ijs qui perstant, quæruntque boni operis gloriam & honorem, & incorruptibilitatem, reddet Deus vitam æternam* Hebr. III. 7. *Nos sumus domus Dei, si fiduciam & spem illam de qua gloriamur, ad finem usque firmam tenuerimus.*

2. In pœnis. 2 Chron. XV. 2. Azarias Propheta actus spiritu Dei, sic alloquitur Asam regem. *Iehova fuit vobiscũ, dum vos fuistis cum eo: & si requiretis eum, præsto erit vobis: sin dereliqueritis eum, derelinquet & ipse vos.* Iesa. I. 19. *Si acquiescitis, ut audiatis; bonis hujus terræ fruemini: sin autem renuatis atque rebelletis, gladio consumemini: nam os Iehovæ loquutum est.*

Damna autem atque incommoda proponuntur ista.

1. Deus nullam habebit prioris ipsorum justitiæ rationem. Ezech. XXXIII. 13. *Quum dixero justo, omninò victurus es: si*

ipse

ipse confisus justitiæ suæ fecerit iniquitatem, omnia justè facta ipsius non memorabuntur, sed in iniquitate illa sua quam facit morietur.

2. Reprobatio. Hebr.x.38. *Iustus ex fide vivet: at si se subduxerit, non probat eum anima mea,* ex Abac.II.4.

3. Abnegatio abnegantium Dominũ, 2 Tim.II. *Si nos Deum negaverimus, & ille abnegabit nos.* Lucæ IX.26. *Quem puduerit mei & meorum sermonum, ejus pudebit filium hominis, quando venerit cum gloria sua & Patris sanctorumque Angelorum.*

4. Mors. Ezech.XXXIII.18. *Quum averterit se justus à justitia sua, & facit iniquitatem, etiam moriturus est in istis.* Ioan.XV. 2. *Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollit Pater. Nisi quis in me manserit, ejectus extra vineam statim ut palmes arescet: deinde coguntur isti palmites, & in ignem abjiciuntur & ardent.* Rom.VIII.12. *Nempe igitur, fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus: sed spiritui. Nam si secundum carnem vixeritis, futurum est ut moriamini.*

- Etiam corporis in hoc sęculo. Sirac.XXVI.36. *Si quis revertitur à justitia ad peccatum, hunc comparabit Dominus, ut cædatur gladio.*

5. Irreparabile exitium. Hebr.VI.4. *Fieri non potest, ut qui semel fuerint illuminati, gustaverintque donum cæleste, & participes facti fuerint Spiritus sancti, gustaverintq; bonum Dei verbum, ac virtutes futuri seculi, si prolabantur, denuò renoventur per resipiscētiam, ut qui rursum crucifigant sibimetipsis Filium Dei, & ad ignominiam exponant.*

Ex his tertiam Demonstrationem hoc pacto formamus.

Qui potest fine suo excidere, ita ut Deus nullam prioris ipsius justitiæ habeat rationem, fiatq; reprobus, & in mortem animæ pariter & corporis, inque irreparabile exitium incurrat, is potest justitiam finaliter deserere.

Iustus potest fine suo excidere, utpote qui tantùm cōditionaliter, non verò absolutè ipsi propositus est, & quidem ita potest excidere, ut Deus nullam prioris ipsius justitiæ habeat rationem, &c.

Ergo Iustus potest justitiam suam deserere.

Vel sic, *Si justus non posset justitiam suam deserere, finis ipsi non esset conditionalis, sed necessarius, neque unquam cōtingeret ut Deus post-*

posthabitâ priore ipsius justitiâ illum reprobum mortisq; æternæ reum pronunciaret,

Atqui finis non est necessarius, sed est conditionalis, fitq; interdum ut Deus posthabitâ priore justi justitiâ illum reprobum, mortisq; æternæ reum pronunciet: *Ergo*
Iustus potest justitiam suam deserere.

IV. A justo metu sanctorum.

Sancti ab omni ævo credentes se aliosque posse excidere, sumpto à periculo argumento, se aliosque ad perseverantiam exhortati sunt. Paulus de se 1 Cor. IX. 27. *Ego contundo corpus meum, & in servitutem redigo, ne quo modo quum alijs prædicavero, ipse reprobus fiam.* Christus ad Apostolos Matth. V. 13. *Vos estis sal terræ: quod si verò sal infatuetur, quonam salietur? ad nihil valet amplius, quam ut ejiciatur foras, & conculcetur ab hominibus.* Ioan. XV. 5. *Ego sum vitis, vos palmites, Nisi quis in me manserit, ejectus foràs statim ut palmes arescet: deinde coguntur illi palmites, & in ignem abjiciuntur & ardent.* Philipp. II. 14. *Cum timore & tremore vestram ipsorum salutem operamini.* Atque hæc caussa est, cur B. Paulus sub finem vitæ, tanquam superatis cautibus, securus sui eventus, exclamet 2 Timoth. IV. 7. *Certamen illud præclarum decertavi, cursum peregi, fidem servavi: quod reliquum est, reposita est mihi justitiæ corona.* Sed jam olim ista genus humanum obsedit vesania, plerisque beatitudinis coronam sine pulvere & sudore exoptantibus, & securitatem ac certitudinem extremi finis quærentibus, sine ulla obsequij & defatigationis molestiâ. Certè antiquus hic inter Iudæos error fuit. Putabant, eam esse vim fœderis & promissionum divinarum, ut Deum sibi devinctum haberent in æternum, etiam citra officij obsequium: quem ipsorum errorem Prophetæ multis & prolixis concionibus insectantur. Eadem quoque amentia egit Corinthios, qui quum fœdus haberent Christi sanguine confirmatum, & dona varia Spiritus sancti, & Sacramenta sive signa fœderis, securi agebant, tanquam si nunc in portu navigarent, expertes discriminum: quos Apostolus gravissimis verbis propterea reprehēdit: *Nolim,* inquit, *vos ignorare, fratres, Patres nostros omnes etiam baptizatos esse, & eandem quoq; escam spiritualem edisse, & omnes eundem potum spiritualē bibisse: & tamen plerosq; eorum non approbavit Deus, prostrati enim sunt in deserto. Hæc autē typi nostri fuerunt, ut ne concupiscamus res malas sicut illi cōcupiverunt, neq; scortemur, sicut*

 qui-

quidam eorum scortati sunt, & ceciderunt uno die viginti tria millia: neque tentemus Christum sicut quidam eorum tentaverunt, & à serpentibus perierunt. Hæc autem scripta sunt ad nostram admonitionem, in quos fines sæculorum occurrerunt. Proinde, qui videtur stare, caveat ne cadat. 1 Cor. x. Idem quoque Apostolus prævidens Gentiles conversos eadem opinione posse infascinari, monet eos ne efferantur adversus Iudæos, sed ipsorum exemplo discant, fieri posse ut & ipsi reijciantur. Rom. xi. 19. *Dices*, inquit, *defracti sunt rami, ut ego insererer. Rectè: per infidelitatem defracti sunt, tu vero per fidem stas: ne effertor animo, sed time. Nam si Deus naturalibus ramis non pepercit, vide ne tibi quoque non parcat. Vide igitur benignitatem Dei in te, si permanseris in Dei benignitate: quod si verò non permanseris, etiam tu excideris.* Atque ad hunc sanctū timorem se & credentes Hebræos revocat B. Paulus, quum ait, *Metuamus igitur, nequando derelicta promissione introeundi in requiem ejus, videatur aliquis ex nobis fuisse frustratus. Etenim & nobis euangelizatum est, sicut & illis: at non profuit illis auditus sermo, ut qui fide mixtus non fuerit in ipsis qui audiverant.* Hebr. iv. 1.

Ex his instituatur quarta demonstratio hâc formâ.

Qui metu rejectionis in officio continetur, is potest de statu suo excidere,

Sancti metu excisionis se aliosque in officio continent, Ergo Sancti possunt de statu suo excidere.

Vel sic, *Si sancti non possent excidere suo statu, irritus esset ipsorum de hac re metus, & frivolæ exhortationes quas ad alios ex hoc loco dirigunt,*

Sed non est irritus eorum metus; non sunt vanæ exhortationes, Ergo, Sancti possunt suo statu excidere.

V. A caussis apostasiam conciliantibus per se vel per accidens.

Nemo repentè fuit turpissimus; neque ad summæ improbitatis terminum subito saltu pervenitur; gradus quosdam sibi fecit impietas, sed verè Gemonios: hi sunt.

1. Peccata contra conscientiam. 1 Tim. 1. 19. *Retine fidem & bonam conscientiam, qua repulsâ, nonnulli fidei naufragium fecerunt.* Rom. 1. 21. *Propterea quod quum Deum cognoverint, tamen ut Deum non glorificaverunt, neq; gratias ipsi egerunt, idcirco tradidit eos Deus*

cupi-

cupiditatibus cordium ipsorum. Etsi verò ibi non agat B.Paulus de ijs qui ad Christum conversi sunt, tamen valet illius dicti veritas etiam in ijs qui ad Christum conversi sunt; quandoquidem non est alia ratio officij nostri circà gratiam quamlibet posteriorem, quam quæ est circà primam: utraque enim contrà conscientiam spernitur; utriusque contemtu extrema & desperata Apostasia procuratur.

2. Securitas,languor, torpor. Matth.xiii. 12. *Quisquis non habet,etiam quod habet,tolletur ab eo.* & xii.43. *Impurus spiritus quum exierit ab homine, si domum unde semel ejectus est,rediens,offendat vacuam & ornatam, vadit, accipitque secum septem alios spiritus deteriores se, qui ingressi omnes habitant illic, fitque ultima conditio hominis illius deterior priore.* Rursum xiii. 19. *Si quis audit sermonem de regno & non animadvertit, venit ille malus,& rapit quod satum est in corde ipsius.*

3. Occasionum oblatarum contemptus. Luc.xiii. *Multi aliquando optabunt introïre,& non poterunt. Nam quum surrexerit paterfamilias,& occluserit ostium, & cœperint qui foris stabunt pultare, & dicere, Domine, Domine, aperi nobis, Respondens ille,dicet. Nescio unde vos sitis: abscedite à me,omnes operarij iniquitatis.* 2 Cor.vi.2. *Hortamur vos, ne frustrà gratiam Dei acceperitis. Dicit enim Deus, Tempore accepto exaudivi te, & in die salutis occurri tibi. Ecce nunc tempus acceptum, ecce nunc dies salutis.* Hebr.iii. 12. *Videte,Fratres, ne quando sit in ullo vestrum cor malum, & infidele, deficiendo à Deo vivo: sed exhortamini alij alios quotidie,quantisper appellatur hodiernus dies. Dum dicitur,hodie si vocem ejus audieritis,ne obdurate corda vestra.* Ioan.xii. 35. *Adhuc ad parvum tempus lux vobiscum est: ambulate dum lucem habetis, ne tenebræ vos deprehendant: nam qui ambulat in tenebris,nescit quò vadat. Dum lucem habetis,redite in lucem, ut Filij lucis sitis.*

4. Horror persecutionum. Matth.xiii. 20. *Sunt qui sermonem audiunt, eumque cum gaudio excipiunt: sed ortâ oppressione vel persecutione propter sermonem,statim deficiunt: hi sunt temporarij.* 2 Tim. iv.16. *In prima meâ defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me deseruerunt: ne illis imputetur.* 10. *Demas me dereliquit,amplexus præsens sæculum. Lucas mecum est solus.*

5. Amor voluptatum & illecebrarum carnis. 2 Petri ii. 18. *Per carnis cupiditates lascivas inescant eos qui verè effugerunt eos qui in errore versantur.* Hoseæ iv. 11. *Scortatio,vinumque & mustum in-*

tercipit mentem. Sirac. XIX. 2. *Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes.* Luc. XXI. 34. *Cavete vobis nequando graventur corda vestra crapula & ebrietate, & curis hujus vitæ, & repente vobis superveniat dies ille.* Exemplo sint Salomon 1 Regum XI. & Absalom.

6. Studium divitiarum. Matth. XIII. 22. *Qui sermonem quidem audit, sed sollicitudine sæculi hujus & fallacia divitiarum suffocat sermonem, hic fit infructuosus.* 1 Timoth. VI. 10. *Radix omnium malorum est amor pecuniæ: quam quidem dum appetunt, aberrarunt à fide, & seipsos undiquaque transfixerunt doloribus multis: nam qui volunt ditescere incidunt in tentationem & laqueum, & cupiditates multas amentes & damnosas, quæ demergunt hominem in exitium & perniciem.* Certè hæc ipsa efficit, ut multi ex credentibus fiant hypocritæ, ex hypocritis hostes, derisores, blasphemi, persecutores, quorum in numerum Iudam reponendum puto: hic enim initio videtur credidisse: nam & relictis rebus suis omnibus inter Apostolos conscriptus est, Matth. X. & pro ipso æquè atque pro alijs oravit Dominus, Lucæ VI. 12. & Christo datus est à Patre, Ioan. XVII. 12. & Christum confessus est, & docuit, Matth. X. 5. 6. & Christo insitus fuit, Ioan. XV. 2. Quumque *omnis qui Christo à Patre datur, veniat ad ipsum, venientem autem ipse non eijciat,* Ioan. VI. 37. consequens est, eum initio templum quoque fuisse Spiritus sancti. Quid? quod illi quoque promissio facta est gloriæ in vita æternâ majoris? Matth. XIX. 28. *Amen dico vobis, vos qui secuti estis me in regeneratione, quum sederit filius hominis in throno gloriæ suæ, sedebitis vos quoque in thronis duodecim, judicantes duodecim tribus Israël.* Et tamen ille ipse Iudas initio avaritiæ succubuit: itaque dicitur *fuisse fur, & quæ in loculos inijciebantur, clam subduxisse.* Ioan. XII. Sed furtis suis curam pauperum prætendebat, dicens. *Quare hoc unguentum non vænijt trecentis denarijs, & datum est pauperibus?* quum tamen pauperum ipsi cura nulla esset; Atque hoc nomine reprehensus à Domino odium adversùs ipsum concepit. Ingressus igitur est Satanas in cor ipsius. Lucæ XXIII. 3. pactusque cum Sacerdotibus quæsivit opportunitatem tradendi eum. Ac tandem tradidit. Præscivit autem hæc prævidítque ille qui *novit omnes, & cui non est opus ut quisquam testetur de homine, quum ipse sciat quid sit in homine,* Ioan. II. 25. itaque jam ante prædixit, inter duodecim illos lateri suo adlectos, qui ipsum confessi fuerant esse filium Dei viventis, unum esse Satanam. Ioan. VI. 70:

Nonne

Nonne ego vos duodecim elegi? & tamen unus ex vobis est Diabolus. Ita ergo factum, ut Iudas resectus fuerit à corpore Christi. Cur? ob infidelitatem? Rom.xi.20. Propterea Christus ipse perniciei ipsius caussam à se avertit. Ioan.xvii.12. *Quum essem cum eis in mundo, ego custodivi eos per nomen tuum: quos dedisti mihi, eos ego custodivi; & nemo ex ijs perijt, nisi filius perditionis.* Et Apostolis minatur, si ipsi deficiant, fore ut similiter quoque resecentur. Ioan. xv.6. Quod ergo Iudas filius perditionis fuit, id factum non est voluntate Dei antecedente, sic enim est nullus; sed consequente, dum avaritiâ abreptus Dominum suum, & fideles ipsius admonitiones odisse cæpit, ac tandem in tam fœdam apostasiam incidit, ut omninò ipsi præstiterit nunquam nasci, quàm ita graviter peccare. Matth.xxxi.24.

7. Deceptionum fides. Matth.xxiv. *Surgent Pseudochristi, & Pseudoprophetæ, & edent signa magna & miracula, adeò ut seducant, si fieri possit, etiam electos,* quo loco conditionalis particula non ponit absolutam impossibilitatem, sed difficultatē duntaxat, & τὸ ἀπροσδόκητον, sicut Gal.iv.15. Magna enim est deceptionū vis. 2 Cor. xi.3. *Metuo ne quo modo sicut serpens ille Evam seduxit calliditate suâ, ita corruptæ mentes vestræ degenerent à simplicitate ea quæ est in Christo.* 2Thess.ii.10. *Pro eo quod amorem veritatis non receperunt, propterea mittet illis Deus efficaciam deceptionis, ut credant mendacio.*

8. Exempla prava & contubernia malorum. 1 Cor.xv.33. *Ne errate, Mores bonos commercia corrumpunt mala.* Galat.v.8. *Paulum fermenti totam massam fermentat.* Sirac.xiii.1. *Qui tangit picem inquinabitur ab ea.* Adde Psal.1.1. Et Matth.xxiv. *Quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorū,* Imprimis verò officiunt exempla potentiorum. Atque hoc est quod toties de Ieroboamo Filio Nebath refert scriptura, illū fecisse peccare Israëlem.

9. Elatio & contemptus fratrum. Rom.xi.18. *Ne gloriare, ne efferto, sed time: Nam si naturalibus ramis non pepercit Deus, vide ne tibi quoque non parcat.*

10. Malignitas animi adversus comminationes divinas. Deut. xxix.18. *Ne sit in vobis radix proferens cicutam aut absinthium, neve sit quisquam qui quum audiverit verba adjurationis hujus, benedicat sibi cum animo suo, dicēdo, Pax erit mihi quum ex sententia animi mei ambulavero. Non acquiescet Iehova ut condonet ei, sed tunc fumāte ira Iehovæ & zelo ejus cōtra virum illum, incumbet ei omnis adjuratio quæ scripta est in libro hoc, delebitque Iehova nomen ejus sub cælo.*

ob tuam scientiam frater qui infirmus est, propter quem mortuus est Christus, peribit?

Ex his istiusmodi exstruatur apodixis quincta.

Qui potest peccare contrà conscientiam, torpescere, occasiones oblatas gratiæ contemnere, horrere ad persequutiones, illecebris voluptatum transverso cursu rapi, studio divitiarum suffocare sermonem, deceptionibus fidem adhibere, æmulatione & contemtu fratrum laborare, ac tandem negligere pœnitentiam, indurare cor, & obniti Spiritui sancto, is potest justitiam priorem deserere,

Atqui justus aliquis hæc omnia potest, Ergo

Iustus potest justitiam priorem deserere.

Vel sic, *Si justus non posset deserere justitiam, nunquam peccaret contra conscientiam, nunquam torperet, occasionesque gratiæ oblatæ negligeret, non horreret ad persequutiones: non abriperetur æstu voluptatum, &c.*

Sed justus hæc sæpè experitur, semper autem potest, Ergo

Iustus potest justitiam priorem deserere.

VI. A caussis apostasiam avertentibus.

Hæ sunt duplices, Deus & Homo: ita tamen ut homo non nisi actus agat. 1 Cor. xv. 10. *Gratia Dei sum id quod sum, & gratia ejus erga me non fuit inanis, sed amplius quàm illi omnes laboravi: non ego tamen, sed gratia Dei quæ mecum est.* Actus Dei varios recensuimus Axiomate III. & IV. Sed de actu Dei nulla est controversia: hoc enim quæritur, An homo possit Dei actioni non respondere, ipsumque deserere? quod nos quidem fieri posse variè hactenus demonstravimus. Superest argumentum unum, petitum ab enumeratione illorum, quibus Apostasia vitari potest: nam quorum observatione vitatur hoc malum, eorum neglectu atque intermissione accersi illud atque procurari necesse est. Vitatur autem istis.

1. Studio integræ conscientiæ. 1 Tim. I. 19. *Retine bonam conscientiam, qua repulsa, nonnulli naufragium fidei fecerunt.*

2. Cura & attentâ beneficiorum divinorum observatione, Ioan. v. 18. *Qui genitus est ex Deo conservat semetipsum, & Malus ille non tangit eum.* 2 Timoth. I. 6. *Admoneo te, ut exsuscites donum Dei quod est in te.* Matth. XIII. *Habenti dabitur.* 2 Tim. I. 14. *Præclarum depositum serva.* IV. 14. *Ne negligito donum quod in te est. Hac exerce, in his esto, ut tuus profectus manifestus sit inter omnes.* 1 Tim.

3. Scri-

IV. 3. Scripturarum sacrarum lectione & meditatione. 1 Tim. 4,13. *Attende lectioni, exhortationi, Doctrinæ. Idcircò enim inspirata est* 2 Tim. iii, 16. *Scriptura, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum perfectè instructus.*

4. Sanctorum exhortationibus. 1 Cor. xv. 58. *Itaque fratres mei dilecti, firmi estote, immoti, abundantes in opere Domini semper, quum sciatis laborem vestrum non esse inanem in Domino.* 2 Paral. xx. 20. *Firmè credite Iehovæ Deo vestro.* Et verum est illud, συμφερτὴ ἀρετὴ κρείσσων.

5. Precibus & vigilijs. Matth. xxvi. 41. *Vigilate & orate ne introeatis in tentationem: Spiritus quidem promptus est, sed caro infirma.* Atque huc pertinet precatio, *Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo.* Hoc est, ut rectè explicat Catechesis, *Quoniam infensissimi nostri hostes, Satan, mundus, & nostra ipsorum caro nos indesinenter oppugnant: tu nos sustenta, & Spiritus tui robore firma, ne in hoc spirituali certamine succumbamus, sed tantisper illis fortiter resistamus, donec integram tandem victoriam obtineamus.* Eodem quoque spectat illud ex Psalmo votum. xxix. 18. *Serva in sæculum figmentum cogitationum cordis populi tui.* Has autem sanctorum preces certum est exaudiri à Deo: nam ut est Psalmo cxliv. *Prope est Dominus omnibus timentibus eum, omnibus invocantibus eum in veritate.* Matth. vii. 11. & Luc. xi. 13. *Si vos qui estis mali, nostis bona dona dare liberis vestris, quanto magis Pater vester cœlestis dabit Spiritum sanctum petentibus ab eo?* Iesai. lviii. 9. *Tunc invocabitis, & dominus exaudiet, clamabis, & dicet, Ecce adsum.*

6. Sollicito & sancto timore. Philip. ii. 14. *Cum timore & tremore operamini salutem vestram.* 1 Cor. x. *Qui videtur stare, caveat ne cadat.* Iesai. lxvi. *Ad quem respiciam nisi ad contritum spiritu, & trementem sermones meos?* Rom. xi. 18. *Ne gloriare, ne effertor, sed time.*

7. Fide. 1 Petri 1. 5. *Nos virtute Dei custodimur per fidem, ad salutem quæ parata est patefieri tempore ultimo.*

8. Examine sui anxio. 2 Cor. xiii. 5. *Vosmetipsos tentate, an sitis in fide: vosipsos probate. Annon agnoscitis vosmetipsos, & Iesum Christum in vobis esse? nisi forte reprobi estis.*

DEMONSTRATIO SEXTA.

Qui studio integræ conscientiæ, curâ, precibus, vigilijs, sollicito & sancto timore, fide, & accurato examine sui Apostasiam vitare

tare potest, ille istorum omissione potest à justitiâ deficere,
Quilibet justus in hac vitâ potest istorum observatione vitare apostasiam, Ergo
Quilibet justus in hac vitâ potest omissione istorum deficere à justitiâ.

Vel sic, *Si justus non posset deficere à justitiâ suâ, non opus esset illi conscientiæ studio, cura, vigilijs, precibus, timore, fide, sollicito sui examine,*
Sed istis omnibus justo opus est, Ergo
Iustus potest deficere à justitiâ suâ.

VII. Accedant argumenta alia secundùm scripturas.

1. Cui semel remissa sunt omnia peccata, is nihilominus potest merito suo in justam condemnationem incidere. Docet hoc in Parabola Christus Matth. XVIII. 27. quum narrat, Regem commotum misericordia, servo deprecanti debitum decies millies talentorum remisisse, eumque in integrum restituisse: quem quum posteà intelligeret conservo exiguum debitum noluisse remittere, tradidit tortoribus. Hanc ille Parabolam applicans posteà ad Apostolos & discipulos suos, *Ita,* inquit, *Pater meus cælestis faciet vobis, nisi remiseritis suo quisque fratri ex cordibus offensas eorum.*

DEMONST. *Cui remissa sunt omnia peccata, is est verè justificatus.*
At talis potest finaliter relabi & damnari, Ergo
Qui semel fuit verè justificatus potest posteà finaliter relabi & damnari.

2. Is ex quo semel ejectus est Dæmon, potest securus reddi, & templum fieri, in quo prior ille Dæmon, adsumptis adhuc alijs septem deterioribus, stabuletur; atque ita fit conditio illius ultima deerior priore. Matth. XII. 43.

DEMONST. *Ex quo ejectus est Dæmon, is est verè justificatus.*
At talis potest securitate suâ & neglectu relabi in statum priore deteriorem, Ergo
Qui semel verè justificatus fuit, potest relabi in conditionem priore deteriorem.

3. Quod augeri potest, potest idem quoque perfici: & quod minui potest, potest aboleri & abire in nihilum: quod usque adeò verum est, ut Apostolus eodem principio utatur ad ostendendam veteris Testamenti abolitionē. Hebr. VIII. 13. *Nam quod antiquatur*

& atteritur, id in eo est ut paullatim abolescat. Atqui fides minui potest & decrescere, potest igitur (nisi tempestivè quis in viam redeat,) adnihilari. Apoc.11.4. *Habeo hoc adversum te, quod charitatem tuam priorem omiseris. Memor esto igitur, unde excideris, & resipisce, & priora opera facito: sin minus, veniam adversum te citò, & amovebo candelabrum tuum è loco suo, nisi resipueris.* Huc refer exempla peccantium, Mosis, Iobi, Davidis, Salomonis, populi Israëlitici, Corinthiorum, Galatarum, qui nisi per resipiscentiam fuissent restituti, sine dubio omnes perijssent. Petrus quum per fidem aquas calcaret, quantum de fide perdidit, tantùm mersus est. Videbat enim ventos validos, & fluctus concitatos, itaque timuit, mergendus planè, nisi fide ad Christum recurrisset: itaque pavidus exclamavit dicens, *Domine serva me. Statim verò Iesus extenta manu, apprehendit eum, dixitque ei, ô exigua fide prædite quid dubitasti?*

4. Si justitia non deseritur, aut fides, aut sanctitas, nulli erunt apostatæ. At sunt. Ergo.

5. Si justitia non deseritur, nemo potest deleri de libro vitæ: Atqui fieri potest ut aliquis deleatur. Exod.XXXII.32. *Si non es condonaturus peccatum eorum, dele me nunc de libro tuo quem scripsisti. Dixit verò Iehova Mosi, Eum qui peccaverit mihi delebo de libro.* Deut.XXIX.18. *Ne sit in vobis vir aut mulier, aut familia aut tribus cujus animus avertat se hodie à Iehova Deo nostro, ut eat ad colendum Deos Gentium istarum,* Quid enim si fiat? *incumbet ei omnis adjuratio quæ scripta est in libro hoc, delebitque Iehova nomen ejus sub cælo.* Psalm.LXIX.29. *deleantur de libro viventium, & cum justis ne conscribantur.* Apocal.III.5. *Qui vicerit, amicietur vestimentis albis, neque unquam delebo nomen ejus ex libro vitæ, sed agnoscam nomen ejus in conspectu Patris mei, & conspectu angelorum ejus.*

6. Iustus potest agere secundũ principia quæ habet, sicut dictum est Postulato VII. Habet autem principia duo. Unum boni, spiritum; alterum mali, carnem; sicut etiam dictum est Postulato secundo. Sequitur igitur, si secundùm carnem vivat, eum extinguere operationem spiritus: quemadmodum si secundùm spiritum vivat, extinguit paullatim operationem carnis. Paulus Rom.XIII.12. *Debitores sumus non carni, ut secundùm carnem vivamus, sed spiritui. Etenim si secundùm carnem vivetis, moriemini: sed si spiritu actiones carnis mortificaveritis, vivetis: quotquot enim spiritu Dei aguntur, sunt Filij Dei.* Dicuntur autem carnales tum ij qui spiritum gratiæ vel nunquam habuerunt, vel penitus excusserunt, Iudæ

16.

19. *animales spiritum non habentes* : tum qui spiritum quidem habent, sed non usquequaque vivunt ad normam & institutum spiritus 1 Cor. III. 3. *Vos adhuc estis carnales : quum enim in vobis sint livor, & contentio, & dissidia, nonne carnales estis, & secundum hominem inceditis ? Etenim quum alius dicat, Ego quidem sum Pauli, alter verò, Ego sum Apollo, nonne carnales estis ?* Ac de hoc posteriori hominum genere dicimus, fieri posse, ut ij spiritum penitus extinguant. Nam quum regeneratio physicâ hominis prælectioni necessitatem non inferat, sed libera maneat voluntas & soluta ad eligendum utrumlibet oppositorum : potest homo spiritus actiones, hoc est admonitiones, pultationes, reprehensiones, si velit, negligere; potest carni & Diaboli suggestionibus parere, potest priorem adsensum per spontaneam negationem, potest fiduciam promissionum divinarum per considerationem terriculamentorum hujus mundi, potest notitiam ipsam per oblivionem, socordiam, ignaviam; potest hæc omnia per voluntaria peccata excutere.

6. Si non posset deseri justitia, necessarium esset, justos semper perseverare, ac proinde nemo de justitia servanda deliberaret, quis enim deliberat de impossibili aut necessario ? irritæque essent exhortationes de eâ non deserenda, inania essent ad perseverantiam consilia, frustra conciperentur admonitiones, reprehensiones, aliaque virtutum incitamenta, & vitiorum repagula. Sed hæc non instituuntur frustrà. Ergo justitia potest deseri; Ac per consequens, non est absolutè necessarium ut hic justus sit, inque justitiâ suâ perseveret. Aristot. II. Nicom. IV. περὶ τῶν αἰδίων οὐδεὶς βουλεύεται. οἷον περὶ τοῦ κόσμου, ἢ τῆς διαμέτρου καὶ τῆς πλευρᾶς ὅτι ἀσύμμετροι. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἐν κινήσει, ἀεὶ δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ γινομένων, εἴτ' ἐξ ἀνάγκης, εἴτε φύσει, ἢ διά τινα ἄλλην αἰτίαν, οἷον τροπῶν καὶ ἀνατολῶν. οὐδὲ περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως, οἷον αὐχμῶν καὶ ὄμβρων, οὐδὲ περὶ τῶν ἀπὸ τύχης, οἷον θησαυροῦ εὑρέσεως. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἀνθρωπικῶν πάντων. οἷον, πῶς ἂν Σκύθαι ἄριστα πολιτεύοιντο οὐδεὶς λακεδαιμονίων βουλεύεται. οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν τούτων δι' ἡμῶν οὐθέν. βουλευόμεθα δὲ περὶ τῶν ἡμῖν πρακτῶν. Et cap. v. Πρὸς ὅσα μήτ' ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ, μήθ' ἑκούσια, οὐδεὶς προτρέπεται πράττειν, ὡς οὐδὲν, πρὸ ἔργου ὄντος πεισθῆναι μὴ θερμαίνεσθαι, ἢ ἀλγεῖν, ἢ πεινῆν, ἢ ὁτιοῦν τῶν τοιούτων οὐθὲν γὰρ ἧττον πεισόμεθα αὐτά.

Sed figo hic pedem : vel enim ista sufficiunt, vel omninò nescio quid possit esse satis. Nunc argumentis omnibus in unum veluti fasciculum collectis fiat.

Quod scriptura diversis formulis expressit, quod eventus variè testatur, quod conditionem habet mali certò eventuri, cuius metu in officio continentur sancti, ipsumq́; caussas suas habet, irritamenta, & remedia, idipsum in se est possibile.

Apostasia sanctorum diversis formulis in scripturâ exprimitur, eventus eam variè testatur, ipsaq́; conditionem habet mali certò eventuri, cuius metu continentur sancti in officio, & habet caussas suas, irritamenta, & remedia, *Ergo*

Apostasia sanctorum est possibilis; vel, quod idem valet, Sancti & iusti in hac vita possunt deficere.

EXCEPTIO CUM RESPONSIONE.

Excipiunt nonnulli, dicuntque, Posse quidem verè justos & credentes deficere respectu sui, sed non posse respectu Dei, cujus decretum stat, neque mutabilis est electio, nec irritum consilium, nec inefficax voluntas, nec falsa promissio. Elegit autem Deus, verbi gratia, hunc hominem, eique decrevit dare salutem: necesse igitur est eidem quoq; det fidem, justitiam, sanctitatem, dilectionem: & quum prolabitur, necesse est eundem renovet per resipiscētiam: nam si non faciat, jam fine suo excidet. Atqui hoc est petere τὸ ἐν ἀρχῇ. Primum enim postulatū nostrum fuit, Nullam esse electionem aut reprobationem absolutam. Porrò tam principij vim habent postulata quam τὰ διδόμενα. Quod si tamen quispiam αἴτημα concessum retractet, parati sumus illud demonstrationū vi, & robore argumentorum vel invito extorquere. Ita futurum est, ut quod pro principio posuimus in pręsente Demonstratione, conclusionis locum habeat in futura. Sed ante omnia necesse est ingenuè agatur, & ad veritatis disquisitionem afferatur φιλαληθεία, cum odio Sophistices. Prætereà decretum illud, si quod esset ejusmodi, pugnaret adversa fronte cum verbo. Verbi enim vox est ista, Si justus deseruerit justitiam suam priorē morietur. Si sal fuerit infatuatum abjicietur foras. Si palmes in Christo fructum non tulerit, exscindetur. Decretū verò est tale, Electus iste, etiamsi deserat justitiam suam, tamen non morietur; licet sal infatuetur, non abjicietur foràs: etsi palmes fructum non ferat, nō exscindetur, redibit enim ad se, imò verò retrahetur ad Deum, & pristinæ justitiæ restaurabitur: interest enim Dei non esse mendacem, inconstantem, infirmum, vanum.

num. Si ergo conceditur nobis Postulatum nostrum primum,& absurdum est, ponere in Deo pugnantes voluntates duas, necesse est ruat id quod in exceptione dictum est, posse quidem justos deficere respectu sui,nō posse respectu Dei. Præterea,qui sic loquuntur,videntur mihi nudis respectibus eventus distinguere,quū non respectibus stetur vel cadatur,sed voluntate & præelectione. Quin potius apertè dicunt,ego quidē peccare possum,sed Deus me reijcere propter peccatū non potest? Quod quid est aliud quam 1 dicere peccata quædam licet gravissima sint nō habere vim ad quosdam condēnandos? 2 Peccata subjectis distinguere? 3 Deum facere imbecillem in exequēdo eo quod verbo suo revelavit? David enim potest fieri adulter,proditor,tyrannus,homicida: Deus verò Davidem talem non potest reijcere. 4 Majorem homini adscribere potentiam ad peccandū,quam Deo ad justè judicandum? Scripturas ipsas & naturam Dei ire oppugnatum atque eversum?

PROBLEMA POSTERIUS.

An justitia illa quam justus deserit, fuerit vera justitiâ?

Vera justitia est virtus hominis conversi & justificati a Deo in Iesu Christo,tribuens Deo & proximo debitam dilectionem, officiaque dilectionem consequētia. Ad hoc exemplum possunt quoque vera fides,& vera charitas definiri. Quæritur autem, an conversus aliquis sive regenitus talem justitiam aut fidem possit deserere? hoc est,an possit hæc culpa sua,deditaq; voluntate relinquere: ut qui anteà justitiæ operam dabat, deflectat ad injustitiam, & ex templo Dei fiat templum Satanæ? Ac sunt qui licet concedant id posse fieri ad tempus,& in quibusdam rebus, tamen negent posse id fieri totaliter (sic enim loquuntur) & finaliter: idque non aliam potiorem ob caussam,quā quia electos salvari,reprobos damnari simpliciter necesse est. Sed quia vident quorundam defectionem sacrarum litterarum monumentis ipsaque etiam experientia comprobari,triplicem exceptionem commenti sunt. Prima est,fidem illorum fuisse tātum simulatā; proinde illos non justos fuisse, sed hypocritas. Secunda, quū scriptura sub hac conditione multa sanctis promittat,ut ne fidem,justitiā,sanctitatē deserant,ex talibus hypotheticis dicunt nihil effici posse Categoricè. Tertia, Fidem quorundam esse duntaxat temporalem: hanc verò non esse veram fidem. Quæ quidem quantū valeant, in timore Dei exanimemus.

 I Sunt

I Sunt qui putent fuiſſe ſimulatam. Atqui aliud longe eſt deſerere juſtitiam, aliud tectam & latentem hypocriſin revelare. Hypocrita quum innoteſcit, non deſerit juſtitiam, ſed manifeſtat latẽtem improbitatem: priùs igitur non fuit juſtus. Iuſtus verò quum juſtitiam ſuam deſerit, non deponit larvam, ſed virtutem priorem quam reverà habuit, reijcit; & deflectit a bono ad malum: fuerat enim juſtus. Si igitur juſtus non eſt idem cum hypocrita, & avertere ſe a juſtitia, propriè non eſt patefacere latẽtem improbitatem, utique non æquipollebunt iſta, *Iuſtus deſerit juſtitiam ſuam*, Et, *hypocrita ſeipſum patefacit*. Ac proinde quum dicit Ezechiel, *Si juſtus confiſus juſtitiæ ſuæ fecerit iniquitatem*, non vult ſignificare, *Si hypocrita ſeipſum prodiderit*: Finge enim hoc velle, quomodo cohærebunt ſequentia: *omnia juſtè facta ipſius*, id eſt, omnia facta ipſius hypocritica, *non memorabuntur*; *ſed ob iniquitatem illam ſuam quam facit*, id eſt, quia deſinit eſſe hypocrita, fitque apertè impius, *morietur*. Quum ergo abſurda hæc ſint, ſequitur, apud Ezechielem de verè juſto agi. Manifeſtius id erit in verbis Chriſti ad Apoſtolos. *Vos eſtis ſal*. Et, *Bonus eſt ſal, quod ſi vero ſal infatuatus fuerit, quonam ipſe ſalietur? Habete in vobis ſalem*. Pone Chriſtum loqui de hypocriſi & hypocritis, jam ſententia erit, *Vos eſtis hypocritæ*. Et, *Bona eſt hypocriſis: quod ſi verò hypocriſis veſtra detecta fuerit, quomodo reſtituetur? Habete in vobiſmetipſis hypocriſim*. Et tamen quum ſolus Deus inſpector ſit cordium, ſoluſque ille de hypocriſi poſſit judicare, eoque fiat, ut hypocritæ judicio noſtro ſæpenumerò juſtis & fidelibus ob externam profeſſionem accenſeantur; fatendum eſt, multos videri deficere, qui tamen revera non deficiunt, ſed tantum ſeipſos produnt: fuerant enim hypocritæ: Deſerunt igitur non fidem (hanc enim non habuerunt) ſed profeſſionem fidei; quique anteà fuerant hypocritæ, poſteà fiunt deriſores, blaſphemi, perſecutores. Ex quibus efficitur, duplicem eſſe apoſtaſiam; unam apparentem, alteram realem: illâ deficit quis a juſtitia ſimulata, τῇ φαινομένῃ δικαιοσύνῃ: hac a reali, τῇ ὄντως δικαιοσύνῃ. Illa eſt falſorum doctorum & ſimulatorum fratrum, qui ceſſantibus commodis hujus ſæculi doctrinã quam aliquantiſper profeſſi fuerant, oppugnant; nullum enim ſimulatum eſt diuturnum: hæc verò eſt juſtorum, ſanctorum, credentium, ſi officij ſui partes deſerant. Ac de priore Apoſtatarum ordine, hoc eſt de ijs qui fidem quam non habuerant ſimulaverunt, intelligendus eſt Ioannes 1 ep. cap. 11. 19. *Etiã nunc Antichriſti multi cœperunt eſſe. E nobis egreſſi*

ſunt,

sunt, sed non erāt ex nobis: nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum: sed hoc fit, ut pateſiat, non omnes esse ex nobis. De posteriore verò ordine Apostatarum, hoc est, de ijs qui regeniti verè fuerant,verè crediderant, verè justitiam ſectati fuerant, capiendus est Ezechiel,& quæcumque loca prętereà a nobis in prioris Theorematis adstructione prolata sunt. Deficiunt igitur hypocritæ φαινομένως, justi ὄντως: & hi quum dificiunt,deserunt veram justitiam, fidem, sanctitatem: quia fuerunt verè justi, credentes, sancti: illi duntaxat simulatam. Tales Israëlitæ Psalmo LXXVIII.36. *qui conabantur Deum decipere ore suo,& lingua sua mentiebantur eï,& animus ipsorum non erat comparatus erga eum.*

II Cæterùm quibus negotium hac via non succedit, ij aliam aggrediuntur: Et, Ex hypotheticá,inquiunt, nihil effici potest positivè: pleraque autē quæ in Theorematis prioris adstructione prolata sunt,fuerunt hypothetica. *Si justus deseruerit justitiam suam, morietur. Si sal infatuatum fuerit,non est quo saliatur. Si aversamini Deum loquētem e cælis, gravi supplicio digni eritis. Si justus subduxerit se, non placebit animæ meæ.* Ex istis negant colligi posse, justus potest deserere justitiam suam,Sal potest infatuari,Credentes possunt aversari Deum loquentem è cælis, Iustus potest se ipsum subducere. In quâ verò scholâ hæc isti disputant? Nimirum in eâ, in quâ etiam sine Chrysippi operâ jam pueris pervulgatum est, tales hypotheticas nullo negotio abire in Categoricas. Verbi caussa, *Si justus deseruerit justitiam suam, morietur:* fiet Categorica hoc modo, *Omnis justus deserens justitiam suam morietur.* Sed Categorica illa habet restrictionem & limitationem subjecti. Quod si Hypothetica illa verum non habet, liceat saltem Categoricæ isti verum habere. Præterea,quis nescit,omnem hypotheticam,quæ promissionē aut comminationem habet, cum cōditione rei alicujus præstandæ, licet nihil determinatè statuat de singulari aliqua personâ, in esse; tamen semper ponere potentiam? Talis enim hypothetica plura in se continet effata,quatuor inquam Categorica, & totidem hypothetica: verbi gratiâ hæc, *Si justus averterit se a justitia suâ,morietur*; continet Enunciationes istas:

1 Fieri potest,ut justus avertat se a justitia suâ. 2 Fieri potest, ut justus non avertat se a justitiâ suâ. *Hæ fluunt ex antecedente, & statuunt potentiam antecedentis. Canon moralis est, Iustus non debet se avertere a justitia suâ.*

3 Fieri potest,ut justus moriatur. 4 Fieri potest ut justus non moria-

moriatur. *Hæ fluunt ex consequente, & statuunt potentiam consequentis. Canon moralis est, Iustus debet vitare mortem.*

5 Si justus averterit se a justitia suâ certissimè morietur. *Hæc jungit partes adfirmativè, quod fecit Ezechiel; ostenditq́; poni posse consequens, posito antecedente. Hujus Canon moralis est, Iustus dignus est vita.*

6 Si justus non averterit se a justitiâ suâ non morietur. *Hæc jungit partes negativè, & debet ex superiore elici. Hujus Canon moralis est, Iustus dignus est vita.*

7 8 Duas alias quibus partes inconcinnè junguntur, præterimus; cujusmodi sunt, si justus averterit se a justitia suâ, non morietur. Et, si justus non averterit se a justitiâ suâ, morietur. *Harum enim utraque falsa est.*

Eadem ratio est aliarum istiusmodi hypotheticarum; in quibus omnibus ex antecedentis possibilitate ponitur consequentis possibilitas. Quum igitur hypothetica præsupponat potentiam: potentia verò includat possibilitatem, sive contingentiam: fatendum est, non esse impossibile ut bonus sal infatuetur, neque esse simpliciter necessarium, ut justus perstet: sed contingere, ut justus deserat justitiam suam; quod etiam indicant mandata, comminationes, exhortationes, reprehensiones, blanditiæ, obtestationes; quæ omnia ad res simpliciter impossibiles frustrà adhiberentur.

Exemplo res fiet manifestior. B. Apostolus hortaturus Hebræos ad perseverantiam, periculum ijs proponit illorum qui deficiunt. Credentes, inquit, si universaliter omnem Deî gratiam deserant, non possunt restitui: Ergo nec vos possetis, ô Hebræi. Proinde etiam atque etiam videte ut ne deficiatis, aut resiliatis. Hoc enim volunt hæc verba. *Feramur ad perfectionem: Nam fieri non potest ut qui semel fuerint illuminati, gustaverintq́; donum illud cæleste, & participes facti fuerint Spiritus Sancti, gustaverintque bonum Deï verbum, ac virtutes futuri sæculi, si prolabantur, ut denuo renoventur ad resipiscentiam:* Quænam verò huic exhortationi vis inesset, si absolutè esset necessarium, Hebræos stare? nec fieri ullo modo posset, ut deficerent? haberent sanè sequentia ludicram, puerilem, & indignam Apostolo palinodiam. Quasi diceret, Vos ego quidē moneo de periculo, sed reverà estis extra periculum. Et licet ita de vobis loquar, ac si possetis excidere, tamen longè aliter sentio: nam, ut quod res est fatear, profectò non potestis excidere. Dices fortè, ita tamen agere Apostolum, atque hoc ipsum velle sequentibus verbis,

verbis, quum dicit, *Sed nos nobis persuasimus de vobis quæ meliora sunt, & saluti adhærentia, etiamsi ita loquamur. Non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, & laboriosæ charitatis: sed cupimus ut unusquisque vestrum idem studium ad finem usque ostendat, ad certam fidei persuasionem.* Sed non est ita. Paulus enim non evertit quod posuerat, neque vult committere mentem suam cum verbis ante prolatis, sed in applicatione particulari mollit ex charitate id quod universim dixerat posse evenire. Prius dixerat, Qui deficit universaliter, non potest restitui, Credentes, si non advigilent, possunt deficere universaliter, Ergo possunt non restitui. θεραπεία Apostolica habet judicium de facto Hebræorum futuro, idque ex charitate & spe, non ex revelatione aut prophetiâ. Emollit igitur minorem propositionem, ut infringatur conclusio. Potestne fieri, ò Paule, ut nos lapsi non possimus restitui? Omninò; si nimirum universali apostasia gratiam Dei deseratis. Sed apostasia ista necesse est contingat vel culpà Deï, vel vitio nostro. Potestne fieri, ut nos credentes & fideles Deus prior deserat? Nequaquam, *Non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, & laboriosæ charitatis, quam ostendistis erga ipsius nomen.* Potestne fieri ut nos Deum deseramus? Omninò; quocircà *cupimus, ut unusquisque vestrum idem studium ad finem usq; ostendat, ad certam spei persuasionem.* Sed, futurumne est ut nos Deum deseramus? Ignoro: spero tamen vos perstituros: *persuasimus enim nobis, dilecti, de vobis quæ meliora sunt, & saluti adhærentia, etiamsi ita loquamur.* Cur ergo ita loqueris? Nempe ut prohibeam eventum possibilem, utque avertam periculum exitij certò eventuri, per obstaculum attentionis & vigilantiæ. Si igitur manetis in fide & charitate, non est quod metuatis. Sic ad Rom. VIII. 8. *Qui in carne sunt, Deo placere non possunt.* Bona verba Apostole, Ergone nos Deo placere non possumus? Epanorthosis in applicatione sequitur. *Vos autem in carne non estis, sed in Spiritu.* Sed hoc ipsum itane certum B. Paulo fuit, ut de eo non potuerit ullo pacto dubitari? Nequaquam. Paulus enim latebras cordis non norat. Cur ergo ita loquitur? quia scilicet Christum professi fuerant; est autem par, ut cuilibet de se testanti fides habeatur. Proinde subjicit, *si modo spiritus Deï habitat in vobis: quod si verò quis Spiritum Christi non habet, is non est ejus.* Iam autem singulorum est explorare semetipsos.

III Utroque hoc præsidio ejecti quidam, χρηστοφύγητον sibi com-

 menti

menti sunt in latebris fidei temporalis; & quum nos ita audiunt colligentes, Fides temporalis deseritur. At hæc fuit vera fides. Quædam igitur vera fides deseritur: docent, fidem temporalem non esse veram fidem, idemque judicant de justitiâ, charitate, spe. Qui sanè mihi videntur dicere, Bucephalum non fuisse verum equum, qui mortuus est. Enim verò ad essentiam rei non facit duratio. Visus tam is est qui unum duntaxat annum durat, quàm qui viginti. Et, sive amittatur visus post annos viginti, sive post annum unum, amissio visus vocabitur cæcitas, verus enim visus amittitur. Eadem quoque fidei ratio est; quæ certè deseri non posset, nisi haberetur. Quis potest deficere ab eo quod nunquam adeptus fuit? Imò peccati vis in eo consistit, quod quis bonum partum deserit. Ioannis quinto capite dicit Dominus infirmo quem sanaverat, *Ecce sanus factus es: ne pecca amplius, ut ne quid deterius tibi eveniat.* Pone eundem peccasse, & gravius a Christo punitum, potuit enim hoc fieri: quis ita demens futurus est, qui neget priorem illam sanationem veram fuisse? Præterea, non est motus, nisi a termino ad terminum. In puncto non datur motus. Recedit Iudas; unde? a fide, a Domino, a justitiâ, a vitâ: quorsum? ad perfidiam, ad Diabolum, ad injustitiam, ad mortem. Si ergo in apostasiâ est terminus aliquis a quo receditur; ipsa autem apostasiâ cedit in culpam, culpa verò est in desertione boni: consequens est, apostatam omnem fuisse in vero bono; hoc est, in viâ vitæ, priusquàm ab eo bono deflecteret. Denique, non potest apertius doceri quosdam credentes aut sanctos deficere, quàm quum dicitur, quosdam credentes aut sanctos non perdurare, sed esse temporaneos. Quid enim est aliud deficere, quam ad tempus tantum esse? Si igitur, quod verum est, quidam sunt temporanei, consequens est, quosdam a verâ fide deflectere. Tales autem a Deo rejiciuntur; audiuntque cum Saule. *Quia tu sprevisti verbum Iehovæ, sprevit similiter is quoque te.* 1 Sam. xv. 23. & meritò: laurus enim datur, non certanti, sed vincenti: nam in corporali quidem certamine potest quis succumbere etiam invitus; in spirituali verò nemo vincitur nisi volens, ut qui abunde a Deo instructus sit non ad pugnam tãtùm, sed etiam ad victoriam. Desertor itaque si æstimetur ex formâ quam habuit, fuit verè credens, si ex officij continuatione, non est fidelis; quia jam fidem abnegavit. Sed fidem distinguere in veram & temporalem, non est nisi eorum qui electionem & reprobationem statuunt absolutam, atque ita omnia confecta esse existimant,

quum

quum temporalem fidem solis reprobis concedunt, veram dicunt non dari nisi electis: quasi Deus sic rationem instituat: Saul, Iudas, Simon magus, Demas, Nicolaus diaconus, Iulianus, sunt reprobi, ex vi decreti mei æterni mihique noti: Dabo igitur istis fidem temporalem. Paulus, Petrus, Maria, Ioannes sunt electi; His ergo dabo fidem veram: nam si illis veram darem, salvarentur, si istis temporalem, damnarentur, fieretq; irrita Prædestinatio. Hinc ergo fieri putant, ut reproborum fides non sit vera. Nec vident, se quum hoc dicunt, in Deum transferre culpam cur fides sit temporalis: curque illi damnentur, qui illam habent: quandoquidem nullus actus potest excedere potentiam agentis, (fluit enim actus ex potentia) proinde quisquis potentiam circumscribit, est caussa intermissi actus omnis consequentis, & eventus qui inde manat. Atqui exitij caussa non debet respui in eum qui fidem dedit, sed in eum qui non ut debuit servavit. Deinde si fides ista a Deo est, cur non est vera? Quomodo potest non esse verũ bonum id quod a verè bono promanat? Præterea quis unquam sapiens qualitates quæ propriis formis distant, subjectis distinxit? Iidẽ tamen (quod mireris) quum ad formales ejus fideï actus venitur, omnia ea quæ veræ fideï propria sunt, illi etiam necessariò tribuunt. Tanta nimirum est veri vis, ut qui illam validissimè oppugnant, incauti sæpè fateantur.

Fidei igitur temporali adscribunt ista, 1 *Quod magna eï sit similitudo & adfinitas cum fide electorum.* 2 *Quod qui eam habent, videantur sibi veram fidem habere, quodque simili fere sensu atque electi adficiantur, ac ne suo quidem judicio quicquam ab electis differant.* 3 *Quod illa a Domino insinuetur in mentes hominum, quos ita irradiat, ut ejus gratiam agnoscant, sentiantq; præsentem ejus misericordiam.* 4 *Quod ejus beneficio non tantum credant esse Deum, Euangelicas historias, & reliquas scripturæ partes veras esse, sed etiam quod sermonem Deï habeant pro certissimo oraculo; quod præcepta Deï non prorsus negligant, quod minis Deï & promissionibus utcumq; terreantur, quod Christum vitæ & salutis autorem agnoscant, & libenter ipsi nomen dent, quod Deum credant sibi esse propitium, & sensu divinæ gratiæ adficiantur.* 5 *Quod, ut loquitur Apostolus ad Hebræos* VI. 4. *sint illuminati, gustentq; donum illud cæleste, & participes sint Spiritus sancti, gustentque bonum Deï verbum, & virtutes futuri seculi.* 6 *Quod hæc omnia in ipsis majora sint sæpe, quam in electis.* Hæc tamen omnia vocant *fidei umbram seu imaginem, ut quæ nullius momẽ-*

ti sint, & indigna fidei appellatione, imò in hoc tantum dari ista adferunt, *ut qui illa habent sint inexcusabiles.*

Quid ergo huic fidei deest? Fiducia inquiunt. Esto. Fiducia igitur erit solorum electorũ. Quid autem est fiducia? Quies appetitus in bono mente apprehẽso. Atqui fatentur ipsi, fidem temporalem ita adfectam esse, ut qui illa præditi sunt, credant Deum sibi esse propitium, & sensu divinæ gratiæ adficiantur: quod quid aliud est, quam eos habere quoque fiduciam? Iam quæro, Si quis sit illuminatus, gustetque donum illud Dei cæleste, & particeps sit Spiritus sancti, sentiatque quam suave sit bonum illud Dei verbum, & quæ virtutes futuri sæculi, si quis inquam hæc omnia habeat aliaque paullo ante a nobis commemorata, inque istis perseveret usque ad finem, neque a tali vel proposito vel beneficio deflectat, quæro, inquam, an talis saluetur? Certè negari id non potest. Atqui talis secundùm istos tantum habuit fidem falsam. Poterit igitur ex istorum sententia salvari is qui fidem veram non habet. Sed profectò, Temporali non debebat opponi verum; sed permanens: & vero non debebat opponi temporale, sed falsum. Recta igitur erunt omnia, si dixeris, Fides vel est vera vel falsa sive ficta. Vera autem vel est temporalis, vel permanens: sed permanens est ex gratia, temporalis vitio hominum; ob neglectum scilicet & socordiam, aut curas mundi, aliasque caussas quas recensuimus Demonstratione quinctâ.

Neque verò periculum est, ne fidei bono quicquam decedat, quia dicimus, fieri posse, ut credens aliquis fidem deserat: Deserere enim non est fidei sed infidelitatis: habet autem credẽs quantisper in hâc vita est, etiam semina in se ἀπιστίας, ut merito dicere debeat, *Credo Domine, succurre incredulitati meæ.* Marci IX. 24. Subjectis autem tribuere velle perfectionem formæ abstractæ, Zenonis est & Stoïcorum. Illi sic. Iustitia est constans & perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi; Ergo justus nunquam non suum cuique tribuit. Iustitia non peccat, Ergo nec justus: Iustitia nunquam fit injustitia; Ergo nec justus unquam fit injustus. Nostrum est accuratiùs sapere, & bona ista considerare in suis subjectis. Fides in se est verum bonũ, ut & charitas, spes, justitia, sanctitas; neque possunt hæc non esse vera bona, quum verum & bonum commeent: fideique veritas pendeat ex veritate & bonitate objecti; quod si est Christus, meritum ipsius, & promissiones, nihil caussæ est cur non vera fides debeat appellari, etiamsi unum tantum diem

duret.

duret. Sed verentur quidam, ne quum justus, sanctus, credens dicitur fieri desertor, ipsa credatur justitia, sanctitas, fides, sui esse desertrix; quum tamen non eadem omnia accidant justo & justitiæ, fidei & credenti, ut jam ostensum est. Ex his efficimus, 1 Quum is qui verè justus est fit injustus, tunc non mutari justitiam in injustitiam, sed injustum fieri ex justo, idque tum desuetudine benè agendi, tum pravi consuetudine, ijs servatis gradibus, quos in prioris Theorematis demonstratione quintâ recensuimus.

2 Eundem tamen, si maneat justus, hoc est, omnibus justitiæ partibus perfungatur, ab agonotheta Deo justum & fidelem pronunciari, quia ex formâ suâ & lege datâ agit.

3 Illũ verò qui desertor factus est, ῥιψάσπις, λειποτάκτης, non posse pro verè justo censeri, quandoquidem bonum quod habuit abjecit, quum ex bono præsenti judex sentẽtiam ferat, nõ ex eo quod quis abnegavit. Docet hoc non tantùm æquitatis ratio, sed & ipse Christus Ioan. VIII. 31. ubi Iudæos qui in ipsũ crediderãt, sic adfatur, *Si vos mãseritis in sermone meo, verè Discipuli mei eritis.* Ecce: qui credunt sunt discipuli, & tamen si perstent, dicuntur verè futuri discipuli Christi. Fideles enim summi Xystarchæ voce declarãtur non qui crediderunt semel, sed qui ad finẽ usq; perseverarunt.

4 Temporalem fidem veram quidem esse, sed desertorem fidei non esse verè fidelem. Fidelis enim est propriè is, qui usque ad finem stat promissis, & pacta seruat. Matth. XXV. 23. *Euge serue bone & fidelis, super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: ingredere in gaudium Domini tui.* Ita Deus fidelis dicitur. 1 Cor. 1. 9. Et Christus fidelis Pontifex. Hebr. 11. 17. Et Moses fidelis servus. Hebr. III. 6. Et Abraham fidelis etiam in tentationibus, *quia contra spem sub spe credidit: ac minimè imbecillis fide non considerauit suum ipsius corpus jam emortuum, nec emortuam vuluam Saræ, neque adversus promissiones Dei disceptavit incredulitate, sed robustus factus est fide, tributa gloriâ Deo, ac plenè persuasus, eum quod promiserat, posse etiam facere.* Rom. IV. 19. Neque valet argumentatio istiusmodi *Apostata non est verè fidelis, Ergo Apostata non habuit veram fidem.* Nam sicut fidelis is est qui servat fidem: ita Apostata, periurus, desertor est, qui frangit aut non seruat fidem. Valebit autem servatis terminis hoc modo, *Apostata non est verè fidelis, Ergo licet habuerit, tamen non habet jam veram fidem.* Fides igitur nos saluat; utique si servetur: quod si eam abneges, rejicias, negligas; pernicies tua ex te. Spes

non pudefacit; nempe si non spernatur: quod si spreveris, malo tuo feceris. Iustitia Deo grata est: sed si eam exerceas. Quid si non exerceas? quid si deseras? Exitium tuum tibi imputato, sicut scriptum est, *Dilexit maledictionem & eveniet ei: noluit benedictionem & elongabitur ab eo.* Psalm. cix. 18.

THEOREMA POSTERIUS.

Iustitia quam justus deserit est vera justitia.

Eadem fidei, spei, charitatis ratio est. Probatur autem hoc Theorema omnibus ijs argumentis, quibus prius illud a nobis demonstratum est. Nos ex multis paucula saltuatim excerpemus.

EX PRIMA DEMONST.

Iustitia, gratia, Deus, sal bonus, Iehova, fides, stabilitas, is qui est in cælis, Spiritus sanctus, fiducia, sunt vera bona, non apparentia aut ficta: Atqui hæc deserit justus quum fit apostata, Deserit igitur vera bona, & quum deserit omnia, deserit totaliter.

EX SECUNDA DEMONST.

Angeli non deseruerũt simulatum bonum sed verum: deseruerunt enim originem suam, dereliquerunt domicilium verũ. Adam, cujus status desertor fuit? justi & sancti, & quidẽ verè talis. Quid autem est B. Petro regredi a via justitiæ & sanctâ doctrinâ? quid Iesaiæ desinere esse urbem fidelem? Ieremiæ derelinquere scaturiginem aquarum perennium? B. Petro Dominum a quo mercatus sis abnegare? B. Paulo desciscere a fide? Enimverò hæc non nisi de veris bonis dici possunt. Denique, pectus vomitu purgatũ, non est amplius impurum, nec sus lota amplius sordida est. Proinde qui hæc patiuntur deserunt vera bona, veram inquam fidem, veram justitiam, sanctitatem. Nemo autem deserit quod non habet: Habuerunt igitur vera bona.

EX TERTIA DEMONST.

In quo standum est ut obtineatur vita æterna, id si quis deserat, excidit a vitâ & beatitudine, & ruit in condemnationem: At in verâ justitia, fide, sanctitate standum est, Ergo qui hæc deserit, excidit. Cur? quia deserit vera bona. Itaque 1 Prior illius justitia vera fuit, 2 qui hanc deserit, subducit se a verâ fide. 3 fuit verus palmes

palmes & Christo insitus. 4 Gustavit verè donum cæleste, & particeps fuit Spiritus Sancti, sensitq; virtutes futuri sæculi. Addantur loca, ad Coloss. I. 22. *Christus vos recõciliavit Deo, ut sistat vos sanctos & inculpatos & irreprehensibiles in conspectu suo, si modo permanetis in fide fundati & stabiles, nec dimovemini a spe Euangelij quod audistis.* 1 Tim. II. 15. *Mulier liberos gignens saluabitur, si manserit in fide, ac charitate, & sanctificatione cum modestia.* Si secus fiat, conclamatum est. 2 Petri II. 20. *Nam si postquam pollutiones mundi per agnitionem Domini & servatoris Iesu Christi effugerint, his rursum implicati superentur, facta est ultima eorum conditio deterior priore. Melius enim fuisset eis non cognovisse viam iustitiæ, quam cognita illa regredi a sancto præcepto sibi tradito. Sed accidit eis, quod vero proverbio dici solet, Canis reversus ad suum ipsius vomitum, & sus lota ad volutabrum cæni.* Apoc. III. II. *Retine quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.*

EX QUARTA DEMONST.

B. Paulus potuit reprobus fieri quum esset justus, & Apostoli quum essent sal bonũ potuerunt infatuari, Et quivis stans quantisper militat, potest cadere. Ambrosius. *Aliquoties prius sunt boni, qui futuri sunt & permansuri mali, propter quod etiam dicuntur scribi in libro vitæ, & deleri.*

EX QUINTA DEMONST.

Fides & bona conscientia non sunt bona apparentia. Habere bonum quod Deus justo judicio suo posteà aufert, non est habere bonum fucatum. Sermo de regno non est bonum fictitium. Præterea peccata contra conscientiam, securitas & languor, occasionum oblatarum contemptus, horror persecutionum, amor voluptatum & illecebrarum carnis, studium divitiarum, deceptionum files, exempla prava, elatio, malignitas animi adversus comminationes divinas, neglectus pœnitentiæ, induratio cordis, lucta adversus piritum, non retrahunt nos a specie boni, sed ab ipso vero bono.

EX SEXTA DEMONST.

Studium bonæ conscientiæ, cultura beneficiorum divinorum, eces, vigiliæ, sollicitus & sanctus timor, fides, examen accuram sui, non conservant & fovent bonum simulatum, sed ven.

EX

Cui remiſſa ſunt peccata, is verè juſtus eſt. Ex quo ſemel exceſſit ſpiritus nequam, is verè purgatus fuit. Charitas ad quam relapſus revocatur, non fuit ficta charitas. Qui deletur de libro vitæ, is anteà illi fuit inſcriptus. Qui habet ſpiritum, licet agat aliquando ſecundùm carnem, habet tamen verum bonum: & ſi non haberet, fruſtrà inſtituerentur ad ipſum admonitiones, reprehenſiones, obteſtationes.

DEMONSTRATIO SINGULARIS.

Accedat ſeorſim exſertum teſtimonium B. Petri 2 ep. capite 11. 18. docentis, falſos doctores *prætumidam vanitatem loquendo, per carnis cupiditates laſcivas ineſcare eos qui verè, ὄντως, effugerant eos qui in errore verſantur.*

Ex ſuperioribus omnibus in unum collectis efficitur primaria iſta & univerſalis.

DEMONSTATIO.

Quicumque condemnatur, eſt totaliter & finaliter impius, Quidam qui anteà fuerat juſtus & vera fide præditus, condemnatur, Ergo, Quidam qui ante juſtus fuerat, fit totaliter & finaliter impius: Et quia particularis ajens converti poteſt, ſequitur amplius. *Quendam qui condemnatur aliquando juſtum fuiſſe:* Similiter etiam, *Quendam qui totaliter & finaliter eſt impius, aliquando juſtum fuiſſe.*

Sequitur, 1 ut honeſtatem utilitatemque conſectariorum quæ Theoremata a nobis poſita conſequuntur, enumeremus; 2 ut abſurda colligamus, quæ ſententiam oppoſitam neceſſariò comitantur.

I CONSECTARIA EX SENTENTIA NOSTRÂ.

1 Cautè & providè ambulandum eſſe. Deut. IV. 9. *Cave tibi, & ſerva teipſum valde.* 1 Cor. X. *Qui videtur ſtare caveat ne cadat.* Proverb. XXVI. *Ne glorieris in craſtinum, ignorans quid superventurus pariat dies.* Bernhar. in vigilia natalis Domini Sermone III. *Si eſſemus in domo illa non manu factâ, æternâ, in cælis, ubi nullus inimicus intrat, nihil eſſet timendum. Nunc verò tribus malignissimis & vali-*

validissimis ventis expositi sumus, carni, Diabolo, & mundo, qui conscientiam illuminatam moliuntur extinguere, insufflantes in cordibus nostris desideria mala; motus illicitos, & ita te repente turbantes, ut vix prænoscere valeas, unde venias, aut quo vadas. Ex quibus etsi duo sæpius intermittunt, a tertio tamen nemo unquam sufflandi inducias extorsit. Ideò utrisque manibus & cordis & corporis anima est tegenda, ne forte quæ illuminata fuerat, extinguatur: nec cedendum vel recedendum, etiamsi gravis tentationum feruor utriusq; hominis statum vehementer afflixerit, sed dicendum cum sancto, (Psal. CXIX. 109.) *Anima mea in manibus meis jugiter. Eligamus potius ardere, quam cedere. Et sicut quod in manibus nostris tenemus, non facile obliviscimur; sic nunquam obliviscamur negotium animarum nostrarum, & illa cura vigeat principaliter in cordibus nostris. Quum ergo sic lumbi nostri accincti fuerint, & lucernæ ardentes, custodiendæ sunt vigiliæ noctis supra gregem cogitationum & actionum nostrarum: ut si in primâ vigilia, vel secundâ, vel tertiâ Dominus venerit, paratos nos inveniat. Quæ quum ita sint, danda nobis est opera, ut tales perpetuò simus, quales nos ultimo die conspici velimus; nam qualis quisque moritur, talis judicabitur.*

II Proficiendum indies in studio virtutis. Philip. III. 13. *Fratres, ego meipsum nondum arbitror metam apprehendisse. Vnum autem ago, ea quæ a tergo sunt obliviscens, ad ea verò quæ a fronte sunt contendens, scopùm versus feror ad palmam supernæ vocationis Dei, in Christo Iesu* 1 Tim. IV. 14. *Ne neglige gratiosum donum quod in te est.* Atque huc faciunt exhortationes. Galat. V. 7. *Currebatis benè, quis vos interpellavit ut non obsequeremini veritati?* 2 Petri 1. 5. *Adjicite fidei vestræ virtutem, virtuti verò notitiam, scientiæ vero continentiam: continentiæ verò tolerantiam, tolerantiæ pietatem, pietati verò fraternum amorem: fraterno verò amori charitatem: hæc enim si vobis adsint, & abundent, non inertes vos & infructuosos efficient in Domini nostri Iesu Christi agnitione. Nam cui hæc non adsunt, is cæcus est, nihil procul cernens, oblitus sese a veteribus peccatis suis fuisse purificatum.* 1 Cor. IX. 25. *Qui certat in omnibus est continens. Illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem ut incorruptam. Ego igitur ita curro, ut non in incertum: ita pugilem ago, ut non aërem cædens.* Etiam objurgationes. 1 Cor. XI. 17. *Non laudo vos, quia non in id quod melius est progressi estis, sed in id quod deterius est inistis.*

III Conscientiam non lædendam. 1 Tim. 1. 19. *Retine bonam*

 con-

conscientiam. 2 Cor.I. 12. *Gloriatio nostra hac est, testimonium conscientia nostra, quod cum simplicitate & sinceritate Dei versati sumus in mundo.* 1 Ioan.III. 21. *Dilecti, si cor nostrum nos non accusat, aditum liberum habemus apud Deum.*

IV Vitanda fugiendaque minima peccata, & levissimas quasque eorum occasiones, quandoquidem peccatorū hoc est lenocinium, ut ab uno malo in aliud facilè pertraharis, & plerumque a minore ad majus. Sirac.XI. 33. *Ex parua scintilla multa conficiuntur pruna: & homo peccator etiam in sanguinem insidiatur.*

V Si peccaveris, sistendum impetum, nec ruendum in deterius, sed pœnitentiam agendam tempestivè. Sirac.XX. *Fili, peccasti? Ne adjicias iterum.* Et v. 4. *Ne dixeris, Peccavi, & quid mihi mali accidit? Altissimus enim est patiens. Ob propitiationem ne fias sine timore, ut apponas peccatum super peccatum: & ne dicas, Meseratio Dei magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Tam citò enim irasci potest quam misereri, & ira illius in peccatores non desinit. Ne tardes convertere te ad Dominum, subitò enim veniet ira ejus, & in tempore vindicta disperdet te.* Rom.II. 4. *An copiam benignitatis ejus & tolerantia ac lenitatis contemnis, ignorans te benignitatem Dei ad resipiscentiam deduci?* Atque hoc vocat scriptura repurgare semetipsum, & salutem suam operari. 2 Tim.II. 21. *Si quis sese ab his expurgaverit, erit vas ad decus sanctificatum, & accommodum usibus Domini, & ad omne opus bonum comparatum.* 1 Tim.IV. 16. *Intentus esto tibi & doctrina, & permane in istis: id enim si feceris, & teipsum servabis, & eos qui te audiunt.* Philipp.II. *Operamini salutem vestram.* 2 Cor.VII. 1. *Has igitur promissiones quum habeamus, dilecti, purificemus nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, ad finem perducentes sanctimoniā in timore Dei.* Porrò ad resipiscentiam nos excitare debent cum alia, tum etiam ista 1 Invitatio Dei. Marci cap.I. 15. *Resipiscite & credite Euangelio.* 2 Cor.V. 20. *Nos nomine Christi legatione fungimur, velut Deo vos per nos exhortante; oramus Christi nomine, reconciliamini Deo.* II Quod eorum qui in peccatis & impœnitentiâ perseverāt omnes actiones externam virtutis speciem habentes Deo displicent. Iesai.I. 11. *Quorsum mihi multitudo sacrificiorum? Satur sum holocaustis arietum, & adipe pinguium. Quid advenitis ut compareatis in conspectu meo? quis quasivit hoc a manu vestra, ut conculcetis atria mea? Ne pergitote offerre mihi munus vanitatis: suffitus abominationi est mihi: novilunia vestra & ferias vestras odit anima mea Laboriosa sunt mihi. Defessus sum ferendo.*

rendo. Cur? *quia manus vestræ cædibus plenæ sunt.* Et LXVI. 3. *Qui jugulat bovem, est ac si percuteret virum · qui mactat pecudem, est ac si decollaret canem: qui offert munus, ac si sanguinem porci: qui adolet thus, ac si muneraretur idolum.* Quid ita? Quia isti *eligunt vias suas, & abominationibus suis anima eorum delectatur.* Et meritò, *Sacrificium enim Deo est spiritus fractus: animum fractum & contritum o Deus non spernis.* Psalm. LI. 19. III Certitudo remissionis peccatorum per resipiscentiam obtinendæ. Iesai. I. 16. *Lavate vos, purificate vos, movete malignitatem actionum vestrarum ex adverso oculorum meorum, desinite malefacere, discite benefacere, quærite jus, beate oppressum, jus dicite pupillo, suscipite caussam viduæ: Tunc venite, & disceptemus inquit Iehova. Si fuerint peccata vestra veluti dibapha, tanquam nix exalbescent, si rubra fuerint velut coccineum, similia lanæ erunt.*

VI Pœnitentiam & dolorem aliquo modo adtemperatum debere esse peccato. David Psal. VI. 7. post peccatum suum, *Defatigatus sum,* inquit, *in gemitu meo: feci ut natet totam noctem lectus meus: Lacrymis meis spondam meam liquefeci. Depastus est ab indignatione oculus meus.* Et Petrus *exiens flevit amarè.* Matth. XXV.

VII Eum qui resipiscentiæ medicinam negligit aut contemnit, paullatim omni gratia excidere. Apoc. II. 5. *Memor esto unde excideris, & resipisce, & priora opera facito: sin minus, veniam adversum te citò, & movebo candelabrum tuum loco suo, nisi resipueris.* Prov. I. 24. *Quia vocavi & renuistis, extendi manum meam & non fuit qui adspiceret; despexistis omne consilium meum & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo, quum vobis id quod timebatis advenerit, quum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quum venerit super vos tribulatio & angustia. Tunc invocabunt me, & non exaudiam.*

VIII Post pœnitentiam cavendum etiam atque etiam, ne in eadem peccata revoluamur. Cant. V. 3. *Lavi pedes meos, quomodo inquinabo eos?* Prov. XXVI. 11. *Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum, sic stultus qui iterat stultitiam suam.* Ioan. V. 14. *Ecce sanus factus es: ne amplius peccato, ut ne quid tibi deterius eveniat.* Sirac. XXXIV. 30. *Qui baptizatur a mortuo & iterum tangit eum, quid proficit lavatio ejus? sic homo qui jejunat in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?* Clemens Alex. Stromat. l. II. *Continuæ & se vicissim excipientes pœnitentiæ, nihil differunt ab ijs qui non crediderunt, præterquam in eo*

 solo

ſolo quod ſe peccaſſe ſenſerunt : neque ſcio, utrum ſit deterius, prudentemne ac ſcientem peccare, an quum pro ijs quæ quis peccavit pœnitentia ductus fuerit, rurſus peccare. ... Eſt enim meditatio peccatorum ſæpe pœnitere, & ad facilem mutationem aptitudo, ex defectu exercitationis. Apparet ergo, ſed non eſt pœnitentia, ſæpe petere veniam de ijs quæ ſæpe peccamus. Iuſtitia enim, ut eſt (Proverb.XIII.) *munit vias ſuas a reprehenſione alienas.*

IX Gravius peccare illos qui gratiam Deï poſteriorem rejiciunt per ingratitudinem, quam qui antecedentē nunquam acceperunt. 2 Petri II. 20. *Facta eſt ultima talium conditio deterior priore: melius enim fuiſſet eïs, non cognoviſſe viam juſtitiæ, quam cognita illa regredi a ſancto Deï propoſito ipſis tradito.*

X In tentationibus non deficiendum, ſed perſiſtendum in fideï & charitatis officio uſque ad finem. Iacobi I. 12. *Beatus vir qui ſuſtinet tētationes, quoniam probus compertus accipiet coronam vitæ, quam promiſit Dominus ijs a quibus ipſe diligitur.*

XI Qui non perſtant uſque ad finem in veritate & ſanctitate, certò perituros. 2 Paral.XV. 2. *Si vos dereliqueritis Deum, ipſe etiam derelinquet vos.* 2 Timoth.II. 12. *Si ſufferimus, etiam conregnabimus; ſi abnegamus & ille abnegabit nos.* Ierem.XXII. 24. *Vt vivo ego, dictum Iehovæ, etiamſi eſſet Conia filius Iehoiakini Regis Iehudæ annulus ſignatorius in manu dexterâ meâ, tamen inde evellam te.*

XII Qui perſtant, ſervandos certiſſimè. Hebr.III. 6. *Domus Chriſti nos ſumus, ſi modò loquendi libertatem & ſpem illam de quâ gloriamur, uſque ad finem retinuerimus.* Coloſſ.I. 22. *Chriſtus ſiſtet vos ſanctos & inculpatos & irreprehenſibiles in conſpectu ſuo, ſiquidem permanetis in fide fundati, & ſtabiles, nec demovemini a ſpe Euangelij quod audiviſtis.* Ioan.VIII. 31. *Dicebat Ieſus Iudæis ijs qui crediderant ipſi, Si vos manſeritis in ſermone meo, verè Diſcipuli meï eritis.* I Tim.II. 15. *Mulier liberos gignens ſervabitur, ſi manſerit in fide & charitate, & ſanctificatione cum modeſtiâ.* I Ioan.II. 24. *Quod audiviſtis a principio maneat in vobis : ſi in vobis manſerit quod audiviſtis a principio, vos quoque in Filio & Patre manebitis.* Apocal.II. *Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Rom.VIII. 17. *Si compatimur, etiam conglorificabimur.*

XIII Qui ita vitam inſtituunt, eos certos eſſe de remiſſione peccatorum & vita æternâ, vicinoſq; morti cum fiducia ad Deum adſpirare. 2 Cor.VII. 1. *Quum itaq; has dilecti promiſſiones habeamus, repur-*

repurgemus nosipsos ab omni inquinatione carnis & spiritus, perficientes sanctimoniam in timore Dei. 1 Ioan. III. 21. *Dilecti, si cor nostrum nos non accusaverit, liberum habemus aditum ad Deum:* exemplo B. Pauli, qui imminente mortis periculo non veretur exclamare, *Certamen illud praeclarum decertavi, cursum peregi, fidem servavi, quod reliquum est, reposita est mihi iustitiae corona, quam reddet mihi Dominus in illo die, iustus ille judex: Non solùm autem mihi, sed & omnibus qui expetiverint illum ipsius adventum:* & ad Philippenses II. 16. *Gloriari possum in die Christi, me non frustrà cucurrisse, nec frustrà laborasse.* Quæ omnia vera creditu, pietati & bonis moribus utilia sunt. Verum igitur, & ad pietatem utile est primum illud Theorema ex quo hæc fluunt: Ita scilicet

Τῷ ἀληθεῖ πάντα συνᾴδει τὰ ὑπάρχοντα.

Nunc examinemus

ABSURDA QUÆ OPPOSITAM SENTENTIAM SEQUUNTUR.

Qui adserunt justitiam veram & fidem veram deseri non posse, necessariò impingunt in multa absurda, nos ex Iliade totâ pauca ista colligemus.

I Non esse veras virtutes ullas nisi in ijs qui ipsorum sententiâ dicuntur electi: nam si essent etiam in alijs, perstarent utique in illis, ac proinde essent ipsi quoque electi. Ex quo illud etiam sequitur, Quicquid alij faciunt, licet verum, honestum, bonum videatur, tamen revera peccatum esse: Ergo quod Saul regem se fieri passus est, quod Iudas Apostolus fuit, quod sua deseruit, quod Christum confessus est Dei filium, quod docuit, quod miracula fecit, peccavit.

II Esse adfectionem aliquam sine subjecto: puta Apostasiam. Quæro enim quorum illa sit? Electorum? At hi ita nunquam deficiunt. Reproborum? At hi gratiam istam nunquam habuerunt. Nullorum igitur est. Atqui est aliqua Apostasia: Est ergo quædam adfectio sine subjecto.

III Actiones morales non formis proprijs, sed subjectis differre: eandemque actionem in electo posse esse honestam ac Deo gratam, in reprobo, utut se comparet, non posse non esse peccatum. Non posse alios in fide & charitate perstare, quam qui reverà perstant. Eadem mala in electis esse sanabilia, in reprobis non esse: In electis debere remitti etiam maxima & turpissima peccata,

 in alijs

in alijs ne minima quidem unquam posse. Ac proinde nihil esse facilius electis quam perseverare usque ad finē, quandoquidē fieri nullo modo potest, ut non perseverent, & *tales nullis unquam flagitiis fidem perdāt*, adeò ut David etiamsi centuplo plura & graviora peccata commisisset, non potuerit gratiâ & salute excidere. Et ut quidam scribere ausus est, *Sufficit quod agnovimus divitias gloria Dei, agnum qui tollit peccata mundi: Ab hoc non avellet nos peccatum, etiamsi millies uno die fornicemur aut occidamus.* fol. 345.

IV Defectionis piorum temporaneæ caussam esse subductionem gratiæ temporaneam, quam idcircò procurat Deus, ut ostendat ipsis alijsque quam nihil per se possint pij, utque ita ducantur ad notitiam sui & invocationem ac glorificationem Dei: Atque huc referunt illud cujusdam incerti autoris, *Per medicinalem providētiam paulum desertus est a rectore, ne per exitialem superbiam desereret ipse rectorem.* Quum de corporalium bonorum subductione id dicat, quæ ad salutem prodest, quum spiritualium bonorum subductio, non possit non obesse. Sed examinemus modum quem in hoc negotio a Deo servari putant. Deus sustentat electum aliquem, puta Davidem: sed vult, inquiunt, ut David gratiâ utens non efferatur, putetque se, bona ista, fidem, patientiam, humilitatem, habere ex se. Quasi scilicet possit contingere, ut quisquam fide, patientiâ, humilitate utens, efferatur. Subducit ergo Spiritū suum ad tempus, & revocat gratiam, hominemque relinquit ipsum sibi. Is verò ita positus, tentatur variè, Deo id non tantùm permittente, sed etiam imperante. Hoc putant vocari in scripturâ explorationem. Tentatus David, succumbit, & adulterium homicidio cumulat: quæ duo maxima & gravissima peccata multis alijs minoribus fuerunt conjuncta. Relinquitur verò in hoc statu aliquandiu: & quamdiu relinquitur variè peccat, neque enim redire in viam potest, nisi retractus a Deo: retrahitur autem quum Deo visum est modum imponere ipsius peccatis. Tunc autem David ad se reversus, agnoscit peccatum suum, fatetur se sine Deo nihil posse, discit se spiritualibus bonis quæ ante habuit non debuisse efferri, & gratias Deo agit ob restitutionem. Atque hoc modo aliquantisper vivit. Ecce verò: Iterum placet Deo ipsum explorare: subducit ergo ipsi iterum gratiam. Desertus effertur animo, numerat populum. Castigatur, retrahitur: retractus peccatum agnoscit, credit, justificatur, denique gratias Deo agit. Ita quod David chamæleontis instar colorem mutat, coguntur non Davidi adscribere, gratiam sibi datam

datam negligenti, sed Deo concessam gratiam subducenti: quo fit, ut Deus (prô dolor!) ponatur caussa immediata lapsus Davidis. Nã si id quo primùm posito res ponitur, & quo primùm sublato res tollitur, est caussa immediata cujusque reï, certè, sicut positio ejus reï caussa erit cur aliquid sit, ita sublatio reï erit caussa cur non sit. At positio gratiæ, hoc est, adsistentia, est caussa cur David stet, Ergo subductio gratiæ erit caussa cur David cadat, & quidem immediata, per se, & non ex accidente. Is enim caussat in practicis per se, qui agit propter finem, & ad illum finem cætera disponit atque ordinat. David autem hic non intendit finem, aut ad illum finem disponit: sed hæc facit primò Deus, qui Davidem vult deducere ad agnitionem sui, ut ita ipse glorificetur, Ergo non David caussat, sed Deus. Dices Davidem quoque caussare, quia appetit malum, Repono, 1 Davidem, si veræ sunt ipsorum hypotheses, non appetiisse malum antequam desereretur. 2 Eundem tantùm esse instrumentum: actus verò instrumenti semper redit ad eum qui primùm movet. 3 Davidem necessario agere; non liberè: actus autem cujusque forma adscribenda est illi qui ipsum necessitat: quomodo enim non appetat malum is, cui principium boni subductum est? Vide in quæ præcipitia error devius homines abducat? Atqui Deus nunquam gratiam suam prior subducit, neque deserit quenquam nisi ante desertus. Prosper ad object. Vincentij. *Non deserit Deus quenquam antequam ipse deserat, & facit plerumqûe ne deserat, aut etiam si discesserit, ut redeat.* Ipse enim est fidelis, sibique constat, & ut ad Timotheum scribit B. Paulus, *Si nos infidi sumus, ille tamen fidus manet, negare enim seipsum non potest, Proinde, si substiterimus etiam conregnabimus: si abnegamus, & ille abnegabit nos.* Deus igitur nunquam deserit quenquam nisi justè, hoc est, non deserit ut peccet, sed quia peccavit. Quanto melius Plato, quem idcircò Theodoretus sermone v. ad Græcos infideles laudavit? *Modis omnibus pugnandum est, ne Deus qui bonus est, dicatur malorum caussa: nemo qui justis legibus victurus est, verba hæc dicat in sua civitate, neve quis loquentem exaudiat, seu junior ille sit, seu senior, utpote quæ neque sancta sint, si dicantur, neque utilia nobis, neque sibi sint consona.* ὄυτι ὅσια, ὄυτε ξύμφορα ἡμῖν, ὄυτε ξύμφωνα ἀυτοῖς. Excipiunt quidam: Deum non statui a se caussam efficientem mali, sed deficientem duntaxat. Quid autem hoc est? Principiò, caussa defectum efficiens vel procurans non rectè vocatur caussa deficiens: ut qui excæcat alterum, non debet dici caussa deficiens

cæci-

cæcitatis, aut qui crus alteri præscindit caussa deficiens claudicationis. Deinde, quomodo potest quis magis caussare actum contrarium, quam caussam subducendo? Qui exoculat igitur non est caussa deficiens cæcitatis, sed efficiens, idque naturaliter in altero: qui crus amputat, caussa est efficiens claudicationis: &, si Deus, ut aliquis peccet, gratiam illi suam subducit, meritò dicẽdus erit caussa efficiens peccati, quandoquidem sine gratia Dei benè agere homo non potest.

V Esse quædam peccata quæ sacratissimo Christi sanguine ablui non possunt: idque non propter quantitatem delicti, sed propter delinquentis statum. Est autem hic certissimus surculus hæresis Caianæ, imprimis baptismum (ut loquitur Tertull.) destruentis, & pisciculos necantis: Hieron ad Oceanum. *Consurgit mihi Caiana hæresis, atque olim emortua vipera contritum caput levat, quæ non ex parte, ut ante consueverat, sed totum Christi diruit sacramentum. Dicit enim, esse quædam peccata, quæ Christus non possit purgare sanguine suo; & tam profundas scelerum pristinorum inhærere corporibus atque animis cicatrices, ut medecinâ illius attenuari non queant. Quod quid aliud est, nisi ut Christus frustrà mortuus sit? frustrà autem mortuus est, si aliquos vivificare non potest.*

VI Facilius ad Apostasiam devolui Ecclesiam aliquam particularem, quàm unum verè credentem. Nam Ecclesia aliqua particularis, imò & gens tota, potest in totum deficere, unus absolutè electus non potest: proinde certior est status unius hominis quam totius Ecclesiæ. De Gente Iudaica disertè Apostolus ad Gal. IV. 25. *Ea quæ nunc est Ierusalem, servit cum liberis suis.* De electo aliquo isti, David non potuit deficere.

VII Baptismum non obsignare certò in omnibus liberis fidelium gratiam Deï, (quum inter illos quidam sint etiam antecedente decreto Deï ab æterno absolutè reprobati,) ac proinde dubitandum esse fidelibus de veritate fœderis divini, *Ego sum Deus tuus, & seminis tui post te.*

VIII Apostasiæ & desperationis extremæ caussam non esse adscribendam prælectioni spontaneæ, sed necessitati externæ ordinationis. Defecit Cain. Cur? non potuit secus. Cur non potuit? quia gratiam illi Deus non dedit: aut si dedit, non dedit nisi temporalem. Cur non dedit? quia noluit. Cur noluit? quia si dedisset veram, infregisset prius decretum, potuissetq; jam ad salutem pervenire is qui erat exitio destinatus. Quid si etiam ostendam

dam non debuisse Caïnũ converti? Certè non tenetur quisquam voluntati & decreto Deï resistere: atqui Cain circumscriptus fuit divino decreto. Dices voluntatem hanc arcanam fuisse, ipsique incognitam; revelatâ verò voluntate mandatam ipsi pœnitentiam, ad hanc autem debuisse se Cainum componere. At hoc est voluntates duas dissidentes Deo adfingere. Prætereà, nego resipiscentiam vel imperari, vel posse imperari homini absolutâ Dei voluntate reprobato: & velim nosse vel unum aliquod exemplum aut testimonium veteris vel novi Testamenti, in quo Deus obsequium exigit a reprobo; hoc est, obedientiam ab eo quem absolutè exitio destinavit, aut resipiscentiam ab eo quem vult simpliciter perire. Est enim resipiscentia via ad salutem; quæ non exigitur a quoquam nisi sub conditione salutis, & veniæ consequendæ spe. Est igitur secundùm hujus sententiæ adsertores consequens, Damnari quosdam, quia non faciunt id quod ipsi omninò facere non debẽt, & quia faciunt id ad quod divino decreto ordinati sunt. Damnantur enim quia non perseverant in fide, justitia, sanctitate: atqui hæc bona ipsi nuuquam habuerunt; imò verò ne haberent decreto Dei exclusi sunt. Prætereà, sicut decretum est, ipsos non credituros in Christum, ita etiam decretum est, illos hæc atque illa flagitia admissuros. Damnantur igitur, secundùm ipsos, 1 Quia non perseverant in bono quod non habent. 2 Quia non habent verum bonũ, quod ne habeant æterno & immobili decreto impediuntur. 3 Quia faciunt malum quod evitare non possunt, & ad quod faciendum consilio Dei ordinati sunt.

IX. Licere fidelibus esse sine timore & sollicitudine: quia sunt sine periculo; certi eventus sui: aut si sint solliciti, nihil ipsos curâ suâ, nihil alios docendo, reprehendendo, comminando, insectando proficere: Nam si decreta Deï sunt absoluta, fieri non potest quin salver. Quid mones, Caveam ipse mihi, videam ne cadam? potius dicendum erat, Confide, non potes cadere: & si gratiam subducat Deus, facit illud ad tempus duntaxat; restituet eam certissimè; non vult infringi decretum suum, aut promissionem; potest & novit ad finem quem vult deducere: certò ipse facturus est: non mutabit decretum. Et si de Davide, Petro, alijsque gravissimis peccatoribus valet promissio Dei, *Non deseram te, neq; derelinquam te*, adeò ut ipsi nullis flagitijs potuerint excludi, cur non idem quoque valebit in me & quovis alio credente? nam si illi fuerunt electi, etiam ego electus sum. Dices, non potest tibi ita agenti

constare quod sis electus: Dico; neque ipsis extra viam Dei aberrantibus potuisse constare. Maneat igitur cordibus nostris insculptum illud Apostoli, *Videte quomodo cautè ambuletis, non ut insipientes, sed ut sapientes.* Ephes. v. 15. & istud Salomonis, *Palpebra tuæ spectent rectà coram te, expende orbitam pedis tui, ut omnes viæ tuæ stabiles sint.* Prov. IIII. 25. atque iterum XIV. 16. *Sapiens timet & recidit a malo: stolidus verò infert se, adeò præfidens est.* & XXVIII. 14. *Beatus homo qui admodum pavet jugiter.* Et hoc Davidis Psal. II. 11. *Colite Iehovam cum timore, & exsultate cum tremore.* & istud Christi, *Metuite illum qui potest animam & corpus perdere in gehennâ.* Et illud B. Petri, *Studete vocationem & electionem vestram firmam efficere per bona opera: hac enim si feceritis, nunquam impingetis.* 2 ep. cap. 1. 10. Hanc autem curam, hunc sanctum timorem hominibus in hac vita ire ereptum, quid est aliud quam subsuere puluillos axillis mortalium? Proinde studiosè hic scopulus doctoribus & pastoribus vitandus est, ne in eos meritò distringatur gravis illa Dei comminatio quæ apud Prophetam Ezechielem legitur cap. XIII. 18. *Væ consuentibus puluillos pro omnibus axillis brachiorum populi meï, & parantibus confibulas pro capite cujusq; staturæ, ad venandum animas. Animas venamini in populo meo, & vobis animas vivas conservatis · & prophanatis me apud populum meum, pro pugillo hordeï, & frustillis panis · morte afficiendo animas quæ non fuissent moritura: & victuras prædicando animas quæ non sunt victuræ: mentiendo apud populum meum, qui auscultant mendacio.* Enimverò tali certitudine positâ, tollitur omnis sollicitudo: sublatâ verò sollicitudine, omnis Religio cultusque Dei evertitur. Tertull. præscriptione adversus hæret. *Vbi Deus, ibi metus in Deum, qui est initium sapientiæ. Vbi metus in Deum, ibi gravitas honesta, & diligentia attonita, & cura sollicita, & adlectio explorata, & communicatio deliberata, & promotio emerita, & subjectio religiosa, & apparitio devota, & processio modesta, & Ecclesia unita, & Deï omnia.* Quod usque adeò verum est, ut etiam inter Gentiles Cato Romanos alloquens, *Vos*, inquit, *inertia & mollitia animi alius alium exspectantes cunctamini: videlicet Diis immortalibus confisi, qui hanc Remp. in maximis sapè periculis servavere. Non votis neq; suppliciis muliebribus auxilia Deorum parantur: vigilando, agendo, benè consulendo prosperè omnia cedunt. Vbi socordiæ te atque ignaviæ tradideris, nequicquam Deos implores: irati infestique sunt.*

x Non esse in renatis quantisper hic militant, potentiã ad utrum-

que

que extremorum oppositorum; aut si sit, nunquam potentiam illam abire in actum: ex quo est consequens, Eos esse quasi in statu gloriæ, sicut reprobi sunt quasi in statu condemnationis: ita ut vita præsens non habeat rationem viæ: ac possit proinde electus aliquis reprobo etiam in hac vita dicere id quod est Lucæ XVI. 26. *Inter nos & vos hiatus ingens constitutus est, ut qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque istinc huc transmeare.* Nam quum non posse non peccare, sit profligatè ac desperatè perditorum: posse peccare, Adami ante lapsum & regenitorum in statu militiæ: non posse autem peccare, glorificatorum, eorumque qui post pugnam victores sunt; efficitur; Si quis dicat verè regenitos non posse excidere, id vel idcircò fieri; quod non peccent; quod quid est aliud quam eos ex conditione militiæ transscribere in statum gloriæ? vel quod non peccent mortaliter, quod reverà est extenuare peccati vim, quū stipendium peccati mors sit: vel idcircò non esse mortalia, quia ab ipsis, hoc est, electis proficiscuntur; ac proinde ipsis remittuntur: quod est vitia subjectis distinguere, & fingere Deo gratiorem hominem quàm obedientiam, Deumque facere προσωπολήπτην. Quasi Christiano (ut ex antiquis egregiè quidam dixit) *cælum ante pateat, quam via,* Voxque Euangelij non sit, Qui perseveravit, saluabitur: sed, Quia hic saluabitur, perseverabit.

XI Perseverantiam, fidem, justitiam, charitatem, non esse bona moralia, sed naturalia. Natura enim rebus a Deo citra illarum præelectionem inditur, estque principium motionis in eo cui inest, neque mutat speciem, sed est uniformis. Ergo piscis quod sit piscis, habet a Deo, citra ullam suam præelectionem, & non potest non esse piscis, & quidem talis; neque abit piscis in equum aut bouem, aut bonus in malum. Quid enim? Natura impedit. Sic fides, justitia, charitas, perseverantia, secundùm illos, sunt bona ordinis cujusdam hominum; nec pendent ex præelectione aut arbitrio cujusquam, sed infunduntur sine præelectione hominibus a Deo, neque est in cujusquam arbitrio ista vel abjicere vel non admittere: sed qui in illo ordine est debet necessario esse talis; nec potest fieri mala arbor, aut piscis nequam. Quæ si ita sese habent, prædestinatio hominibus erit pro natura: ita ut electi non possint non perseverare, reprobi verò perseverare in bono nullo pacto possint. Ergo ut Daphne Poëtis in Laurum ab extrinseco principio, sic istis Saulus in Paulum. Et ut Laurus non potuit redire in virginem, ita nec Paulus potuit retrò abire in id quod fuerat: debuit manere id

quod erat, quid ita? quia principium illud extrinſecum ipſum noluit mutare: naturâ autem ſuâ ſpecies non mutantur, &, ut Phyſici loquuntur, natura non facit ſaltum. Ex quibus ſequeretur, fruſtra homini datam voluntatem, deliberationem, prælectionem, quum tamen Deus nihil fruſtra faciat.

XII Electos non poſſe in peccato mortali extingui: Ac proinde, eos, ſi ſemper peccent mortaliter, nunquam morituros.

XIII Credentes ne peccatis quidem ſuis poſſe ſeparari a dilectione Deï. Huc referunt verba B.Pauli Rom. VIII. 35. *Quis nos ſeparabit a charitate? num oppreſſio, num anguſtia, num perſecutio, num fames, num nuditas, num periculum, num gladius? Imò verò perſuaſus ſum, neque mortem, neque vitam, neque angelos, neque principatus, neque poteſtates, neque inſtantia, neque futura, neque ſublimitatem, neque profunditatem, neque ullam rem aliam creatam poſſe nos ſeparare a charitate Deï quæ eſt in Chriſto Ieſu.* Atqui hic tantùm enumerantur externa, quæ homini libertatem non adimunt malè faciendi, neque ipſum cogunt, imò nec poſſunt cogere ad adſenſum peccati, ſi ipſe nolit: nemo enim invitus peccat: & voluntas tam eſt libera, ut omninò ἀκατάληπτον ſit, velle quemquam aliquid invitum. Peccatum verò Apoſtolus in illo elencho non ponit, utpote quod ſolum nos ſeparat a dilectione Dei. Ieſai. LIX. I. *Non eſt brevior manus Iehovæ, quam ut ſeruet: neque gravior auris ejus quam ut audiat: ſed iniquitates veſtræ diſterminant inter vos & Deum veſtrum, & peccata veſtra faciunt ut occultet faciem ſuam a vobis ne exaudiat.* Quod ſi quis peccatum clauſulâ illa contineri velit, *neque ullam rem aliam creatam:* neceſſe eſt idem quoque fateatur & concedat, Peccatum eſſe creaturam Dei, quod vel cogitare impium eſt. Atque ita eadem operâ illis quoque ſatisfactum eſt, qui ut probent Eccleſiarum noſtrarum hanc mentem eſſe, proferre ſolent iſta Catecheſeos noſtræ verba, *Nihil eſt quod nos a Deï amore abſtrahat:* neque enim de peccato ibi ſermo eſt, quod ſolum diſterminat nos a Deo, ſed de rebus externis: proinde rectè additur, *Quandoquidem omnes creaturæ ita ſunt in ejus poteſtate, ut ſine ejus arbitrio non modo nihil agere ſed ne moveri quidem poſſint.*

XIV Peccata non tantùm non obeſſe ſed etiam proficere ad ſalutem fidelium: nam quum Apoſtolus dicit, *Iis qui Deum diligunt, omnia cooperari in bonum,* Rom. XIII. 28. concludunt, etiam peccata cooperari; nec vident Paulum de rebus adverſis loqui, cruce, adfli-

adflictione, inopiâ, morbis, egestate. Ita illis quæ salutem sola impediunt arroduntque, creduntur eam promovere: Huc etiam referunt verba B. Augustini libro de correp. & gratiâ, cap. IX. *Perseverantia in bono usque ad finem, non datur nisi eis qui non peribunt, quoniam qui non perseverant, peribunt. Talibus autem omnia cooperantur in bonum: usque adeo prorsus omnia, ut etiam si qui eorum deviant & exorbitant, etiam hoc ipsum eis faciat proficere in bonum, quia humiliores redeunt atque doctiores.* Atqui non peccatum prodest in bonum, sed resipiscentia, quæ est veluti peccati quædam medicina. Prodest igitur, sicut humano generi lapsus Adæ, & proditio Iudæ. Tertull. præscriptione adversus hæreticos de Caïnæis hæc refert. *Isti etiam Iudam proditorem* (prô scelus!) *defendunt, admirabilem illum & magnum esse memorantes, propter utilitates quas humano generi contulisse jactatur. Quidam etiam ipsorum gratiarum actionem Iudæ propter hanc caussam reddendam putant.* Et cap. XLVII. de Ophitis. *Hi serpentem magnificant in tantùm, ut illum etiam ipsi Christo præferant. Ipse, enim, inquiunt, scientiæ nobis boni & mali originem dedit. Hujus animadvertens potentiam & majestatem Moses, inquiunt, æreum posuit serpentem: & quicunque ipsum adspexerunt, sanitatem consecuti sunt. Ipse, ajunt præterea, Christus, in Euangelio suo imitatur serpentis ipsius sacram potestatem, dicendo, Et sicut Moses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Ipsum introducunt ad benedicendum Eucharistica sua.* Similiter quidam præposterè, ut invidiam nobis faciant, eò quod Catechesis docet, *Omnia saluti fidelium inservire*, colligunt, inter capita religionis nostræ hoc esse, Peccata fidelibus ad salutem prodesse: quum non de peccatis loquatur Catechesis, sed de rebus omnibus extra nos, secundis pariter atque adversis.

XV Perseverantiam aliaque animi bona necessaria quidem esse sanctis, non tamen morali necessitate: quod sic demonstro. Dicit A, Ego sum electus, ergo fieri non potest quin saluer. Instat B. Et, necesse est, inquit, credas, utque justè, temperanter, sanctè vivas. A. Ita est, sed fidem, justitiam, sanctitatem, dabit Deus. B. Sed tu potes gratiæ Spiritus Sancti resistere, atque ita fine excidere. A. Non possum, Deus enim est me potentior ille dabit velle, ille dabit credere. B. Sed quũ fidem habes, necesse est in fide quoq; & justitiâ perseveres. A. Ego certissimè perseverabo. B. At potes de gratia excidere. A. Non possum, & licet peccem etiã gravissimè, tamen redibò in viam, Deus dabit pœnitere, cõverti, credere.

B. Annon potes deficere? A. Esto, ut meï respectu id possim, certè Dei respectu non possum: ille hoc non patietur, ille me conservabit. B. Sed rogari vult. A. Ille dabit ut rogem ipsum. B. Certè non orabis ipsum, nisi possis orare. A. Ille dabit ut possim. Hic vides, omnia pendere ex Electionis decreto, quod necessitatem subjecto & adfectionibus imprimit inevitabilem, sublatâ in nobis prę-electione finis & mediorum. Atqui sententia ista 1 Ponit necessitatem activam in Deo; passivam in homine; quum moralis omnis necessitas debeat activè esse in eo cui lex datur: datur autem homini. 2 Moralem istam necessitatem ab homine transfert in Deũ: Ejus enim est moralis necessitas, qui finem cupit obtinere, & per media ad illum tanquam ad scopum collineat. Is autem in hoc negotio est Deus, qui finem sibi ponit, & per media ad illum finem contendit, Deo igitur ponitur necessitas moralis: Præterea, Deus præeligit, non homo: Deus enim & subjecta constituit, & ea finibus suis physicâ necessitate ordinat. Quod si ita est, nulla erit in Deo justitia distributiva: neque rectè dixerit Apostolus ad Hebr. VI. 10. *Non est injustus Deus ut obliviscatur operis vestri, & laboriosæ charitatis quam ostendistis.* Sed quæcumque fiunt rectè, erunt actiones Dei per homines tanquam cæca instrumenta. 3 Moralem necessitatem hominibus adimit. Manifestum id, & extra controversiam est in reprobis: nam quum illos Deus statuerit non perducere ad finem salutarem, media etiam ijsdem subducit: quorsum enim det illis media ad salutem, quos destinavit ad exitium? In Electis verò id æquè perspicuum est: Omnis enim necessitas moralis est hypothetica, de fine possibili obtinendo quidem si viam rectam insistas, non obtinendo verò, si deflectas aut declines. At, secundùm istos, electus simpliciter debet saluari, non potest non perseverare, non potest deflectere totaliter & finaliter; Proinde, inquam ego, perseverantia electorum non est necessaria necessitate morali sive practicâ. 4 Statuit in Deo necessitatem deliberationis de perseverantiâ. Ejus enim est deliberare, & statuere, cujus est efficere: ejus est efficere, cujus interest fine non excidere. At Deus finem sibi constituit, ergo etiam de mediis deliberet eaque media suscipiat necesse est. Vt si velit hunc ad vitam perducere; debeat eidem dare fidem, debeat eundem in fide servare; nam si nõ faciat, excidet fine suo, neque obtinebit quod cupit: falletur electio, vacillabit potentia, quum ipse voluntatem mutare non possit. Præterea talis erit perseverantia, qualis est electio. At electio passivè est

in

in homine, activè in Deo, Ergo & perseverantia. Perstat igitur homo, quia Deus perstat, & perstat finaliter quia Deus finaliter perstat. Atqui Deus nunquam non sibi constat: sequetur igitur, hominem nunquam peccare. Quod si dicas, Deum gratiam subducendo mutare actionum suarum seriem; necesse erit quoque concedas, illum caussam esse non perseverandi, hoc est deficiendi. Quæ res a bono & benefico Deo longè abest. 6 Denique talis perseverantia est absolutè necessaria. 1 Ratione principij, Deus enim absolutè vult eos perseverare. 2 Ratione finis, quia absolutè necessarium est, ut tales ad finem suum perveniant. 3 Ratione formæ & definitionis, quia sicut necesse est omne rectum æqualiter interjectum esse inter sua puncta, ita necesse est, omnes tales perseverare. Horum verò modorum necessitatis nullus est verè practicus. Hic enim ita sese habet, *Si vis saluari, resipisce, & crede Euangelio: Si non resipueris & credideris, condemnaberis.* Iam si talis est necessitas, tollitur omnis gloriatio. Quomodo enim gloriabitur quis se fecisse, quod alius per ipsum simpliciter effecit? quod ipse evitare non potuit? quod necessariò & irresistibili potentia major in ipso vis operata est? Atqui Apostolus ad Philip. 11. 16. *Gloriari possum,* inquit, *in die Christi me non frustra concurrisse, nec frustrà laborasse.* Quod si dicas, fieri posse, ut idem simul & necessarium sit & contingens, dic eadem operâ, fieri posse, ut simul sit aliquid absolutum & conditionale, eademque actio sit & Dei & hominis. Quum igitur hæc omnia falsa sint, & Dei gloriæ ac bonis honestisque moribus noxia, ac præterea curiosas, ἀπειράντους imò & stultas atque indoctas quæstiones gignant, sequitur, falsum quoque & noxium Reip. Christianæ esse primum illud caput ex quo tota istius erroris scena fluxit. Ita scilicet

Ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος πολλὰ συμβαίνει.

Nos verò stemus in ijs quæ ad ædificationem faciunt: memores, quod *finis mandati sit charitas ex mundo corde & conscientia bonâ & fide minimè simulatâ, à quibus quicumque aberrant, deflectunt necessariò ad vaniloquium. Inflati, nihil scientes, sed insanientes circà quæstiones ac λογομαχίας, ex quibus nascitur invidia, lis, maledicentiæ, suspiciones malæ, perversæ exercitationes hominum mente corruptorum, & qui privati sunt veritate, & quæstui habent pietatem.* Et intereà doceamus ipsi *bona & hominibus utilia.* a

OR-

ORTHODOXUS CONSENSUS ECCLESIÆ IN HAC DOCTRINÂ.

Etsi verò hæc ad fidem nobis faciendam debeant abunde sufficere, si modo aliqua pietatis & conscientiæ purioris religione tangimur, neque magnopere humano præsidio opus habeat divina veritas, fulta nimirum suo pondere, ac plane πιτάγων@: tamen, ut appareat perpetuam hanc Ecclesiæ Christi doctrinam fuisse, neque tam infeliciter unquam cum ea actum, quin semper ista locum in ea habuerit: proferam ex infinitis pauca Patrum, Conciliorum, Scholarum, & virorum celebrium testimonia, quibus sententiæ nostræ aliquod ex ipsorum suffragiis roboris accedat; ut hoc pacto liqueat, non tantum veritatem a nobis stare, sed etiam antiquitatem, & Ecclesiæ Orthodoxæ cõsensum, adversus paucos quosdam qui doctrinam istam pariter & falsitatis, & novitatis accusare ausi sunt.

B. IGNATIVS Epistolâ XI ad Ephesios. *Novissima jam supersunt tempora: revereamur & timeamus Deï μακροθυμίαν, nec divitias benignitatis & tolerantiæ ejus contemnamus: Aut enim futuram timeamus iram, aut præsens gaudium in hac vitâ amemus. Novi qui sim, & quibus scribam. Ego sum Ignatius ille minimus, similis omnibus modis ijs qui periculo & judicio obnoxij sunt.* Idem Smyrna scribens ad Romanos qui videntur intercessione sua apud Imperatorem Trajanum voluisse impedire, ne mortis supplicio adficeretur. *Date operãm ut immoler Deo. Vobis quidem facile est quod vultis efficere; sed mihi difficile est Deum adsequi. Si de me tacueritis, ego Deï fiam: si verò carnem meam dilexeritis, denuò currendum erit mihi. Id solum petite, ut vires mihi intus & foris suppetant, ut non modò dicam, sed & velim: ut non tantum dicar Christianus, sed etiam inveniar: si enim inventus fuero, etiam dici potero: & tunc licebit mihi fideli esse, quum talis mundo non apparuero. Obsecro, ne intempestivâ benivolentiâ me complectamini: sinite me ferarum escam fieri, per quam licebit Deum adipisci. Frumẽtum Deï sum, dentibus ferarum molor, ut mundus Deo panis inveniar,* &c. Heu! quantâ curâ, sollicitudine & anxietate, nobis securitas a fidis Christi seruis parta est? Utinam ea ne in confidentiam & præsumtionem abeat!

B. IVSTINVS Philosophus Quæstionum & Responsionum Orthodoxarum sectione XXII. Quæstio. *Si unà cum tritico Dominus Christus auctum iri zizania respondit, quomodo zizania quidem multi-*

multiplicata sunt, triticum verò omne propemodum defecit? Et quatam est demonstratio, id quod defecit triticum esse? quomodo verò utriusque horum incrementi prædictio falsa non est? RESP. *Id quod defecit, triticum esse demonstratur, per eam quæ ab ipso prolata est prædictionem. Quoniam, inquit, abundabit iniquitas, idcircò refrigescet charitas multorum. Et rursum, In posterioribus temporibus descìscent quidam a fide, attendentes spiritibus impostoribus & doctrinis hominum. Et iterum. A veritate quidam avertentur, ad fabulas verò convertentur. Item. Ingressi sunt ad vos lupi graves, non parcentes gregi, ut abducant discipulos post se,* &c. Vide etiam Quæst. XXIII. Et XCVIII. QUÆST. *Si timorem dominus non necessarium esse asserit, per id quod dicitur, Qui timet non est perfectus in caritate; quomodo rursum discipulos docet, Metuite illum qui potest & animam & corpus perdere in gehenna?* RESP. *Non a Domino dictum est illud, Qui timet, non est perfectus in caritate, quamvis qui id dixit, de sententia Domini dixit. Hoc autem, Metuite potius illum qui potest & animam & corpus perdere in gehennâ, non ad tollendam perfectam caritatem dictum est. Nam qui majore Deï timore minorem hominum timorem abolet, caritate Dei id facit: ita ut major Dei timor, caussa sit ne rebus carissimis excidamus. Quò namque id quod fidem autoritatemque apud nos obtinet præstabilius est, eò diligitur magis; & quo diligitur magis, eò qui diligit, ne illo excidat, vehementius timet; tantisper dum est in certamine quod pro re dilecta suscepit. Porrò certamine soluto, unà cum illo timor quoque excidendi re a nobis dilectâ, solùitur. Quocircà ad id usque tempus, timor Dei necessarius est.*

Dicet forte criticus aliquis, ista non esse genuina magni illius Martyris, sed alicujus illo posterioris. Et verò non magnopere contrà obniti velim: tamẽ, ut eandem prisci quoque illius Philosophi fuisse sententiam demonstrem, proferam illustrem locum ex Apologia secunda pro Christianis. Is verò ita sonat. *Cæterùm ne aliqui ex his quæ protulimus, autument, ex fati necessitate nos dicere fieri quæ fiant, etiam idipsum refellemus. Supplicia & cruciatus, itemq; remunerationes exoptatas juxta operum dignitatem unicuiq; contribui per prophetas edocti, pro vero constituimus. Nam si hæc non sit, sed fato fiant omnia, nihil omninò in nostrâ sitũ erit potestate. Nam si fatale sit, hunc quidem esse bonum, illum verò malum, sequetur, neq; illum probandum, neque hunc esse reprehendendum. Rursum, si ex propria proæresi sive prælectione humanum genus potestatem non habet fugiendi turpia, honestaque appetendi, nulla ipsius culpa erit quomodocumque res cesserit.*

 Ho-

Hominem verò liberâ sua praelectione & rectè vitam instituere & a scopo aberrare, hoc pacto demonstramus. Eundem hominem videmus in contrarias sæpe partes transire, a virtute inquam ad vitium, a vitio ad virtutem. Quod si decreto fatali constitutum esset, eum vel bonum fore, vel malum, non esset idem homo aptus ad contrarias qualitates suscipiendas, neque sæpius in adversas partes transiliret. Proinde neque essent ipsi homines boni, aut mali, si fatum caussam esse mali, & contraria sibi ipsum facere statuimus. . . . . Neque enim sicut alia, arbores, inquam & quadrupedes quæ ex praelectione nihil agunt, ita hominem molitus est Deus: nam si fecisset, nō foret vel retributione vel laude dignus, ut qui talis a Deo factus esset. Neque si malus foret, justè supplicio adficeretur, quum talis ex se non esset, ac ne quidem posset esse alius ab eo quam factus esset. Docuit hæc nos sanctus & propheticus Spiritus per Mosen, qui Deum primitus formato homini dixisse refert, Ecce in conspectu tuo bonum & malum. Delige bonum. . . . . Proinde & Plato quum dixit. Culpam esse ejus qui deligit, Deum verò esse culpæ expertem, a Mose id acceptum protulit, &c.

B. IRENÆUS lib. IV. adversus hæreses cap. LXXII. *Omnia talia liberum & suæ potestatis ostendunt hominem, & quod consilium instruat Deus, adhortans nos ad subjectionem sibi, avertens ab incredulitate, non tamen de violentia cogens. Etenim ipsum Euangelium si noluerit quis sequi, licet quidem, non tamen expedit. Inobedientia enim Dei, & amissio boni est quidem in hominis potestate: læsionem tamen & damnum infert. . . . . . Si igitur non in nobis esset facere hæc aut non facere, quam causam habebat Apostolus, & multo prius ipse Dominus, consilium dare quædam facere, a quibusdam verò abstinere? Iis autem qui his contraria dicunt, homines non electione, sed necessitate & vi ad bonum trahuntur, in quibus unus sensus, & una vox inflexibilis, & sine judicio, qui nihil aliud esse possunt, præterquam quod facti sunt. Sic autem nec suave est eis bonum, neque preciosa communicatio Dei, neque magnopere appetendum bonum quod sine proprio hominis motu, & cura & studio provenit, sed ultrò & otiosè insitū. Ita ut nullo momento boni sint, eo quod naturâ magis quam voluntate tales existent, & ultroneum bonum habeant, non autem secundùm electionem. Et propter hoc nec hoc ipsum intelligunt, quod pulcrum sit bonum, neque fruuntur eo. Quæ enim fruitio boni apud eos qui ignorant? Quæ autem gloria his qui non studuerunt illi? Quæ autem corona his qui non eam ut victores in certamine consecuti sunt? Et propter hoc Dominus violentium dixit est regnum cælorum, & qui vim faciunt, diripiunt illud.*

CLE-

CLEMENS ALEXANDRINUS lib. II. Strom. *Apostasia & excessus sunt in nostra potestate: sicut etiam in nostra potestate est obsequium.* Et non multò ante. *Bonus est timor: Imò timor qui ex lege oritur, non tantùm justus est, sed etiam bonus, ut qui vitium tollat.* δέος δέ ἐστι φόβος θείου. *Neque verò omnis timor passio est:* δεισιδαιμονία *quidem sive dæmonum metus est passio. Sed impatibilis Dei metus est* ἀπαθής. *Timet enim non Deum, sed excidere Deo: qui verò metuit ne incidat in mala, timet & veretur mala, qui autem timet ne cadat, is alienum se ab interitu esse vult & passionis expertem. Sapiens timens declinat a malo, inquit scriptura, insipiens autem confidens aggreditur. Et rursum, In timore Domini est spes fortitudinis, Deducit ergo talis metus & ad pœnitentiam, & ad spem.*

ORIGENES in caput XII Matthæi, explicans parabolam de sagenâ missâ in mare, *Simile*, inquit, *est regnum cælorum sagenæ missæ in mare: non quemadmodum quidam opinantur, qui docent, naturas ipsas subjectas diversas esse, malorum scilicet ac justorum qui sub rete venerunt; ut credamus justorum diversas ac distinctas esse naturas, similiter autem & malorum. Nam huic intellectui repugnãt omnes scripturæ, declarãtes esse liberum arbitrium, dum & accusant eos qui delinquunt, & probant eos qui rectè faciunt, haudquaquam merito competẽte vel reprehensione in eos qui ex mali generis naturâ tales sunt, vel laude in eos, qui tales sunt ex genere meliore. Siquidem ut pisces boni sint ac mali, caussa non est in animabus piscium, sed secundùm illud quod Verbum omnia sciens, dixit, producant aquæ reptilia animarum viventium. Illis igitur aquæ produxerunt omnem animam animantium reptilium, juxta suum quamque genus, quum caussa non esset penes illam: hic verò nos sumus in caussa, ut sint bona genera, dignaque vasis ijs quæ vocantur; aut mali, dignaque vasis ijs quæ projiciuntur. Non enim in nobis natura caussa est malitiæ; sed voluntas, quum sit libera, propensa est ad malefaciendam: sic nec justitiæ caussa est natura, tanquã quæ non recipiat injustitiam; sed verbum quod accipimus est quod reddit nos justos. Nam inter genera degentium in aquis, non videbis quæ transmutentur a malis piscium generibus, in bona: aut a melioribus ad deteriora: in hominibus contrà bonos ac malos semper videre licet, qui vel ex malitia pervenerint ad virtutẽ, vel a profectu virtutis ad malitiæ dissolutionem reciderint. In hoc autem quod scriptum est, Si justus aversus fuerit a justitia sua, feceritque injustitiam, ac cætera quæ sequuntur usque ad illud, & in peccatis suis quæ peccavit, morietur; dicant nobis, qui ex sagenæ parabolâ naturas inducunt, Injustus qui post avertit*

se ab iniquitatibus suis quas facit, ac servat præcepta domini, facitque justitiam ac misericordiam, cujus erat naturæ quum esset injustus? non sanè laudandæ: vituperandæ igitur. Item cujus tandem naturæ dicetur, quum averterit se ab omnibus iniquitatibus suis quas fecit? Nam si propter ea quæ prius fecit erat naturæ malæ, quomodo bonæ naturæ erat quum erat iniquus? Similiter quoque dubitabis & de justo, qui se avertit a justitia suâ, fecitque injustitiam, & omnes iniquitates. Priusquam enim se averteret a justitiâ, in justis operibus versans, non erat naturæ malæ, sed bonæ. Mala siquidem natura nequaquam possit esse in justitia, quoniam non potest mala arbor fructus bonos facere, qui a virtute proficiscuntur. Rursus è diverso, qui bonæ naturæ sit, nequaquaquam avertere possit a bono; & posteaquam semel fuit justus, non potest deficere a justitia sua ad faciendam injustitiam.

TERTULLIANUS Præscrip. cap. III. *Estne hoc mirum, ut probatus aliquis, retrò posteà excidat? Saul bonus præ cæteris, livore posteà evertitur. Salomon omni gratia & sapientia donatus a Domino, ad idololatriam a mulieribus inducitur: Quid ergo, si Episcopus, si diaconus, si vidua, si virgo, si doctor, si etiam martyr lapsus a regula fuerit? Nemo sapiens est, nisi fidelis: nemo major, nisi Christianus: nemo autem Christianus, nisi qui ad finem usq; perseveraverit. Tu, ut homo, extrinsecus unumquemque nosti: putas quod vides: vides autem quousque oculos habes: sed oculi Domini alti: homo in faciem, dominus in præcordia contemplatur. Et ideò cognoscit dominus qui sunt ejus; & palam in manu portat ad purgandam aream suam. Avolent quantum volent paleæ levis fidei, quocumq; adflatu tentationū, eo purior massa frumenti in horrea domini reponetur. Minus est, si & Apostolum Christi aliqui, Phygellus & Hermogenes, & Philetus, & Hymenæus reliquerunt; ipse traditor Christi de Apostolis fuit.* Libro de Pudicitiâ, cap. XIX. *Canis, veneficus, fornicator, homicida, foràs; utique qui non ex præceptis agunt: Illorum enim est foras dari, qui intus fuerunt.*

Lib. v. adversus Marcionem. *Salomon (audeo dicere) etiam quam habuit in Deo gloriam amisit, per mulieres in idololatriam usque pertractus*, cap. IX. Et Lib. II. *Nihil tam bono [illegible] judici convenit, quam pro præsentibus operibus & rejicere, & adlegere. Adlegitur Saul, sed nondum despector Prophetæ Samuelis: rejicitur Salomon, sed jam a mulieribus alienis possessus, & idolis Moabitarum & Sidoniorum mancipatus. Quid faceret creator ne a Marcionitis reprehenderetur? Benè adhuc agentes prædamnaret, propter futura delicta? Sed Dei boni non erat, nondum merentes prædamnare.* cap. XXIII.

Lib. III. cap. XX. *A Christo misericordia Dei non abscessit; Salomoni verò etiam ira Dei accessit, post luxuriam & idololatriam:*

THEODORETUS multa in hanc sententiam habet Sermone V ad Græcos infideles, qui est de Naturâ hominis: & sermone VI, qui est de Providentiâ.

CYPRIANUS libro de Unitate Ecclesiæ. *Nec quisquam miretur, etiam de confessoribus quosdam ad ista procedere, inde quoque aliquos tam grandia, tam gravia peccare. Neque enim confessio immunem facit ab insidijs Diaboli, aut contra tentationes, & pericula, & incursus, atque impetus sæculares adhuc in sæculo positum perpetuâ securitate defendit. Quisquis enim confessor est, Salomone major, aut melior, aut Deo charior non est. Qui tamen quamdiu in vijs Domini ambulavit, tamdiu gratiam quam de Domino fuerat cōsecutus obtinuit: Postquam dereliquit Domini viam, perdidit & gratiā Domini, sicut scriptum est, Et excitavit Dominus Satan ipsi Salomoni. Et ideò scriptum est, Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Quod utique Dominus non minaretur, auferri posse coronā justitiæ, nisi quia recedente justitia, recedat necesse est & corona. Confessio exordium gloriæ est, non meritum jam coronæ; nec perficit laudem, sed initiat dignitatem; cumq; scriptum sit, Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit, quicquid ante finem fuerit, gradus est, quo ad fastigium salutis adscenditur, non terminus quo jam culminis summa teneatur. Cōfessor est, sed post cōfessionem periculum majus est, quia plus adversarius provocatus est. Confessor est; hoc magis stare debet cū Domini Euangelio, per Euangelium gloriam consecutus à Domino: ait enim Dominus, Cui multum datur, multum quæretur ab eo, & cui plus dignitatis adscribitur, plus de eo exigitur servitutis. ...... Cæterum si culpabilis & detestabilis postmodum fuerit, si confessionem suam malà cōversatione prodegerit, si vitam suam turpi fœditate maculaverit, si Ecclesiam denique, ubi cōfessor factus est, derelinquens, & unitatis concordiā scindens, fidem primam perfidia posteriore mutaverit, blandiri sibi per confessionem non potest, quasi sit electus ad gloriæ præmium, quando ex hoc ipso magis creverint merita pœnarum. Nam & Iudam inter Apostolos Dominus elegit, & tamen Dominum Iudas postmodum prodidit.*

Idem Epistola VII. *Adhuc in sæculo sumus, adhuc in acie constituti, de vita nostra quotidie dimicamus: Danda opera est, ut post hæc initia ad incrementa quoque veniatur, & consummetur in vobis quod jam rudimentis felicibus esse cœpistis. Parum est adipisci aliquid potuisse, plus est quod adeptus es, posse servare: sicut & fides ipsa & na-*

& nativitas salutaris non accepta sed custodita vivificat : nec statim consecutio sed consummatio hominem Deo servat. Dominus hoc magisterio suo docuit, dicens, Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat. Puta hoc illum & confessori suo dicere. Ecce confessor factus es, jam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat. Salomon denique & Saul, & cæteri multi quamdiu in viis Domini ambulaverunt, datam sibi gratiam tenere potuerunt : recedente ab iis disciplina dominica, recessit & gratia. Perseverandum nobis est in arcto & in angusto itinere laudis & gloriæ.

Idem in Novatianum. *Iudas ille inter Apostolos electus, qui semper in domo Dei unanimis & fidelis; ipse postmodum Deum tradidit.*

ATHANASIUS Oratione IV contra Arianos. *Gratia Spiritus sancti discipulis data est, ut inconcussa & irrevocabilis in ipsis permaneret. Quod & Apostolus quum sciret, dixit, Quis nos separabit a dilectione Christi? Irrevocabilia enim sunt dona Dei, & gratia vocationis. . . . . . Quum igitur quis ob scelera sua ab isto spiritu excidit, gratia quidem irrevocabilis manet in iis qui volunt, sed si quis excidat, non est amplius in Deo is qui cadit, quia recedit ab eo sanctus & paracletus spiritus: sed est in eo cui semetipsum subjecit peccator. Sicut Sauli accidit, Recessit enim ab illo spiritus Dei, & adflixit eum spiritus malus. Hæc audientes theomachos oportebat in posterum pudore suffundi.*

BASILIUS ad Chilonem. *Quid prodest homini hesterna ventris satietas, si hodie insitæ famis solatium ex cibo non inveniat? Ita & animam nihil juverit quod heri rectè vixit, si hodie quod justum est non fecerit. Qualem enim, inquit, invenio te, talem te judico. Inanis itaque est justi labor, si succedat immutatio. Eadem & Ezechielem ex personâ Domini decernentem audire licet. Si a bono defecerit justus & peccaverit, justificationum illius quas antea fecit non recordabor, sed in peccato suo morietur. . . . . Quid utilitatis Giezi ex eo cœpit, quod cum Elia conversatus est, ubi ob avaritiam lepram contraxit? Quid lucri & Salomoni tanta sapientiæ copia & talis intellectus & adfectus erga Deum, quo primum erat præditus attulit, ubi tandem in mulierem insaniens in simulacrorum cultum incidit? Potest & Iudæ de melioribus ad peiora casus cautum reddere eum, qui secundùm Deum conversatur, qui quum tãto tempore discipulus Christi fuisset, pro modico tandem quæstu præceptore venundato, sibi ipsi laqueum adstruxit. Hoc itaque votum tibi sit frater, quod non qui benè cœpit perfectus est, sed qui benè desiit Deo probatur. Ne des igitur somnum oculis, neque dormitationẽ palpebris tuis, ut libereris velut hinnulus de reti, & instar avi-*

culæ

cula de laqueo. Cautus esto : nam in medio laqueorum incedis & muro sublimi inambulas, unde corpori multum periculi est, si deciderit.

GREGORIVS NAZIANZ. *Deus his quidem lumen est, illis autem ignis, unicuique secundùm materiem & qualitatem subjectam. Quid verò deprehendimus in Saul? Vnctus erat, & spiritum receperat, eratqúe tunc spiritalis, adeò ut nec ego alius quam ille tum erat, fieri vellem: sed & prophetabat, idqúe adeò præter spem, tamque inopinatè, ut miraculum illud abierit in proverbium. . . . . Posteà verò non totum se præbuit spiritui, neque purè, sed in alium conversus est virum, &c.*

AMBROSIVS Sermone XLVII. *Ambulavit in mari Petrus, magis dilectione quam pedibus. . . . . Illi mox fatiscente fide, fatiscit semita: Tunc illum Dominus obiurgat, dicens, Modicæ fidëi, quare dubitasti? hoc est, Cur tam parvæ fidëi es, ut qui credendo ambulare cœperas, non ~~id~~ perseverando transires? Scriptum est enim, Qui perseveraverit usque in finem, hic salnus erit. Sed dum cunctaris & dubitas, iter quod ingressus fueras perdidisti.*

CHRYSOSTOMVS in cap. IX prioris ad Corinthios. *Si Paulus qui tam multos docuit, tamen postquam prædicasset timuit ne reprobus fieret, quid nos dixerimus? Ne enim existimetis, inquit, quoniam credidistis, hoc vobis sufficere ad salutem. Nam si mihi prædicasse, docuisse, innumerabiles adduxisse, non satis est ad salutem, nisi meæ quoque actiones sint ejusmodi, ut in eas nulla cadat reprehensio, multo magis vobis.* Et posteà. *Rectè dixit, Qui videtur, aut qui existimat se stare, videat ne cadat. Hoc enim non est stare, ut stare oportet, sibi ipsi confidere: nam cito cadet qui est ejusmodi. Quamobrem, etiamsi stes, caveas ne cadas. Hic enim stare non est firmiter stare, donec fuerimus liberati a fluctibus vitæ præsentis, & ad tranquillum portum navigaverimus. Ne ergo eo quod stes efferaris & insolescas, sed cave casum: Nam si timuit Paulus qui erat omnium fortissimus, multò magis nos timere aportet.*

HIERÔNYMVS lib. II. adversus Pelagianos. *Ne beatum dixeris quempiam ante mortem: quamdiu enim vivimus in certamine sumus: quamdiu in certamine, nulla est certa victoria.*

Idem in cap. V Oseæ. *Quæritur, Si tenente Deo nullus de manibus ejus potest eripere, juxta illud quod scriptum est, Nemo potest rapere de manu patris mëi, quomodo Iudas de manu Dëi proditione sit raptus? Ad quod breviter respondemus, Nullum posse rapere de manu Dëi, posse autem eum qui tenetur, propriâ voluntate de manu Dëi excidere.*

A v-

AVGVSTINVS lib. XI. de civ. Deï cap. XII. *Hodie non imprudenter beatos vocamus, quos videmus justè ac piè cum spe futuræ immortalitatis hanc vitam ducere, sine crimine vastante conscientiam, facilè impetrãtes de peccato hujus infirmitatis divinam misericordiam. Qui licet de sua perseverantia præmio certi sint, de ipsa tamen perseverantia sua reperiuntur incerti. Quis enim hominum se in actione profectuq; justitiæ perseveraturum usq; ad finem sciat, nisi aliqua revelatione ab illo fiat certus, qui de hac re justo latentiq; judicio non omnes instruit, sed neminem fallit?*

Idem in Psal. CXXVI. *Salomon erat tempore suo filius David, magnus ille, per quem multa præcepta & salubria monita, & divina sacramenta Spiritus sanctus in divinis litteris operatus est. Sed ipse Salomon mulierum amator fuit, & reprobatus est a Deo: & usque adeò laqueus illi fuit illa cupiditas, ut a mulieribus etiam idolis sacrificare cogeretur, sicut de illo scriptura testis est. Sed si illo cadente quæ per illũ dicta sunt, delerentur, judicaretur quia ipse dixerat, nõ quia per illum dicta erant. Optimè igitur etiam hoc egit misericordia Deï & spiritus ejus, ut quicquid boni per Salomonem dictum est, Deo tribueretur, peccatum autem hominis, homini. Quid mirum, quia in populo Deï cecidit Salomon? In paradiso an non cecidit Adam? Non cecidit Angelus de cælo, & diabolus factus est? Ideò docemur, in nullo hominum spem ponendam esse.*

Idem de bono persever. cap. XIII. *Ad quam vocationem pertinere nullus est homo certa asseveratione dicendus: nisi quum de hoc sæculo exierit. In hac autem vitâ humanâ, quæ tentatio est supra terram, qui videtur stare, videat ne cadat.*

Et de Corr. & gratiâ cap. V. *Si jam regeneratus & justificatus in malam vitam suâ voluntate relabitur, certè non potest dicere, Non accepi, quia acceptam gratiam Deï suo in malum libero amisit arbitrio.*

Et cap. XII. *Ex bona quippe in malam vitam sua voluntate mutati sunt: & ideò corripiuntur. Et si nihil eis correptio profuerit, sed in vitâ perdita usque ad mortem perseveraverint, etiam divinâ in æternam damnatione digni sunt: quoniam potest dici homini, in eo quod audieras & tenueras, in eo perseverares si velles.*

PROSPER AQVITAN. lib. II. de vocat. Gentium cap. XXXVII. *De nullo ante ipsius finem pronunciari potest, quod in electorum gloria sit futurus, ut perseverantẽ humilitatem utilis metus seruet, & qui stat, videat ne cadat: & si forte aliquâ victus tentatione corruerit, nõ absorbeatur tristitiã, nec de ejus miseratione diffidat, qui alleuat omnes qui ruunt, & erigit omnes elisos. Dum enim in hoc corpore vivitur,*

...ivitur, nullius est negligenda correctio, nullius est desperanda reparatio. Oret itaque sancta Ecclesia; & pro ijs qui crediderunt gratias agens, proficientem in eis perseverantiam petat: pro ijs autem qui extra fidem sunt, poscat ut credant. Nec ideò ab observationibus cesset, si pro aliquibus exaudita non fuerit. Deus enim qui omnes vult ad agnitionem veritatis venire, non potest quenquam sine justitia refutare.

Idem respons. VII ad Capit. *Ex regeneratis in Christo Iesu, quosdam relictâ fide, & pijs moribus apostatare à Deo, & impiam vitam in suâ aversione finire, multis (quod dolendum est) probatur exemplis.*

GREGORIVS lib. VI in priorem Regum. *Sciri non potest, an quis in gratia quam recipit, perseverare in perpetuum debeat.*

BERNHARDVS Sermone II de Resurr. Domini. *Refrigiscente charitate fides moritur, sicut corpus anima recedente. .... Sed sunt nonnulli, qui quum spiritu cœperint, heu! carne posteà consummātur. Scimus autem, quia jam non permaneat in eis spiritus vitæ, quia scriptum est, Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est. Quod si nō permanet Spiritus, haud dubium quin excidat charitas, quæ nimirum diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis.*

LIRA in Iesaiæ cap. I. *Anima fidelis & plena judicij, dum Deo obedit, Deus in eâ habitat: Si autem a Deo recedit, non loco sed merito, habitatur a malignis spiritibus, qui sunt homicidæ animarum.*

ACTA SCHOLÆ PARISIENSIS. *Forma & modus revocationis factæ Parisiis per Fratrem Guidonem ordinis heremitarum sancti Augustini actu legentis Parisiis in Scholis dicti ordinis Anno Domini 1354 die xvj mensis Maij.*

Ego hoc anno legendo & respondendo ambulavi in magnis & mirabilibus supra me: Verbum veritatis non rectè tractando, sed verbis contendendo prophanis & vaniloquis, quæ ad impietatē provocāt, & audientium subversionem, ex quibus factus sum occasio scandali in sanctissima facultate & ordine meo, quod mihi displicet bono corde, &c.

Primò dixi, Istam conclusionem, *Charitas quæ semel elabitur vel deperditur, nunquam fuit vera charitas*; Et eam probavi contra Baccalarium B. Mariæ de monte Carmelo. Hanc revoco, tanquam falsam & hæreticam, & etiam quæ enervat effectum Sacramentorum, scilicet Baptismi, & Pœnitentiæ. Et etiam contra decretum Ecclesiæ in capitulo fideli, Extra. De Summā Trinit. & fide Catholocā in Clemen-

mentinis. Etiam tanquam seipsam interimentem. Quod enim nullo modo verum est, deseri non potest, ut ait Gratianus. Et præsumptuosè positum est, quod dixi, eam valde probabilem, & tamen est contra conclusionem & doctorum opinionem: sed & Magistri sententiarum, Gratiani, & plurium aliorum. Si quæ verò autoritates Augustini vel aliorum videantur ad oppositum, intelligēdæ sunt de charitate finali, quæ manet in patriâ, de quâ loquitur Apostolus 1 Cor. XIII. Charitas nunquam excidit: vel intelligendum est de charitate secundùm efficaciam, ut magister met videtur glossare.

PHILIPPVS MELANCHTON loco de Bonis operibus. *Quod autem excidāt, & effundant fidem & Spiritum sanctum, & fiant rei iræ Dei & æternarum pœnarum, quicumq; admittunt delicta contra conscientiam, id multæ sententiæ clarè testantur.* Gal. V. 1 Cor. VI. *Vbi nominatim Paulus hoc concionatur.*

Idem Comment. in 1 Cor. X. ubi verba illa Apostoli tractat, *Qui existimat se stare, videat ne cadat, scribit, Quod autem in aliquibus qui initia fideï habuerunt, & posteà lapsi non redeunt, fides illa priusquam excutitur, vera sit, dictum illud Petri testatur.* 2 Petri II.

Et loco de fide. *Exempla cogitemus Saulis & Davidis, qui & beneficia quæ recensui (illa sunt Creatio, patefactio Deï, missio Filij, donatio verbi & Euangelij, donatio Spiritus sancti, promissio vitæ æternæ, nutritio & defensio corporis & animæ, depulsio Diaboli, litterarum & veræ doctrinæ ostensio, gubernatio divina in moribus & consiliis, felicitas consiliorum, &c.) tenuerunt ante lapsum, & post lapsum exuti tantis bonis, pœnas senserunt quas recitavi. Hæ sunt ira Dëi, pœnæ æternæ, mors, calamitates præsentes publicæ & privatæ, amissio donorū, inopia, morbi, infamia, infelicitas consiliorum, infelicitas studiorum, errores & furores, infelicitas liberorum, Diaboli tyrannis, impellens in plura peccata, & majores miserias.*

REFORM. COLONIENS. scripta a Bucero & Philippo. capite de bonis operibus. *Quum peccatur, fiducia in Christum repellitur, & gratia atque æterna vita abjicitur, & actum est de salute hominis, nisi recepta fiducia Christi, & depulsa omni aliena fiducia, homo se Deo in obedientiam penitus restituat.*

Rursum capite de conversione a peccatis. *Vehementer dolendum & deplorandum est, tantam esse humanam infirmitatem & Diaboli potentiam, ut tam multi ex ijs qui in filios Dei adoptati sunt, ab inchoatâ*

obe-

:dientiâ Dei adeò facile recedant, & perceptam gratiam & Spiritum icctum rejiciant : ingrati erga Deum suum, quem tam impiè offennt, & erga Servatorem suum Christum, quem adeò nefariè repellunt: ga Spiritum sanctum, quem tam perfidè contristant : perniciosi quoq; seipsos : nam iram Dei in se provocant.

CONFESSIO AVGVSTANA Art. XI. de Pœnitentia. 'amnant Anabaptistas, qui dicunt, homines semel justificatos nō amitre Spiritum sanctum.

CONFESSIO SAXONICA. Artic. X. De Discrimine peccatorum. *Quum dictum sit, in renatis manere peccata, necesse est tradi liscrimen. Nam ex dicto* Lucæ XI. *Vadit & adsumit septem alios spiitus nequiores se, & ingressi habitāt ibi, &c. & ex similibus dictis manifestum est, aliquos renatos contristare & excutere Spiritum sanctum, rursus abjici a Deo, ac fieri reos iræ Dei, & æternarum pœnarum. Et* Ezech. XVIII *scriptum est, Quum recesserit justus a justitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eâ : & quum recesserit impius ab impietate sua, & fecerit justitiam, vivet in eâ. Necesse est igitur discerni peccata, quæ in sanctis in hac mortali vitâ manent, nec excutiunt Spiritum sanctum, ab alijs peccatis, propter quæ homo rursus fit reus iræ Dei & æternarum pœnarum. Et Paulus* Rom. V *discernit peccatum regnans & non regnans. Et alibi inquit, Si secundum carnem vixeritis, moriemini; si actiones carnis spiritu mortificabitis, vivetis.* Et quæ sequuntur; est enim locus prolixior.

CONFESSIO BOHEMICA. Cap. VII. *Posteà etiam ideo præstanda sunt bona opera, ut Christiani electionem atque vocationem suam in sese confirment & exædificent, & cavendo peccata mortalia eam conservent, sicut S. Petrus docet, quum inter cætera sic scribit. Quare, fratres, studete potius vocationem & electionem vestram firmam reddere, seu confirmare. Quomodo autem hoc fieri possit, paullò antè brevibus ostendit. Omni ergo studio vestro in hanc rem allato, exhibete cum fide vestrâ virtutem, cum virtute verò scientiā, cum scientia continentiam, cum continentia autem tolerantiam, cum tolerantiâ pietatem, cum pietate amorem in fratres, cum amore in fratres charitatem: hæc enim si vobis adsunt, & in vobis abundant, neque segnes, neque parum idoneos vos constituent ad cognitionem Domini nostri Iesu Christi. Quo loco S. Petrus manifeste ostendit, bonis operibus exercendis operam dandam, ob caussam unam, ne quæ adest nobis gratia fideï & bonæ conscientiæ vel amittatur, vel polluatur, sed ut hæc potius conservetur. Spiritus enim sanctus fugit idololatras, & recedit a prophanis, &*

 malus

malus impurusq; spiritus revertitur in vacuam & otiosam domū. Quicumque etiam conscientiam bonam vel amittit vel polluit, quid is laudabile Deoue grati aut pretiosi operis praestare poterit? quomodo precibus operam dabit? &c.

CONFESSIO ANGLICA edita Anno 1562. Artic. XVI. *Postquam recepimus Spiritum Sanctum, possumus recedere a gratiâ.*

MARTYR in Cor. XIII. *Qui verè credunt, quum labuntur in gravia peccata, & nihilominus eadem credunt quae prius, absque fide dici non poterunt, quū tamen charitate sint exspoliati. Caeterùm non admittimus, dum in suis peccatis versantur, eos fidem habere. Illis Apostolus testimonium defert, quod fateantur se nosse Deum, sed illum factis negent. At cum solida & vera fide negatio Deï minimè consentit. Ideò isti simulachrum potius & spectrum fidei, non autem veram de qua modo agimus retinere dicuntur.*

WOLFGANGUS MUSCULUS locis Communibus, agens De peccato. *Disputant, inquit, de eo, Fierine possit, ut quod veniale peccatum erat, propter quasdam circumstātias fiat mortale: ut si ebrietas frequentetur, & in consuetudinem ducatur, & ira diutius retēta corroboretur. Nos sentimus & hic quoque qualitatem delinquentis esse considerandam. Quod si is qui caelestis fuerat gratiae particeps factus, ab ea gratia exciderit, & ex homine justo, pio, fideli, ac Dei timente, factus fuerit injustus, impius, infidelis, ac contemptor Dei; quemadmodum hujus conscientia puritate fideï amissa morti facta est obnoxia: ita & omnia illius peccata, quae dum in gratia erat, venialia fuerāt, in mortalia convertuntur. Sic* Ezech. XXVIII *legimus, Quum recesserit justus a justitia sua, feceritq; iniquitates, morietur in eis. Item, Omnes justitiae ejus oblivioni tradentur. Quid autem aliud consequi poterit, si arbor bona pervertatur in malam, quam ut & ipsi fructus è bonis fiant mali? Qui a principiis fidei ac spiritus boni ad perfidiam degenerant, omnem suam vitam qua veniae particeps erat, mortalem constituunt: quales illi sunt, qui cum Galatis spiritu quidem incipiunt, tandem verò carne desinunt. Illi condemnationi sunt obnoxij, & eorum peccata non amplius venialia sunt, sed mortalia, nisi resipiscant, & ad gratiam sanguinis Christi unde prolapsi sunt, revertantur: si tamen ita prolapsi sunt, ut resipiscentiae ac redeundi ad gratiam locus esse possit. Scio hic a nonnullis aliter sentiri: verum quid mihi videatur, absque illorum injuriâ liberè dico.*

ECCLESIAE LUBECENSIS, HAMBUR. LUNEBURG. ROSTOCH. SUND. WISMAR. BRUNSVVIC.

GRYPSVVALDENSIS, DANTISCANA, in Syntagmate Doctrinæ edito per Ioannem Wigandum & Matthæum Iudicem. *Fidem semel conceptam amitti rursus posse, dicta & exempla demonstrant. Nam Petrus* 2 Epist. cap. II. *docet, fore pseudodoctores, qui Dominum qui ipsos mercatus est, abnegent, & qui viam veritatis maledictis adficiant, & multos ab agnita veritate defecturos, & postrema pejora prioribus facturos*, &c. Locus est prolixior. p. 894. Rursum. *Possunt omninò deficere renati*: quod multis ibi & testimoniis & exemplis probatur ex vetere Testamento. pag. 457.

HENRICVS MOLLERVS in Psalmum LI versum 12. *David amiserat Spiritum Sanctum per peccatum, & privatus erat donis. Itaq; ipso discedente aut non regente Davidem, cor statim pollutum est omnis generis sceleribus. Ideò petit rursum in se creari cor mundum, id quod Apostolus dicit* Actor. XV. *purificatum fide, a peccatis scilicet & reatu, ut rectè sentiat de Deo, verè agnoscat Deum, sine hypocrisi aut simulatione, sed accedat ad eum, invocet eum, credat in eum, timeat eum, obediat ei, &c.*

CHEMNITII & HEMMINGII, aliorumque sententias non commemoramus: constat enim, eos Thesin istam acriter tueri.

FR. IVNIVS in Parallelis ad Hebr. III. 6. *A Domino nihil planè defuturum est, modo ne nobis deficiamus ipsi.* Et ad versum 12. *Christus postulat a nobis unicam conditionem, nempe ut maneamus in ipso, & circumspiciamus, attendamusque nobis ab omni peccato & infidelitate, quemadmodum ipse in nobis spondet se mansurum esse.*

Iterum ad Hebr. VI. 4. 5. 6. sic adnotat in Parallelis. *Si non posset fieri ut justus vel credens aliquis deficeret, neq; hypothesin hanc facturus esset Apostolus, neq; ex hypothesi tam grave pronunciatum allaturus, neq; ad hanc caussam quæ agitur, hoc dictum Hebræis, quibus scribebat, accommodaturus.* pag. 416.

ΑΝΑΣΚΕΥΗ.

Atque hæc quidem quæ hactenus protulimus, tam sunt manifesta, ut negari non queant: tam salutaria, ut nec possint nec debeant: sunt enim ἀξιόπιστα, καὶ παντὸς χρύσου χρυσότερα: Quia tamen intelligo nonnullos pauca è multis adortos esse, & tanquam milites palabundos aggressos ex insidiis & singulatim excussisse, quos in acie sub suis signis dispositos veriti fuissent vel eminus cōtueri, decrevi ea ipsa testimonia scripturarum in integrum restituere &

re & ad suos ordines revocare, certâ cum spe, manifestiorem fore veritatem post istud examen: non eo tantùm, quod sua sponte ἀνίκητ☉ sit ἀλήθεια, sed etiam, quia melius patebit quam miserè nullo freti præsidio quidam pauca è multis testimonia scripturarum non ἑρμηνεύσαντες sed παρερμηνεύσαντες eludere conati sint. Cujus rei culpa non in animi malignitatem, sed in zelum tuendæ hypotheseos ejus quam veram putant, transferenda est.

AD EXCEPTIONES RESPONSIO.

Citatur 1. Theor. Demonstr. av. pag. 34.

TESTIMON. Rom. XI. 20. *Ipsi per incredulitatem defracti sunt.*

I EXCEPTIO I locus iste non agit de defractione ab interna communione cum Christo, quæ fit per fidem: sed de externâ vocatione ad populum & Ecclesiam Deï. 2 Non agit de defractione singularium membrorum, sed de totius gentis Iudaïcæ defractione: &c.

RESPONSIO. Hæc quid valeant vix intelligo: nã 1 Quotquot vocantur externè, ijdem quoque vocantur ad intrinsecã cum Christo communionem, citra ullam exceptionem. Et quotquot vocationem illam spernunt, spernunt intrinsecam vocationem cum Christo: neque fingenda est vocatio externa & histrionica habens schema aut colorem seriæ vocationis, quæ tamen a seriâ & aperta distet. Alienum hoc est a natura Dei, lege ipsius, veritate, fœdere. Quum ergo Iudaei externè vocati sint, seriò voluit Deus ipsos cõverti & credere in Christum: ipsi verò quia non crediderunt, red-
Luc. VII. 30. diderunt inefficacem voluntatem Dei, sive, ut loquitur scriptura, aspernati sunt consilium Dei adversus semetipsos. Præterea si illi per incredulitatem exclusi sunt ab externâ communicatione cum Christo, multò magis exclusi sunt ab internâ. II Quod negant de singulari defractione agi, sed de totius gentis rejectione, id tantundem valet. Qualis enim apostasia, talis defractio. Defecit unus? defringitur unus. Defecit gens? defringitur gens. Si redit de gente defectrice unus aliquis, restituitur unus: si plures redeunt, plures restituuntur. Et, si genti defectrici nõ parcit Deus, sed eam defringit, quantò minus parcet uni desertori? nisi putemus unius credentis conditionem esse certiorem quam totius gentis aut Ecclesiæ: Quod autem Iudæis accidit, nobis terrori esse debet. Iam finge valere sententiam illam elusoriam, sequetur: Tametsi Iudæi ob incredulitatem defracti sint, tamen electos non posse defringi:

Et quia

t quia de se quisque tenetur credere quod sit electus, concludet
ilibet de se, Ego ob incredulitatem aut alia peccata non possum
Deo desringi. Quod quid est aliud quam subsuere puluillos?

Ad locum 1 Cor. IX. 27. *Contundo corpus meum & in servitu-
n redigo, ne quo modo quum aliis prædicavero ipsemet reprobus fiam.* Citatur 1. Theot. Demonst. IV. pag. 33.
EXCEPTIO. Vox Græca quâ Paulus utitur, est ἀδόκιμος,
ę non significat reprobum hoc loco, sed reprehensione dignum,
ut etiam 2 Cor. XIII. 6. 7. Deinde, non dicit Apostolus ne ip-
net ἀδόκιμος fiam, sed ne quomodo: contingit enim interdum
is quoque pastoribus ut ex infirmitate cadant, qui tamen fidem
erca seruant.

RESPONSIO. Quid hic sit ἀδόκιμος doceat nos Ignatius.
ergo epistolâ 11 quæ est ad Trallianos quum dixisset, πολλὰ μοι
τει, ἵνα θεῦ μὴ ἀπολειφθῶ: *multa mihi desunt, ut ne deserar a
o.* Addit in fine epistolæ, Καὶ περὶ ἐμοῦ προσεύχεσθε, εἰς τὸ καταξ-
ῆναί με τοῦ κλήρου, οὗ πρόκειμαι ἐπιτυχεῖν, ἵνα μὴ ἀδόκιμος εὑρε-
. ἔτι γὰρ ὑποκίνδυνος εἰμί. *Etiam pro me orate, ut dignus habear sor-
a ad quam assequendam destinor, ut ne* ἀδόκιμος *inveniar: adhuc
m in periculo versor.* Optat Ignatius, ut per martyriũ perveniat
gloriam æternam. Ostendit autẽ fieri posse, ut frustretur; quod
at, dicit se fore ἀδόκιμον: Ergo non obtinebit vitam, sed erit ex-
sissimus. Eadem Apostolo & mens & oratio. Cur ita fatigaris
Paule, cur æstuas, cur tantum laborum, ærumnarum, periculo-
ı suscipis? Ut quum aliis prædicavero, ipse quoque per Euan-
ium saluer. *Facio*, inquam, *hoc, propter Euangelium, ut unà par-
ps ejus fiam.* Quid si verò non fias ejus particeps, quid eris? Re-
bus, rejectaneus, ἀδόκιμος, adulterinus, exclusis atque extorris.
m igitur valent, reprobum esse, & non esse participem Euange-
idem quoque, fieri participem Euangelij, & nõ reprobari. Sed
estne ô Sancte Apostole etiam tibi contingere ut reproberis?
est. Potestne etiam vitari tãtum malum? Potest: Et quidem,
ne omnia nunc recenseam remedia) per continentiam. Proin-
inquit Apostolus, *sicut is qui agone* Olympico *certaturus est, in
ibus continentiam præstat*; ita & nos: *Sed illi hoc faciunt ut cor-
tibilem coronam accipiant, Nos autem*, & quidem multò æquius,
*ncorruptam. Itaque contundo corpus meum, & in servitutem redi-
ne quo modo, quum aliis prædicavero, ipse reprobus*, rejectaneus, ἀ-
μος, *fiam.* Audiamus nunc etiam Chrysostomum. *Si hoc,* in-
t, *timuit Paulus, qui tam multos docuit, & si hoc timuit postquam
pra-*

prædicavit,& factus est nuncius,totiusq; mũdi præsidium suscepit, quid tandem dicemus nos? Ne enim existimetis, inquit, quoniam crediðistis,id vobis sufficere ad salutem: nam si mihi prædicasse, docuisse, innumerabiles adduxisse,non est satis ad salutem,nisi meæ quoque actiones sint ejusmodi, ut carpi non possint, multò magis vobis priora illa non sufficient. Non potuit timere Apostolus nisi grande periculum,nimirum,ne non fieret *particeps Euangelij*, ne redderetur ἀδόκιμος, ne fine sibi proposito excideret,quod quid est aliud quam fieri reprobum? Piscator sanè verba ista explicat hoc modo: Ne reprobus fiam,id est,æterno exitio damner, atque ita reprobus esse declarer. Ipse quoque sententiæ istius oppugnator, ipse novæ distinctionis autor,quum contra nos stat, pugnat pro nobis: tanta enim est veri vis, ut qui illam eversam volunt, sæpè etiam stabiliant. Dicit, ἀδόκιμος significare reprehensione dignum. Cujus? Dei utique, cui Paulus placere studuit. Qui autem reprehensione divinâ dignus est,quid refert? præmium? Nequaquam. Quid ergo? Iram, & excandescentiam,afflictionem atque angustiam: quod quid est aliud quam reprobari? Sed putavit omninò reprobos omnes tales esse quales ipse animo conceperat, hoc est, antecedente actu Dei morti atque exitio ab æterno destinatos, etiam antequam decrevisset Deus ipsos vel homines facere, vel in rerum naturam producere: quum tales reprobi neque sint,neque esse possint: ac proinde Paulus talis fieri non potuerit.

Neque verò ulla ipsi præsidij copia est in loco 2 ad Corinth. cap.XIII vers.6.7. Eadem enim illic reproborum ratio quæ hic. Si doctrina mea falsa est, inquit Apostolus, necesse est vel vos reprobos esse,ô Corinthij,hoc est rejectaneos,invisos Deo atque exosos,vel me. De vobis non feram ipse sententiam: *Ipsi vos tentate an sitis in fide,vosipsos explorate, Annon agnoscitis vosmetipsos, Iesum Christum in vobis esse? nisi reprobi estis.* De me nihil dicam hoc tempore sublimius: hoc unum dicam, *Sperare me,vos cognituros quod nequaquam simus reprobi.* Tametsi nolim vos tam de me esse sollicitos, quam de vobisipsis. Ego enim me quum Deo probavi, planè securus sum de judicio humano. *Opto igitur a Deo, ne quid mali faciatis: non ut nos probi appareamus, sed ut quod bonum est faciatis, licet nos velut reprobi quibusdam simus.* Quod autem additur, B.Paulum dicere *ne quo modo*: id levius est, quam ut responsione accuratiore dignum sit. Quoties enim hæc formula legitur, in aperto discrimine?

ıı Ad locum ı Cor.x.12. *Qui sibi videtur stare, videat ne cadat.*

Exceptio negat agi illic de verè credentibus, sed de ijs qui ›i videntur credere, hoc est de arrogantibus & hypocritis, quia in ›ntextu est *ὁ δοκῶν, qui videtur* monet igitur non πιστοὺς sed δοκησίστους. Quæ verò sequuntur versu proximè sequente, putat ad :rè credentes esse directa, *Tentatio vos non cepit, nisi humana*, &c.

Resp. Miseræ næniæ. Quis unquam in Attellanâ tam varius it & inconstans ludio, quam hoc loco foret Apostolus, si ista vera sent? Primùm de se & sui ordinis sic diceret Paulus. *Hæc scripta nt ad nostri admonitionem, in quos fines sæculorū devenerunt.* Mox utatâ personâ, sed eodem tamen spiritu, concluderet de hypocri-, vel de Suffenis, *Itaq; qui sibi videtur stare, videat ne cadat.* Atque ›c commate satis illos pupugisset. Inde iterum eodem orationis ctu, sed sub alio schemate, ad verè credentes sermonem dirige-:, *Tentatio vos non cepit, nisi humana; fidelis autem est Deus, qui non et vos tentari supra id quod potestis: sed unà cum tentatione præstaetiam exitum, ut possitis eum sufferre.* Nugæ. Hocne est ἐν ἀζύς εἰλικρινείας ᾗ ἀληθείας ἐρευνᾶν τὰς γραφάς? Sed nos hoc agamus. κῶν, tam de ijs dicitur qui habent aliquod beneficium divinum, am qui non habent: nam & illi qui virtutem habent, non posıt ignorare se illa esse præditos: & qui verè stant, videntur quoe sibi stare. Eadem ratio est eorum qui puniuntur: non possunt n sentire supplicium ij qui cruciantur; & qui errant a via, sæpè ›oris sui sunt conscij. Paulus ad Hebræos. φοβηθῶμεν μήποτε δοκῇ ἐξ ἡμῶν ὑστερηκέναι. *Metuamus ne quis nostrûm videatur fraudatus* '. Voluit dicere, ne quis nostrûm fraudetur, quemadmodum aliloquitur, μήτις ὑστερῇ ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Et quod apud Lun dicit Dominus, *Qui non habet, eï etiam id quod videtur habere, metur:* id Matthæus ita concepit, ὃς τις οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρσεται ἀπ' αὐτοῦ. Sic Ioan.v.39. Voluit ergo Paulus hoc loco di-'e, Vos Corinthij quum adhuc in luctâ sitis, nolite vobis suppaitari, & ἐπινίκιον canere πρὸ νίκης. Cogitate vos carnem adhuc cumferre, & utut ad gratiam & vitam vocati sitis, mementote s posse tamen a gratia & vita excidere. Adi omninò Theoremaprioris Demonstrationem quartam, pag. 34. Chrysostomus 'c omnia luculenter, cujus nos verba in Orthodoxo cōsensu proimus, pag.110. Marloratus ad hunc locum sic notat, Continet : Epilogus dehortationem a securitatis vitio, a facili occasione,

quâ per securitatem possumus a gratia excidere in horribile Deï judicium. Neque aliter Calvinus & Beza, quos adire operæ pretium est.

Citatur 1. Theor. Demonst. IV. pag. 33.

IV Ad locum ex ep. ad Philip. II. 12. *Cum timore & tremore vestram salutem operamini, Deus enim est qui operatur in vobis velle & perficere, secundùm beneplacitum.*

EXCEPTIO. Agit Apostolus de filiali timore, qui certitudinem salutis non excludit.

RESP. Videtur qui ita loquitur se comparasse adversùs eum qui certitudinem salutis eversam velit. At non nobis illa mens est aut animus. Illam enim oppugnamus duntaxat, quæ decreto absoluto de singularibus quibusdam personis saluandis nixa est: moralem quæ lege & Euangelio proponitur, non imus oppugnatum sed illam ipsi proponimus. Filialis autem timor etiam conjunctus est cum periculo & metu exhæredationis: *Ramis* enim *naturalibus non parcet Deus, si degenerent:* Et, *omnem palmitem non ferentem fructum in Christo exscindit Pater.* Quod si autem fructum ferat, colet eum Pater, purgabit, ut fructus uberiores ferat. Est ergo certitudo quædam moralis, quale & judicium ipsum Deï futurū est. *Ne effertor itaque, sed time.* Timor certitudinem illam absolutam & decretoriam excludit: moralem ponit. Timentibus enim certò obtinget salus: quia timentes soli officium faciunt. Atque huc spectant Apostoli verba: quorum mens ista. Non debetis securè agere, sed cum timore & tremore necesse est salutē vestram operemini. Quid ita? Deus enim imminet vobis, inspector cordium, legislator, ἐργοδιώκτης, qui neque velle operatur nisi in pœnitentibus, neque perficere nisi in vigilātibus, orantibus, omnique studio & fide ad Christum contendentibus. Si in conspectu Principis standum vobis foret, & opus aliquod adfabrè elaborādum, annon id faceretis cum timore? Iam, vobis injunxit Deus rem longè maximam, nimirum, ut salutem vestram operemini ipso inspiciente, & cuncta ad normam suam exigente: & adhuc otiosè agetis? tepebitis? securi & languidi eritis? Atqui ille sine cujus gratia nihil potestis, non adfundit spiritum suum nisi timentibus & trementibus, & paventibus ad nomē ejus; tales enim soli gratiam ipsius deposcunt, & quia deposcunt, impetrant. Iesaiæ LXVI. 2. *Ad quem respiciam? Ad pauperem contritum spiritu, ac trepidantem ad verbum meum. Audite igitur verbum Iehovæ, qui trepidatis ad verbum ejus.* Et 1 Petri. *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.*

1 Cor.

Cor. I x. 24. *Nescitis, quod qui in stadio currant, omnes quidem currunt, &c.* Porrò de certitudine salutis morali posteà agemus.

Ad verba Apostoli ex 1 ad Timoth. I. 19. *Milita bonam militiam, retinens fidem & bonam conscientiam, qua expulsa, nonnulli naufragium fidei fecerunt.* Citatur I. Theor. Demonstr. v. pag. 35. & Demonstr. vi. pag. 14.

Exceptio. 1 Fides hic significat nudam notitiam. 2 Hymenaeus & Philetus bonam conscientiam repulerunt, non eam quam habuerunt ejiciendo, sed oblatam non admittendo: nunquā igitur habuerunt bonam conscientiam. 3 Conscientia bona hic significat synceritatem actionum, non animum Christi sanguine purgatum.

Resp. Hoc verò est perplexari, & non tantùm verba Apostoli sed propria etiam commenta evertere. 1 Cujus rei fecerunt naufragium isti apostatae? Fidei. At cujus? Illius ipsius, quam vult Paulus servari a Timotheo. *Retine* inquit *fidē, cujus alij naufragium fecerunt.* Si illorum fides non fuit vera, si nudam tantùm habuerunt notitiam, non erat tam studiosè monendus Timotheus ut fidem retineret. 2 Si illi nunquam habuerunt bonam conscientiam, quomodo hortatur Apostolus discipulum suum ne ad exemplum illorum apostatarum se componat? Est enim acumen in antithetis, retinere & rejicere. Non dicit, tu admitte conscientiam quam alij excluserunt, sed *retine quam alij rejecerunt.* Non potest retinere Timotheus quod non habet, Ergo neque apostatae isti potuerunt rejicere, quod non ante habuerunt. Intereà non examinabo id quod hoc loco dicitur, posse quemquam bonam conscientiam oblatam sibi non admittere: neque enim unus in hac formulâ error latet. 3 Bona conscientia quum significat synceritatem & candorem, animumque simulationis expertem, semper in ijs qui peccant (quales fuerunt Hymenaeus, & Philetus, ex ipsorum Hypothesibus) conjuncta est cum ignorantia. Talis conscientia fuit in B. Paulo ante conversionem: qui Iudaïsmo adhaesit, & Christianos, atque in his Christum ipsum persecutus est. Putavit enim se benè facere, quia nihil faciebat contra conscientiam: atqui peccabat graviter: quod tunc demum agnovit quum divinitus edoctus est. Vocatur autem conscientia ista bona, ex usu potius, quam ex verò; res enim voci non respondet, nam ignorantia est, quum vox scientiam includat. Itaque eam praestaret vocare conignorantiam: quanta enim scientia est in intellectu, tantam necesse est esse in judicio conscientiam. Quod si verò ignorantia aut error scientiae

 locum

locum subeat, quis non videt eos qui intellectum suum sequũtur, licet secundùm scientiam quam habent agant, tamen potius ex ignorantia peccare, quam ex scientia? Dicuntur igitur tales ex bona conscientia agere, quia nihil agunt contrà eam, habent enim zelum sed non secundùm scientiam. Porrò qui ita peccant, docendi sunt: quandoquidem intentione & impetu animi feruntur ad bonum: & si melius scirent, melius agerent. Iam si Hymenæus & Philetus talem conscientiam habuerunt, sequitur illos ignorantes peccasse. Atqui utraque exceptio prior posuit illos fidem habuisse, hoc est, notitiam & scientiam de Christo. Quomodo fieri potest ut ijdem idem sciverint & ignoraverint, hoc est ut scientiam habuerint & non habuerint ejusdem rei, eodem tempore? Sed hæc omnia inepta sunt atque ἀσύςατα.

Citatur 4. Theor. pag. 25. & Demonstr. 111. pag. 31.

Hoc verum est: Hymenæum & Philetũ antea credidisse Euangelio, ac per fidem proinde fuisse justificatos. Eosdem posteà suapte sponte ad sæculum rediisse, & dum deliberato animo contra conscientiam peccant, ipsum quoque Spiritum sanctum excussisse: quo factum est ut fidei quoque ipsius, hoc est boni antè possessi, fecerint naufragium.

VI Ad verba Apostoli ex ep. ad Hebr. III. 6. *Cujus [illegible]mus nos sumus, si modò fiduciam & spem illam de qua gloriamur ad finem usque firmam retinuerimus. Quapropter dicit spiritus: Hodie si vocem ejus audiveritis nolite indurate corda vestra.* Ex hoc loco ita colligitur,

Qui potest sibi indurare cor, & monetur ne id faciat, sed excitatur ad servandam usque ad finem fiduciam & spem, is potest finaliter deficere.

Iusti, sancti, credentes, possunt indurare sibi cor, & monentur ne id faciant, &c. Ergo,

Iusti, sancti, credentes, possunt finaliter deficere.

Exceptio. Ex perseverantia patebit sanctos esse domum Dei.

Responsio. Nihil evertitur hac exceptione eorum quæ posita sunt: proinde manet inconcussa Demonstratio.

Iterum ex versu 12. *Videte fratres, ne quãdo sit in ullo vestrum cor malum, non credens, deficiendo a Deo vivo.*

Hebræi fratres possunt induere cor malum, non credens, deficiendo a Deo vivo,

Hebræi fratres sunt credentes & sancti, Ergo,

Quidam credentes & sancti possunt induere cor malum, non credens,

dens, & deficere a Deo vivo.

EXCEPTIO. I Verba Apostoli ostendunt tantùm, possibi-esse, ut excidant respectu humanæ fragilitatis, quum respectu di-læ custodiæ non possint deficere. II Hæ admonitiones sunt ad-minicula adstruendæ in pijs perseverantiæ.

RESP. Ad I Hoc tantum abest ut evertat illa quæ a nobis di-a sunt, ut ea quam maximè confirmet ac stabiliat: nam qui dicit osse credentes deficere respectu sui, non tantùm concessit posse il-os deficere, sed etiam caussam designavit ob quam possint defice-e, debilitatem nimirũ hominibus insitam. Neque verò hic quic-uam valet respectus custodiæ divinæ: nam custodia est tantùm onditionalis: si enim nos Deum abnegaverimus, ille nos non cu-todiet, sed longè a se repellet. Deut. VII. 12. *Si postquam audive-is judicia Deï custodieris ea & feceris, custodiet & Dominus Deus tuus pactum, & misericordiam quam juravit patribus tuis, ac benedicet tibi.* Quod si dicas promissionem custodiæ divinæ esse absolutam; con-tradices scripturæ, omnemque fœderis Deï rationem evertes, qua-si homo peccare possit etiam gravissimè, Deus hominem ita pec-cantem non possit rejicere. Vox ejus hæc, *Si justus non defecerit, vivet,* conditionalis est. Voluntas Dei est, vide ne deficias, vide ut perseveres usq; ad finem. Possibilitatem nusquam prohibet Deus, dicendo, Vide ne possis deficere, ne possibile sit ut non perseveres. Possibilitas enim est indifferens: actus verò vel est bonus vel ma-lus. Posse deficere, confessum est: huic adnexum est, Posse non deficere: ut manente scilicet indifferente potentiâ, actus sit vel de-ficere vel non deficere, quæ non respectibus sed rebus differunt. Cæterum posse deficere & non posse deficere planè sunt ἀσύςατα, sunt enim contradictoria. Ex quibus apparet, distinctionem istam de respectibus implicare contradictionem: nam si illa admittatur idem actus eidem homini circa idem, eodem tempore erit possibi-lis & impossibilis. Poterit inquam idem peccare, & non poterit peccare: poterit perire & non poterit. Vide Respõsionem ad Ex-ceptionem allatam adversùs prius Problema. pag.94. Prætereà si admonitiones admittere est contingens, finis quoque adeptio erit contingens: quod si finis absolutè est necessarius, etiã media erunt absolutè necessaria; tolleturque contingentia, & non erit in homi-ne libertas: Ad actum enim Deï necessarium non possunt subor-dinari media sua sponte libera, indeterminata, & in utramque par-tem mobilia: dissident enim necessarium & contingens, ac non

magis possunt coïre, quam ignis & aqua. Quod si electio quorundam simpliciter & absolutè necessaria est, non opus erit in ijs qui ita electi sunt voluntate liberâ, non lege, exhortationibus, comminationibus, bonorum operum studio, aliisque rebus quæ vel præstari possunt ab homine vel omitti. Quum autem proposito præmio admonitiones, exhortationesque dirigantur ad eos qui liberi sunt, & vel agere possunt, vel non agere, sequitur, Si justus moneatur ne deficiat a Deo vivo, posse illum vel deficere, vel non deficere. Utut igitur admonitiones sint adminicula ad perseverantiam obtinēdam, tamen non determinant voluntatem absolutè: ac proinde non movent per vim irresistibilē. Per consequens potest quis illas spernere, & deficere per apostasiam a Deo vivo; quod erat in in conclusione positum.

VII Testimon. ad Hebr. VI. 4. 5. 6. *Impossibile est eos qui semel fuerint illustrati, gustaverintq́, donum illud cæleste, & participes facti fuerint Spiritus sancti, gustaverintq́, bonum Dei verbum ac virtutes futuri seculi, si prolabantur, denuo renovari ad resipiscentiam.* Hic dicimus utrumque Theorema nostrum exsertè poni,

1 Iustus potest deserere justitiam, & quidem totaliter.

2 Iustitia quæ deseritur a justo fuit verè justitia.

EXCEPTIO. 1 Non dicit Apostolus justum deserere, sed dicit posse deserere. 2 Externa ista compellatio eò spectat, ne deserant; atque eodem faciunt versus 9. & 10.

RESP. Quid igitur? exspectabimusne dum dicat Spiritus Sanctus fideles & justos deserere justitiam suam & sanctitatem? Nugæ. Sufficit si dicat posse deserere; neque plus ab Apostolo requiri debet: Doctrina enim ostendit universalem potentiam: eventus vero actum singularem prodit. Legislator dicit, Quandoquidem fieri potest ut desciscas a fide & abjicias fiduciam; vide ut providè ac circumspectè vivas. Eventus ostendit quisnam providè vixerit, ac proinde fidem seruârit. Hic autem eventus, ad historiam & prophetiam pertinet, non ad doctorem. Deinde, nego ullam dari posse alicujus speciei potentiam, quæ non aliquādo saltem, & in aliquo individuo abeat in actum: qui si non contingit uni, continget alteri. Homo aliquis potest fieri rex. Rex potest fieri Irus. Rhetor potest fieri Consul: si id mihi aut tibi non accidit, accidit fortè alteri. Propterea qui nobis concedit possibilem esse sanctorum apostasiam, is nobis concessit quod petimus: ac necessariò debet, si modò ingenuè velit agere, in partes nostras descēdere.

Quæro

uæro jam, Si poteſt cadere, quî fit ut non cadat? quid obicem icit potentiæ? Dices, Fulciri ipſum a Deo ne cadat. Rectè: l an non poteſt ipſe divinæ virtuti reſiſtere, & Deum fulcientem ſerere? Poteſt, inquies, ſed hoc nō fiet: Non fiet igitur id quod ɛri omninò poteſt. Cæterum, quid impedit? Decretum Dei, inuis. Ergo decreto Dei alius impeditur ne cadat, alius quum ceciderit, ne ſurgat. Et quia decretum illud eſt non de fidelibus, juſtis, erſeverantibus, ſed (ut commodiſſimè loquar, multaque hic lariar) de hominibus ſimpliciter: ipſi autem non poſſunt humaniatem exuere, hoc eſt, non eſſe id quod ſunt: ſequitur, illos ſemper nanere electos, ac proinde vitæ æternæ & gloriæ mancipes. Etſi nim fidem, juſtitiam, charitatem excutiant, tamen manent homines, quales eos conſideravit initio Deus quum ipſos primùm eligeret: Decretum enim in primo momento non eſt de fidelibus, ſed de hominibus ad gloriam perducendis. Verum hæc aliùs forte inſtituti ſunt. Porrò totius hujus loci analyſin ſimulque reſponſionem ad poſterius exceptionis membrū pete ex paginâ 55. Adde ex orthodoxo conſenſu D. F. Iunij locum ex Parallelis.

VIII Teſtim. Hebr. x. 22. *Si ultrò peccaverimus poſt acceptam cognitionem veritatis, non adhuc pro peccatis reliqua eſt hoſtia.* Et verſu 29. *Quanto acerbiore ſupplicio dignus cenſebitur is, qui filium Dei conculcarit, & ſanguinem fœderis per quem fuerat ſanctificatus profanum duxerit, & Spiritum gratiæ contumelia adfecerit.* Ex quibus verbis concludimus,

1 *Quoſdam poſt acceptam cognitionem deſperatè peccare:* hoc eſt quoſdam illuminatos & juſtificatos deficere univerſali apoſtaſiâ.

2 *Quoſdam qui fuerunt per ſanguinem fœderis ſanctificati, filium Dei conculcare & ſpiritum gratiæ contumelia afficere.*

Hæc enim totidem verbis Paulus.

EXCEPTIO eadem cum ſuperiore: proinde valeat pro RESPONSIONE autoritas Apoſtoli, cum accurata verborum ipſius meditatione juxta ea quæ ad ſuperiorem exceptionem repoſuimus.

IX Teſtimonium ex 2 B. Petri II. 20. *Si poſtquam inquinamenta mundi per agnitionem Domini & Servatoris Ieſu Chriſti effugerint, his rurſum implicati ſuperentur, facta eſt ultima eorum conditio deterior priore. Melius enim fuiſſet eis non cognoviſſe viam juſtitiæ,* *quàm*

quam cognita illa regredi a sancto precepto sibi tradito. Sed accidit eis quod vero Proverbio dici solet, Canis reversus ad suum ipsius vomitum, & sus ad volutabrum cœni.

1 Hic Apostolus agit de cognitione practicâ cui actio conjuncta est: dicit enim eos per agnitionem Christi effugisse inquinamenta mundi. Itaque ratione cognitionis tribuit eis quod viam justitiæ cognoverint, & sciverint sanctum præceptum sibi traditum: ratione verò actionis dicit eos purgatos fuisse, & lotos.

2 Tales verò dicit rursus posse implicari inquinamentis mundi, & ab ijs superari. Atque hoc vocat, *regredi a sancto præcepto sibi tradito: Reverti post purgationem ad vomitum*, instar canis. *Redire post lotionem ad volutabrum cœni*, instar suis.

3 Eos qui hæc faciunt, pronunciat deteriore loco esse, quam fuerint prius; ac proinde præstitisse talibus nũquam viam justitiæ cognovisse.

Exceptio. Non agit B. Petrus de regenitis, sed de irregenitis: qui notitiam habent radicis expertem, & ea parte duntaxat purgati sunt, externâ scilicet disciplinâ ipsos intra officij metas cohibente. Proinde locus nihil ad rem.

Responsio. Miror quomodo hæc Christiano homini potuerint venire in mentem contra tam manifestam veritatem: Vix ipse solis radius est clarior dicto isto Apostoli. Det nobis Deus, ut ἐν ἁπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ θεοῦ ὡς κατενώπιον τοῦ θεοῦ ἀναστρέφωμεν. Enimverò propositio propositioni contraria non efficit refutationem, sed propositionis per solidas & firmas rationes destructio atque eversio. *Non agit*, inquis, *de regenitis*. Quinam igitur sunt illi qui agnoverunt Dominum & servatorem Iesum? qui inquinamẽta mundi effugerunt? qui cognoverunt viam justitiæ? qui admiserunt sanctum præceptum sibi traditum? qui purgati fuerunt ab immunditie interna? qui loti fuerunt? Deinde, si isti in bonis istis mansissent, nec degenerassent, aut ad vomitũ suum & sterquilinium rediissent, si inquam non fuissent regressi a sancto præcepto sibi tradito, nec fuissent implicati inquinamentis hujus mundi, an non fuissent vitæ æternæ hæredes futuri? Præterea, quum tales apostatæ Angelis desertoribus comparentur versu 4. an & Angelorum prior status in sola cognitione & externâ disciplinâ constitit? Postremùm, quo jure apostatis istis gravius supplicium irrogari potest,

poteſt,ſi non majorẽ gratiam acceperunt? Clara hæc ſunt & perſpicua: nec noſtra ſunt,ſed Apoſtoli,imò Deï. Ne recalcitremus: *Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται.*

x Teſtimon. ex 2 Petri II. I. *Erunt etiam inter vos falſi doctores, qui ſubintroducent hæreſes exitiabiles, etiam Dominum qui illos mercatus eſt abnegantes; accerſentes ſibi ipſis velox exitium.* Hic docet Apoſtolus, futurum, ut quidam redemti a Domino ipſum abnegent & pereant: noſtrum verò Theorema habet,fieri illud poſſe. Ita quod nos docemus fieri poſſe; docet B.Petrus futurum eſſe.

EXCEPTIO. B.Petrus non agit de emtione reali, ſed de putativâ,& quam iſti Pſeudoprophetæ jactare conſueverant,& quam fideles ex charitate ipſis tribuerunt.

RESP. Erit igitur hæc verborum B.Petri ſententia. Pſeudoprophetæ illi jactabant aliquando & gloriabantur ſe redemptos a Chriſto,quũ non eſſent: noſque adeò ipſi judicabamus,Chriſtum illos ſibi acquiſiviſſe, quũ nihil minus fecerit Chriſtus. Quid ita? quia Chriſtus non eſt redemptor niſi paucorum quorundam abſolutè electorum,atque iſtorum duntaxat ſunt Dei deſtinatione promiſſiones,& beneficia ſalutaria. Ex iſtorum autem grege non fuerunt falſi illi doctores, imò neque eſſe potuerunt. Itaque ipſi celerem ſibi perniciem accerſunt. Profectò non potuit validius everti ſententia tam inconcinna, quam ſi apertè proponeretur. Porrò effatum iſtud, *Dominus Ieſus Chriſtus totum genus humanum ſuo ſanguine mercatus eſt*, non eſſe putativè duntaxat, & ex judicio charitatis verum,ſed reïpſâ ejuſmodi, alibi abunde demonſtratum eſt.

XI Teſtim. ex Apocal. III. II. Iubetur Ioannes ſcribere Paſtori Eccleſiæ Philadelphienſis. *Tene quod habes,ut nemo accipiat coronam tuam.* Ergo, Poteſt aliquis corona ſuâ ſpoliari: fitque hoc, ſi quis non retineat dona ſibi data,

Qui non vult ſpoliari corona,debet retinere dona quæ habet,
Tu o Philadelphienſis Epiſcope non vis ſpoliari corona, Ergo
Retine dona quæ habes.

EXCEP. Hæc eò tantum ſpectant, ut ad perſeverantiam excitetur credens Epiſcopus,& ad luctam adverſus imbecillitatem carnis: nam Deï reſpectu ipſe non potuit excidere, id enim ipſi promiſſum fuit verſu ſuperiore his verbis, *Quoniã obſervaſti ſermonem tolerantiæ meæ,ego quoque te ſervabo ex tempore tentationis quod venturum eſt in orbem univerſum,ad explorandos incolas terræ.*

RESP. I Illud de reſpectibus, examinatum eſt reſponſione

ad Exceptionem sextam. 2 Promissio etiam non est propriè de fine ultimo, sed de tentatione, hoc est persecutione externâ vel adflictione, a quâ immunem futurum esse Episcopum illum pollicetur. 3 Controversia etiam nostra non in eo sita est an Deus sit futurus infidelis, sed an homo possit esse. *Deus* enim *manet constans, nec potest seipsum abnegare. Fidelis est, non patietur nos tentari suprà quam possumus. Ille bonam partem quam dedit nobis non auferet: non deseret nos, neque derelinquet nos.* Sed nos voluntate, adfectu, studio, prælectione, peccato, possumus Deum deserere. Nos possumus reddi *sal insulsum, a gratia excidere, spiritũ extinguere, deserere priorem justitiam,* sicut demonstratum est. Quod si fiat, fidelis iterum est Deus, *si nos ipsum abnegaverimus, etiam ille abnegabit nos.* Ille nullam prioris justitiæ nostræ habebit rationem, ille auferet nobis coronam. Hortatur igitur Spiritus Sanctus Episcopum pium ut perseveret: sumpto argumento a periculo: Nam si non perseveraverit, auferetur ipsi corona.

Cui auferri potest corona, is debet tenere id quod habet,
Tibi, ô Episcope, potest auferri corona, *Ergo*
Tu debes tenere quod habes.

De conclusione nulla disceptatio est. Sed, videsne exceptione illa elusoriâ negari apertè propositionem minorem quam posuit ipse Filius Deï? Et, quum Deus dicit, *tibi potest auferri corona:* istam dicere, *tibi non potest auferri corona?* Utri credam? Quin esto verus Deus: omnis autem homo mendax.

CONCLUSIO & DEMONSTRATIO.

Nunc avulso Exceptionum sipario, puto satis apertam nobis detectamque veritatem. Nos ex locis prolatis sic colligemus.

Qui per incredulitatem possunt effringi, ex vasis electis fieri reprobi, cadere, naufragium fidëi facere, a Deo vivente desciscere, ita quidem ut restitui eos sit impossibile, sitq; posterior illorum conditio deterior priore: qui deniq; possunt abnegare Deum qui ipsos mercatus est, & corona sperata frustrari, illi possunt totaliter & finaliter excidere, ac proinde monendi sunt, ut in timore & tremore salutem suam operentur, utq; fidem & spem de quâ gloriantur ad finem usq; firmam retineant,

Atqui credentes & sancti dum in hoc vitæ stadio currunt, possunt per incredulitatem effringi, &c. *Ergo,*

Possunt

Possunt totaliter & finaliter excidere, ac proinde monendi sunt ut, &c.

Videamus nunc quid contrà obijci soleat.

OBIECTIONES ex CONFESS. & CATECHESI.

I Ex Articulo XXIV.

RESP. Confessio eam duntaxat fœderis partem ponit, quæ Deum spectat. vide pag. 9. Controversia autem est de nobis, utrum nos non possimus nostris partibus deesse, & recedere a fœdere? Et, An quilibet teneatur credere, se quum defecerit a Deo retrahendum esse?

II Ex Catecheseos Quæst. XXVIII.

RESP. Catechesis docet nullam creaturam nos posse a Dei dilectione abstrahere. vide pag. 6. At peccatum non est creatura: nisi Deum statuamus caussam mali cum Marcionitis & Manichæis. Absit. vide pag. 85.

III Ex Catechesi. Quæst. LIII.

RESP. Proponitur ibi finis donorum Dei, & cur detur credentibus Spiritus sanctus. vide pag. 9. Quæritur autem. An nos ab illo fine non possimus desciscere per infidelitatem?

IV Ex Catechesi. Quæst. LIV.

RESP. Docetur quid ex fide suâ quilibet sentiat, quidq; promittere ac præstare teneatur: vide pag. 4. & 5. Quæstio autem est. An qui fidem habet, non possit illam abnegare, & qui hæc promisit, non possit deficere, & promissionem non præstare?

EX SCRIPTURIS SACRIS.

I Ex Ierem. XXXII. 30. *Et pangam ipsis fœdus perpetuum, fore ut non avertam me a prosequendis ipsis, benefaciendo ipsis: & reverentiam meï indam animo ipsorum, ut non recedant a me.* Et Ierem. XXXI. 31. *Pangam cum domo Iehudæ fœdus novũ.* Et Iesaiæ LIX. 21. *Spiritus meus qui est in te, &c.* Ex his colligitur, fœdus esse ejusmodi, in quo Deus omnia faciat, principium, medium, complementum. Et quia Deus fine suo excidere non potest, nisi aut mendacium veraci, aut imbecillitas omnipotenti, aut mutatio constanti impingatur: consequens esse, ut qui semel gratiam accepit Spiritus, non possit illam unquam finaliter abjicere.

R e s p. I Promissio pertinet ad Israëlitas, hoc est ad verè credentes : *non enim omnes qui sunt ex patre Israële sunt veri Israëlitæ.* Talibus verò promittitur spiritus Deï : cui promissioni eventus quoque respondit in Ephesiis, teste Apostolo, cap. I. 13. *Vos postea quam credidistis Euangelio salutis vestræ; obsignati estis Spiritu promissionis sancto.* II Non negamus nos, Deum indere spiritum suum cordibus nostris, & nos gratia suâ & favore prosequi usque ad finem, sed de modo quæritur, An ita hoc faciat, ut nos nulla ratione nostris partibus deesse possimus? Neque enim oportet comminisci istiusmodi fœdus, in quo Deus ita contrahat nobiscum, ut solus faciat omnia. Nam in quolibet fœdere totidem sunt partes agentes quot sunt contrahentes. Puta, hic, Deus & Homo. Deus gratiosè in Christo exigit a nobis obedientiam : promittit vitam. Homo postulat vitam & pollicetur obedientiam. Cedit igitur id quod promittitur, non homini, sed fideli, hoc est, officium facienti. Omne autem fœdus est conditionale, sive conditio exprimatur, sive non.

II Ex Matth. XXIV. 24. *Excitabuntur Pseudochristi & Pseudoprophetæ, & edent signa magna, & miracula, ita ut seducant, si fieri possit, etiam electos Deï, Ecce prædixi vobis.* Ex hoc loco concludunt, Quosdam non posse ullo modo seduci totaliter & finaliter, quia nimirum quidam absolutâ voluntate Deï ab æterno ad salutẽ districtè electi sunt, adeò ut necesse sit, tales, utcumque res aliæ omnes cadant, tandem saluari.

R e s p. Illud totaliter & finaliter adjectitium est; pannus in purpurâ : Christus enim sine restrictione dicit, *Electos non posse decipi.* Quum autem manifestum atque confessum sit, electos interdum decipi ac seduci, dispiciendum nobis est de istorũ verborum διανοίᾳ. Principio non agit Dominus de absolutè electis hominibus quales ipsi definiunt : tales enim in rerum naturâ nulli sunt, & neque scriptura sacra, neque natura Deï, neque ratio ulla patitur ut sint : sed de ijs quos Deus præ alijs favore aut beneficio singulari effecit. Sic paullo ante versu 22. *Abbreviabuntur dies propter electos Deï.* Et Lucæ XXII. 35. *Alios servavit, seruet seipsum, si hic est ille electus Dei.* Ubi notæ D. Bezæ sic habent, ὁ τοῦ θεοῦ ἐκλεκτός. Hebr. בחירוהו id est, quem Deus præteritis cæteris hominibus, hoc favore cõplexus est, ut ipsum designarit Messiam : Aliàs, inquit, solent electi Deï vocari quos Dominus ad vitam æternam ab æterno selegit : quales (liceat hoc iterum iterumq; veritati dare) si

e) si ex mente ipsius electos capias, nulli sunt. Et ad Coloss. III. 2. *Induimini ut electi Dei sancti & dilecti visceribus miserationum:* hoc est, ut a Deo præ cæteris mortalibus adfecti præstantibus beneficiis. Ita Paulus Rufum vocat electum in Domino. Rom. XVI. Et LXXXII. Interpretes impiis quoque electos tribuunt Psalmo CXL. 5. Μὴ συνδυάσω μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν. Præterea, Conditionalis ista, *Si fieri posset, ipsi etiam electi Dei seducerentur*, quum resoluenda sit in hanc Categoricam, *Electi non possunt seduci*, potest primùm intelligi de beatis Angelis, qui singulariter vocari possunt Electi Dei: Ac tunc Rhetorico schemate ponetur cōditio simpliciter impossibilis, ad ostendendam efficaciam deceptionis: Angeli enim beati nō possunt excidere, quum sint in gloriâ, hoc est in metâ, non in cursu. Quod si de hominibus capere libeat, resoluenda erit sic, *Electi difficulter possunt seduci*. Posse enim electos, hoc est eos quos singulari favore Deus prosequitur, quosque ipse illuminavit, in deuia abripi, satis jam satisque a nobis in præcedentibus demonstratum est. Sed quò quis magis corroboratus est, eò difficilius seducitur. Quod verò difficulter & rarò fit, id aliquo modo induit naturam impossibilis. Certè vulgò id vocatur impossibile, quia primâ fronte intuenti videtur ejusmodi. Ita Actor. XX. 16. Et quod ad Galat. IX. 15. Dicit Apostolus, *Si fieri potuisset, oculos ipsos vestros erutos dedissetis mihi*, non proponitur ut simpliciter impossibile, sed ad vehementiam amoris declarandam adducitur. Et notum est, in Physicis bifariam dici ἀόρατον, tum id quod nullo modo videri potest, ut sunt spiritus, & aliorum sensuum objecta, soni, sapores, odores; tum id quod difficulter videtur, ut ea quæ ob exilitatem fugiunt visum. Adi omninò V Metaphysi. cap. XII.

Hactenus igitur hoc effectum est, Electos, sive sanctos, eoque Deo gratos & acceptos homines difficulter admodum seduci. Quomodo autem fit, ut seducantur? Nimirum, quum negligunt Dei in se dona, quum vel blandientis sæculi lenociniis, vel comminantis terriculamentis patiuntur se a recto mentis statu dimoveri, sicut ostensum est Postulato octavo. Possunt igitur stare ex dono gratiæ: possunt decipi, ex principio inhærentis sibi peccati, & vi oblati extrinsecus poculi Circæi. Quod si exemplo Abrahæ firmaverint animum utrimque anchora fidei & patientiæ; stabunt inconcussi, mediisque in tempestatibus immoti: si verò deseruerint stationem, abripientur præcipites. Est ergo (si de hominibus verba Christi accipias) sententia hæc. *Extremis temporibus magna erit*

M 3 *impo-*

impoſturarum vis. Irrumpent in Eccleſiam Pſeudoapoſtoli, & Pſeudochriſti, edentq; miracula & ſigna, tàm ad decipiendum efficacia, ut parum abſit quin ipſi illi qui Deo chari ſunt, quoſq; vulgus mortalium pro Eccleſiæ columnis habet, per ea in errorem rapiantur. Et, quid ſi nonnulli rapiantur? Vos ne turbam errantium ſequimini: mementote, ſemper hæc fuiſſe, ſemper fore, Quumq; a me ante ſitis præmoniti, cavete: ſolent enim minùs officere prævisa: obſiſtite ſcandalis alto & exaggerato animo: ne fidite vobis: vigilate, incumbite precibus cum timore & tremore: niſi facitis; actum eſt: decipiemini; periiſtis. Si quis Syllogiſmi acumine magis adficitur, Ecce hunc,

Qui ſub periculo vivit certæ deceptionis niſi caverit; ſub ſpe verò certæ victoriæ ſi cavet, eum par eſt in omnes partes eſſe intentum, *Atqui,*

Præcipui in Eccleſia & delecti viri, extremo ſæculo ob ſigna & miracula Pſeudoprophetarum vivēt ſub periculo certæ deceptionis niſi caverint, ſub ſpe verò certæ victoriæ ſi cavent, *Ergo*
Illi debent in omnes partes eſſe intenti.

Concluſio eſt in his verbis, *Ecce prædixi vobis:* Continēt enim illa exhortationem ad vigilantiam, adverſus periculum deceptionis. Minoris pars illa quæ eſt de certâ victoriâ ſi caverint, continetur his, *Si poſſibile eſt, &c.* altera de periculo, præſupponitur concluſione & totius concionis ſcopo. Major ſupplenda eſt. Eſtque Syllogiſmus iſte ad vigilantiam in pietate & religione excitandam efficaciſſimus. Formetur nunc alius ex mente opponentis.

Qui non poteſt ſeduci, debet vitare deceptionem,
Electi, ex vi decreti non poſſunt ſeduci, *Ergo*
Electi debent vitare deceptionem.

Quis non videt majorem propoſitionem planè inconcinnam: totam verò collectionem alienam a mente Chriſti concionantis, & religioni piiſque moribus evertendis comparatam? Quantò melius Lutherus Poſtillâ ad Domin. xxv. Trinit? ubi dicit, *his verbis doceri, fore illorum ſeductorum tantam efficaciam, ut etiam ſancti qui in fide ſtant, ſibi cavere ab illis non poſſint, quin etiam cum illis errent, ut etiam factum eſt.* Atque hæc quidem apertè & rotundo ore: nam ſi nobis quoque propoſitum eſſet offucias ſectari, & in dumeta correpere, liceret dicere, Conditionalem eſſe orationē Chriſti; nihil ex ea concludi poſſe: qua quidem Gorgone alij omnia ſibi confecta putant. Sed noſtrum fuit ingenuè agere.

III Ex Ioan. III. 14. *Quiſquis biberit ex aliquâ illa quam ego ei dabo,*

dabo, non sitiet in æternum: sed aqua illa quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Ergo.

RESP. Quid Ergo? Nunquam ex hoc loco efficies, quin qui bibit semel, possit a bibendo desistere. Ierem.II. 13. *Deseruerunt me scaturiginem aquarum perennium, & foderunt sibi cisternas quæ non capiunt aquas.* Sed promissio Christi pertinet ad eos qui officium faciunt.

IV Ioan.VI. 34. *Ego sum panis ille vitæ, qui venit ad me nequaquã esuriet, & qui credit in me non sitiet unquam.*

RESP. Etiam hæc verba ad illos pertinent qui faciunt officium.

V Ioan.VI. 37. *Quicquid dat mihi Pater, ad me veniet, & eum qui venit ad me, nequaquam ejiciam foras.*

RESP. Christus non rejiciet venientem: sed, quid si ipse homo resiliat? Ioan.XVII. 12. *Quos dedisti mihi ego custodivi, & nemo ex ijs periit, nisi filius ille perditionis.* Quid si pater indignum resecet? Ioan.XV. 2. *Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollit Pater: isq; posteà in ignem abjectus ardet.*

VI Ioan.VI. 39. *Hæc est voluntas ejus qui misit me Patris, ut quicquid mihi dederit, non perdam ex eo, sed suscitem illud in ultimo illo die.* Et 39. *ut omnis qui conspicit filium & credit in eum, habeat vitam æternam: ego verò suscitabo eum ultimo die.*

RESP. Intelligenda sunt omnia ista de ijs qui ad finem usque perseverant: τὸ ἄπορον hic non tangitur.

VII Ioan.VI. 56. *Qui edit carnem meam & bibit meum sanguinem, is manet in me, & ego in eo.* Et 57. *qui ederit me, vivet ipse quoque per me.* Et 58. *qui ederit hunc panem, vivet in æternum.*

RESP. Edere carnem Christi, est credere: promissio itaque fit credenti. Quid si quis verò desinat credere? Excidit promissione; itaque neque manebit, neque vivet.

VIII Ioan.X. 26. *Vos non creditis, non enim estis ex ovibus meis, sicut dixi vobis. Oves meæ vocem meam audiunt, & ego agnosco eas, & sequuntur me. Et ego vitam æternam do eis, nec peribunt in æternum, neque rapiet eas quisquam ex manu mea. Pater meus qui eas dedit mihi major omnibus est, neque quisquam potest eas rapere è manu Patris mei.*

RESP. Plura hic sunt interrogata. Atqui, οὔτε πλείω καθ' ἑνός, οὔτε

οὔτε ἐν κῷ πολλῶν, ἀλλ' ἐν ἑνὸς ἢ φατέον, ἢ ἀποφατέον. Nos in ordinem redigamus. Theorema nostrum est, Iustus potest deficere. Quid contra adfertur? 1 Quisquis non credit, non est ovis Christi. Nihil hoc ad præsens institutum; 2 Oves Christi audiunt vocem pastoris sui: sed & Christus eas agnoscit, & sequuntur eum. Neque hoc. 3 Christus ovibus suis dat vitam æternam, itaque nec peribunt; nec rapientur ex manu Christi: utique si ad finem usq; oves manserint. Quòd si verò ipsi degenerent? nam & sal potest infatuari, sicut pluribus demonstratum est. Tunc necesse est pereant. Dices: Promissionem Domini esse Ezech. XXXIV. 16. *Pereuntem ovem requiram, & depulsam reducam, fractamq; obligabo, & ægrotam confirmabo:* Ergo. Huc nimirum vergũt omnia, ut exspectent peccatores, dum a Deo in alium habitum sententiamque traducantur. Cæterum, tu qui te verti cupis, & vim desideras perpeti, ut id quod non vis facias, & quod non cupis arripias coactus, cur respuis adsumere voluntate id, quod versus desideras atque immutatus efficere? Sed nos proposito insistamus. Agit Propheta Ezechiel de populo Israëlitico disperso variè, & falsorum doctorum vaticiniis circumducto. Vestrâ culpâ, inquit Deus, direptioni est grex meus omnibus bestiis agri. Sed ego eum reducam, Ego pereuntem ovem requiram, fractam obligabo, &c. Quod etiam postea per fidos ductores populi, principes, & prophetas factum est. Sed qui reduci noluerunt, suntne retracti? nequaquam. Et ex ijs qui redierunt, omnesne probè se gesserunt? nequaquam. Non defuit igitur partibus suis Deus: defuerũt ipsi. Qui verò paruerunt, reducti sunt, obligati sunt, confirmati sunt.

IX Ex Ioan. XVII. 15. *Rogo ut serues illos a Malo.* Et 20. *Nõ tantùm autem pro istis rogo, sed & pro ijs, qui per sermonem eorum credituri sunt in me.* Has autẽ preces exaudivit Pater. Ioan. XI. 41. *Ego sciebam quod semper me audias.*

RESP. Rogavit & pro Iudâ Christus, & Christum audivit Pater: ac nihilominus ipse filius perditionis fuit. vide paginam 37: & responsionem ad objectionem quinctam.

X Ex Ep. ad Roman. V. 5. *Spes non pudefacit.*

RESP. Utique si servetur: quid si verò eam abjicias? vide pag. 63.

XI Rom. V. 9. *Iustificati igitur nunc ejus sanguine seruabimur multò magis per illum ab ira illa.*

RESP. Rectè; si fidem seruemus: quid si verò conscientiam læda-

lædamus, nec per pœnitentiam restituamur, annon necesse est ut fidei faciamus naufragium?

XII Rom. VIII. 30. *Quos verò prædestinavit, eos etiam vocavit, & quos vocavit, eos etiam justificavit: quos autem justificavit, eos etiam glorificavit.* En (inquiunt) catenam, cujus singuli orbes vel annuli singulis commatibus comprehēduntur, & quidem adæquatè, & *ἀντιστρόφως*, ut non tantùm prędestinati vocentur, justificentur, glorificentur: sed ut solis illis hæc accidant, & quidem necessariò, neque alijs ea possint evenire. Sic ergo colligunt,

Necesse est omnes justificatos glorificari,
Necesse est omnes prædestinatos justificari, *Ergo*
Necesse est omnes prædestinatos glorificari.

RESP. I Verba ista Apostoli nihil faciunt ad commentitium illud decretum de singularibus quibusdā personis absolutè saluandis: sed nimirum solet hoc ita evenire illis qui frustillatim truncant scripturas, & ex occasione occurrentis alicujus voculę quæ ipsorum intētioni videtur in speciem patrocinari, integros sensus flectunt. Conceperant quidam animo decretum istiusmodi, Hunc, illum, absolutè necesse est saluari: hos, illos, necesse est condemnari. Legebant hic vocem prædestinationis, justificationis, glorificationis. Scitum ipsis videbatur, dicere, B. Paulum hic illud docere quod ipsi conceperant. Atqui longè aliò hæc spectant: quod ut appareat, altius paullo res petenda est. Dixerat B. Paulus, crucem & adflictionem patienter fidelibus sustinendas esse. Atque in eam rem multa pressè ac confertâ sententiis gravissimis oratione protulerat; Inter alia, hoc: Quod pios & sanctos velit Deus conformes esse Filio suo. Quum ergo ille multa passus sit, ipsos multa pati necesse esse, ut cum ipso glorificentur. Sed pios illos Paulus vocat præscitos: præscivit enim prævidítque ab æterno quinam sancti & pij futuri sint, quandoquidem nota sunt ipsi ab omni ævo opera sua. Præsciētiam autem istam sequitur decretum de perpessionibus: Decretum illud excipit vocatio: utique ad crucē ferendam exemplo Christi. Ac ne quis forte putet invisos Deo pios esse quia adfliguntur; testatur Apostolus eosdem per fidem jam esse justificatos ac proinde gratos Deo in Christo. Finem autem istarum omnium perpessionum dicit esse gloriam: planè ut antea docuerat, *Si Christo compatimur, futurum est ut Christo cōglorificemur.* Sed audiamus ipsum Apostolum. *Novimus*, inquit, *ijs qui diligunt*

 Deum,

Deum, omnia (ac proinde ipsas quoque adflictiones & mortem) *cooperari ad bonum : ijs*, inquam, *qui juxta propositum vocati sunt :* hoc est sanctis,& proposito Dei respondentibus. *Nam quos Deus* tales fore *præscivit*, eosdem quoque *prædestinavit conformes fieri imagini Filij sui,ut is sit primogenitus inter multos fratres.* Ergo sicut ille passus est priusquam introïret in gloriam; ita & nos pati oportet. Est autem decretum illud ejusmodi,ut id in omnibus glorificandis efficax esse cupiat. Proinde quos ille prædestinavit ut conformes fiant Filio suo, eosdem quoque in tempore ad crucem vocat. Quid ergo, inquies, Irascitur suis Deus? Nequaquam: Iampridem enim illosipsos sanctos quos ad crucem vocavit, justificavit: quos autem justificavit, eos si modo perstent, glorificare decrevit. Si ergo crucē gloria sequitur,cur non eam patienter ferimus? si crux non est argumentum irati nobis Deï,ingemiscimus? Si cruci ferendæ destinati sumus, cur non ferimus eam volentes? Si denique Christus tulit crucem suam nostra caussa, cur nos eam ferre recusamus? Sed compingamus omnia in unius Syllogismi nodum.

Qui prædestinati sunt a Deo cruci ferēdæ,ad exemplum Iesu Christi, quosq; ad eam vocat, quiq; sciunt, sibi, licet ista patiantur, tamen non esse iratum Deum, sed se esse justificatos, ac proinde gloriæ candidatos,illi debent crucem patienter ferre.

Præsciti,hoc est, sancti, destinati sunt ab æterno cruci ferendæ,eosdemq; decrevit Deus in tempore ad adflictiones vocare : sciuntque ijdem,&c, *Ergo,*

Præsciti,hoc est sancti debent crucem patienter ferre.

XIII Rom. VIII. 35. *Quis nos separabit a charitate Christi? num adflictio? &c.* Et versu 37. *In his omnibus plus quam victores sumus per eum qui dilexit nos.* Et versu 38.39. *Nam mihi persuasum est, neque mortem, neque vitam, neque Angelos, neque sublimitatem, neque profunditatem, neque ullam rem aliam creatā posse nos separare a charitate Deï quæ est in Christo Iesu Domino nostro.*

R E S P. Totus locus est de fidelibus, quos perseverare posse confessum est ex Axiomate secundo. Ubi inter alia hoc quoque adfertur argumentum,quod Deo pios conseruante, ipsisque per fidem advigilantibus nemo bona spiritualia possit eripere. Vide pag. 6. Et Objectionem 2 ex Catechesi.

XIV 1 Cor. I. 8.9. *Qui etiam confirmabit vos usque ad finem inculpa-*

culpatos in diem Domini nostri Iesu Christi. Fidelis est Deus, per quem vocati estis in communionem Filij ipsius Iesu Christi Domini nostri.

Resp. Non potest ex his verbis concludi nisi possibilitas perseverandi, quæ etiam concessa est Axiomate secundo & variè demonstrata. Sed qui potest perstare, potest etiam deficere. Deus nobis non deest. Advigilemus, precibus omnique armatura fideï instructi.

XV Ephes.I.13.14. *In quo postquam credidistis, obsignati estis spiritu illo promissionis sancto, qui est arrhabo hæreditatis nostræ, dum in libertatem vindicemur ad laudem gloriæ ipsius.*

Resp. Agnoscimus verba Apostoli ijsque credimus: sed Spiritum scimus posse contristari, excuti, extingui: quod quum fit, perijt cum vita æternâ, ipse quoque vitæ arrhabo, quod & sequenti loco Pauli ex eadem epistolâ indicatur, quem proinde mirum est, prolatum ab opponente.

XVI Ephes.IV.30. *Ne tristitia afficiatis Spiritum illum sanctum Deï, per quem obsignati estis in diem redemtionis.*

Resp. Ex hoc loco sic colligo. Qui potest contristari per voluntaria peccata eorum qui semel crediderunt, is potest etiam fugari. Sed Spiritus Sanctus potest contristari, Ergo, potest quoque fugari.

XVII I Thess.V.23. *Ipse autem Deus pacis sanctificet vos totos, & integer vester Spiritus & anima & corpus inculpatè in adventum Domini nostri Iesu Christi seruentur. Fidelis est qui vocavit vos, qui etiam efficiet.*

Resp. Ex voto non potest concludi nisi possibilitas agendi. Deus quidem fidelis est, ut faciat quod promisit, imò etiam plus quam promisit; sed nostrum quoque est fidem præstare: amat enim Deus fidelis, hominem fidelem. 2 Tim.II.11. *Fidus hic sermo est; Quod si compatimur, convivemus: si toleramus, conregnabimus: quod si verò negaverimus, & ille abnegabit nos: si infidi sumus, ille fidelis permanet, negare seipsum non potest.*

XVIII. I Petri I.3. *Qui ex multa sua misericordia regenuit nos in spem vivam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, id est, ad hæreditatem quæ nec perire potest nec contaminari, nec marcessere, nobis in cælis seruatam: qui virtutis Deï præsidio custodimur per fidem, ad salutem paratam patefieri tempore ultimo.*

Resp. Ex quibus hujus sententiæ verbis colligatur impossibilitas

 litas

litas defectionis eorum qui semel crediderunt,nullus video. Si dicas, *Regeniti sunt in spem vivam. Ergo non possunt deficere*: negabitur sequela. Si dicas *Hæreditas quæ est in cælis non potest marcescere, Ergo nec fides*: Similiter negabitur. Denique si dicas, *custodimur præsidio virtutis Dei per fidem, Ergo fides non potest deficere*. Tantundem erit: potest enim fieri,ut fidelis præsidium Dei deserat.

XIX Ioan.III.9. *Qui natus est ex Deo non peccat, quoniam semen ipsius manet in eo: neq; potest peccare, eo quod ex Deo natus est.* Hic ἁμαρτίαν ποιεῖν, est peccare usque ad mortem, aut ita peccare ut peccatum dominetur. Sic autem non peccat is qui semel verè credidit, idque 1 propter semen. 2 quia natus est ex Deo.

RESP. Multa hic præter mentem Apostoli dicuntur. Atqui verba, inquis, perspicua sunt, *Qui natus est ex Deo non peccat.* Imò nusquam æquè interpretes perplexantur; quum & divina testimonia,& eventus huic sententiæ reclament: Quidã igitur,in eo quod dicitur, ἁμαρτίαν ποιεῖ, putant aliquid latere energiæ: proinde vertunt, dare operam peccato & interpretantur, peccare usque ad mortem, aut ita peccare ut peccatum dominetur,quum nihil aliud sit ἁμαρτίαν ποιεῖν peccatum facere, quam ἁμαρτάνειν, peccare, hac enim formula expressè utitur Apostolus versu sexto, quum dicit, *Quisquis manet in ipso non peccat*: Et sicut ποιεῖν δικαιοσύνην est quodvis justitiæ opus exercere; ita ποιεῖν ἁμαρτίαν est quovis modo peccare. Iam, si David habuit in se semen, & natus est ex Deo, sequetur, illum neq; peccasse neque potuisse peccare,quem tamen constat peccasse fœdissimè, ac nisi fuisset per pœnitentiam restitutus,nunquam ad cælestem gloriam perventurum fuisse. Dices non peccasse mortaliter. Atqui,refragatur ipse David qui propter peccatum se reum mortis fatetur. Dices non peccasse finaliter. Atqui non est existimandum, peccata in quibusdam hominibus sisti per se. Dices non peccasse totaliter. Atqui ad condemnationem sufficit vel peccatum unum, imprimis tale: & qui in uno deprehenditur,is reus est omnium. Dices, electum fuisse, ac propterea ex Deo natum,& semen Dei in ipso mansisse. Atqui hoc est petere τὸ ἐν ἀρχῇ. Deinde peccata (ut sæpius ostendimus) non differunt subjectis, puta, ut hæc in istos cadant, illa non; sed quælibet possunt in quoslibet, nisi cautè vitentur principia & progressus. Quid ergo sibi voluit Apostolus quum dixit, *Quicumque ex Deo natus est non peccat, vel non facit peccatum?* Facere aliquid is vulgò dici-

dicitur,qui ex more & consuetudine aliquid agit, & non vitat ejus generis actiones. Nō facere aliquid dicitur, qui vitat illud & consultò abstinet. Ergo hac dicendi formulâ,facere peccatum est non vitare peccatum,sed quotiescumque occasio sese offert,ex more & consuetudine illud sine offensâ patrare. Rursum,ex opposito,Non facere peccatum, est a peccato abstinere,fugere peccatum,vitare illud, *mundare semetipsum*, versu 3. *facere justitiam*, versu 7. Indicat ergo Ioannes quid facere soleant pij, quidque ratione nativitatis suæ debeant, & quid per gratiam sibi concessam possint. Qui natus est ex Deo,inquit, non peccat; neque potest peccare, eo quod ex Deo natus est. Talia hæc sunt. Psalm. CXIX. 3. *Qui in via Deï ambulant,non operantur iniquitatem*. Eccles. VIII. 5. *Qui custodit præceptum,non cognoscit rem malam*. Quid si verò quis deserat viam Deï,nec custodiat præceptum, sed degeneret a nativitate suâ, & semen Deï ejiciat, fiatque temporarius? Talem necesse est peccare: nam ut principium peccandi habuit a se, non peccandi a gratia: ita, si gratiam deserat, redit ad se, fitque extinctâ luce tenebrosus, & mancipium peccati. Est igitur sententia, Sancti habent in se semen gratiæ, quod tantisper in ipsis manet, quantisper ipsi illud fovent. Quantisper verò illud fovent, non peccant, imò vitant peccatum. Quotiescumque igitur ad peccandum sollicitantur,si tunc spiritum illum cum omni panopliâ fideï in auxilium advocent adversûs carnem, mundum, Diabolum, nunquam vincentur, nunquam succumbent, imò nec vinci poterunt. Fortior enim est qui est in ipsis. Quod si verò officium negligant, si præsidium suum deserant; succumbet non spiritus, sed spiritualis: non fides, sed credens: non Deus sed homo: atque in gravioribus quidem delictis valebit querela illa Deï, *Me dereliquerunt scaturiginem aquarum perennium, & foderunt sibi cisternas fractas, quæ non capiunt aquas*. Hoc ergo modo quadrabit concinnè argumentum Apostoli Ioannis cum Theoremate practico. Dices. Exsertè positum a Ioanne, *Non potest peccare*. Rectè. Non potest, quia hoc agens non potest. Est ergò fallacia παρὰ τὸ πῆ ὡς ἁπλῶς λεγόμενον, quia id quod cum limitatione capiendum est sumitur ac si simpliciter positum foret. Ut si dicas, *Non potest peccare si agat secundùm genituram suam*: Ergo *non potest peccare simpliciter*. Sic, Arbor bona non potest ferre fructus malos: nēpe si maneat bona: quod si verò degeneret, feret fructus malos: posse autem ex arbore bona fieri malā,jam ante demōstratum est. Rectè hoc intellexit Augustinus,

quum, ut homo non peccet, ostendit fieri ex charitate. *Secundùm istam charitatem melius intelligitur dictum, Qui natus est ex Deo non peccat, & nō potest peccare, quia charitas secundùm quam natus ex Deo est, non agit perperam, nec cogitat malum. Quum ergo peccat homo, non secundùm charitatem, sed secundùm cupiditatē peccat, secundùm quam non est natus ex Deo, quoniam illa possibilitas (ut dictum est) utriusq́ radicis est capax.* Sed nihil est evidētius accurato veroborum B. Ioannis examine. Ille ergo jam inde a versu tertio ostensurus, Christianos, quique spem habent vitæ & gloriæ æternę debere mundare seipsos, hoc est sanctè vivere & non peccare, variis ad hanc rem utitur argumentis 1 quia Deus sanctus & purus est. *Omnis qui habet spem istam in illo, mundat semetipsum, sicut & ipse mundus est.* 2 quia peccatum est ἀνομία, Christianus autem non est exlex. *Omnis qui facit peccatum, etiam ἀνομίαν facit, est enim peccatum ἀνομία.* 3 Quia Christus non venit ut nobis commeatum peccandi daret, sed ut peccatum tolleret. *Scitis ipsum revelatū esse, ut peccata nostra tolleret.* 4 Quia Christus expers est peccati, est autem par ut nos Christum sequamur. *Peccatum in ipso non est.* 5 Quia debent manere in Christo. *Omnis qui mànet in Christo non peccat.* 6 Quia notitia Christi non est contemplativa, sed practica. *Quicumq́ peccat non vidit ipsum, neque novit ipsum.* 7 Quia debent per justitiam Christo similes esse, non autem Diabolo per peccatum. *Filioli, nemo decipiat semetipsum, Qui facit justitiam, justus est, sicut ipse justus est; qui facit peccatum est ex Diabolo, quia ab initio Diabolus peccat.* 8 Coincidit cum tertio. *In hoc revelatus est filius Dei, ut tollat opera Diaboli.* 9. Quia nati sunt ex Deo & semen ejus manet in ipsis. *Omnis qui natus est ex Deo, non facit peccatum: quia semen ejus in ipso manet, ac non potest peccare, quia ex Deo natus est.* 10 Quia hoc solo distant pij ab impiis. *In hoc manifesti sunt filij Deï, & filij Diaboli.* Est ergo nonum argumentum Apostoli ejusmodi.

Qui natus est ex Deo non facit peccatum, Sācti nati sunt ex Deo,
Ergo non faciunt peccatum. Probatur major.
In quo manet semen Deï, is non facit peccatum,
Qui natus est ex Deo, in eo manet semen Deï, Ergo.
Eadem posterioris membri ratio est.
Qui natus est ex Deo non potest peccare, Sancti nati sum ex Deo,
Ergo.

Superest OBIECTIO una. Si, ut hactenus disputatum est, justus gratia potest excidere, nemo erit certus de suâ salute: & quia semper

mper sancti possunt excidere, nunquam erunt certi. Itaque nutant semper, semper arundinis instar vacillabunt.

RESP. Certitudo animi debet niti rei ipsius certitudine: nam animus rem incertam pro certâ, vel certam pro incertâ apprehendat, errabit, eritque in tali conceptu falsus. Porrò salus nostra non est ens quoddam absolutè certum, hoc est, ejusmodi, ut de singulis quibusdam citra omnem limitationem aut conditionem debeat prædicari: puta hoc modo, Petrum, Ioannem, Paulum, saluari necesse est: sed est Ens certum cum conditione, hoc modo, Petrum Ioannem, Paulum, saluari necesse est, si crediderint, si in fide, dilectione, sanctimonia perstiterint.

Perspicuum id est ex formâ fœderis, quæ non ita sonat, Hunc, illum districtè saluabo, sed sic, *Quicunq; crediderit saluabitur: qui verò non crediderit, condẽnabitur.* Sed in fœdere Euangelico, Deus, qui conditionem illam poterat relinquere seorsim nostris viribus præstandam, sciens nostram infirmitatem, promisit se nobis adfuturum esse, & gratiam suam multiformem daturum. Ille igitur nos ipse prævenit: ille idem, si priorem gratiam apprehẽdamus, comitatur & adsistit: idem deniq́ue officium facientes ad finem perducit, neque deserit. Ex quo apparet, ad salutem consequendam duplici actu opus esse, Dei inquã & nostro. Neque verò metuendum est, ne Dei gloriȩ aliquid decedat, quum dicimus, nos quoque agere: nisi quis fortè existimet, Deo gloriosum esse, ut ille sit omnia, agatq́ue omnia; neque quicquam in rerũ naturâ sit præter Deum, aut fiat aliquid quod non agat Deus. Atqui ingens bonitatis & sapientiæ divinæ argumentum est ista Entium agentiumq́ue diversitas, quæ ut a Deo primo Ente fluxit, ita ab eodem perpetuò adhuc dependet. Necesse est igitur in salutis negotio duo concurrant: Deus, inquam, & homo. Nam si vel hominem deserat Deus, vel Deum deserat homo, servari homo nullo modo potest. Amos III. 3. *An duo ambulaturi essent unà, nisi convenirent?* Frustrà exspectat vitæ æternæ præmium, qui officium suũ ipse negligit. Et ubi nulla est rei certitudo, quid nos nobis animi certitudinem pollicemur? Crede: si credis, certus es. Sed possum cadere, inquis, Ergo non possum esse certus. Imò si potes cadere, non jam es incertus, sed potes fieri incertus. Sta igitur in fide, & persta. Fides nihil est aliud quam certitudo de salute; qui fidem seruat, seruat illam certitudinem: qui excutit, amittit: Neq; verò certitudinem duntaxat amittit, sed & salutem ipsam, quum sine fide salus non obti-

neatur,

neatur, vanaque sit & umbratilis omnis cognitionis certitudo sublato extra animum rei ipsius fundamento. Quam verò tu certitudinem postulas? ut Deus tibi obstrictus sit, tu Deo non sis? ut tibi peccare liceat, illi te abjicere non liceat? Vis esse certus de salute tuâ, & licentiam tibi facere peccandi? Erras. Cura primùm salutem tuam: re saluâ, certitudo tibi constabit: nam ut fidem servare officij est, ita non est conveniens, ut de salute certus sit, qui fidem & Spiritum sanctum excusserit. Abi igitur, & quum certus sis, Deum tibi bona sua non esse erepturum, examina ipse te, excute animum tuum; exstimula te quantum potes, & vide ut propositum serues: non enim mutaberis, nisi a te, per te, tua culpâ vitioque: Deus te ex fideli & justo non faciet infidelem & injustum. Propone tibi B. Paulum, cujus verba ad Philip. III. 9. sunt illustria. *Ego omnia pro excrementis duco, ut Christum lucrifaciam, & inveniar in ipso non habens meam justitiam quæ est Legis, sed eam quæ est per fidem Christi, justitiam inquam ex Deo per fidem. Vt cognoscam eum, & vim resurrectionis ejus, communionem perpessionum ejus, dum conformis fio morti ejus. Si quo modo pertingam ad resurrectionem quæ est ex mortuis. Non quod jam metam apprehenderim, aut jam sim consummatus, sed persequor si quo modo apprehendã, ob quod etiam apprehensus sum a Christo Iesu.* Videsne ut Apostolus ex consideratione præcellentis illius gloriæ, suæque imbecillitatis conscientiâ, & recordatione antecedentium suorum peccatorũ, ipsius quoque reï difficultate, humiliter de se loquatur? Quasi dicat, Adhuc mihi vita in certamine versatur: adhuc a metâ longè absum: adhuc a brabiis disto: adhuc curro, adhuc sector. Quod si Paulus tantus sectator, ac tanta passus, adhuc inquit, *si quo modo comprehendam*, quid dicemus nos? quid dicet apostata fideï officijque sui desertor? Enimverò (ut loquitur B. Petrus I [illegible] cap. IV. 18.) *Si justus vix seruabitur, impius & peccator ubi comparebit?*

Unde igitur erit certitudo? Ex Syllogismo, cujus major constet Dei voluntate, Christi merito, & pro nobis intercessione; Minor officij facti conscientiâ secundum Euangelium: Conclusio verò illatione ex præcedentibus deductâ, & per testificationem Sp. Sancti confirmatâ, hoc modo. *Quisquis pænitentia ductus peccatorũ suorum credit in Christum, justificatur a Deo, eritq; vitæ hæres, Ego peccatorum meorum ducor conscientia & credo in Christum, Ego igitur justificor a Deo, eroq; hæres vitæ æternæ.* Major respectu Dei legitur Ezech. XXXIII. 11. *Ne vivam ego, dictum Iehovi, si delector morte impro-*

improbi, sed delector ut convertatur & vivat. Respectu Christi, ad Hebr.ix. 13. *Si sanguis taurorum & hircorum sanctificat ad carnis puritatem, quanto magis sanguis Christi emundabit conscientiam vestram ab operibus mortuis ad colendum Deum vivum?* Minoris subsumtione opus esse, apparet ex 2 Cor.xiii. 5. *Vosipsos tentate an sitis in fide, vosipsos explorate. Annon cognoscitis vosmetipsos, Iesum Christum in vobis esse? nisi reprobi estis.* Conclusio ex superioribus sequitur, & fidem gignit, quæ etiam posteà a Spiritu Sancto obsignatur. Ephes.1.3. *Vos per Euangelium posteaquam credidistis obsignati estis spiritu illo promissionis sancto.* Atque id circò Sp. Sanctus vocatur arrhabo hæreditatis nostræ. Qui verò ita adfecti sunt, inque eo studio perseverant, eos impossibile est non saluari. Habent enim pro se Deum Patrem, habent Filium, habent Sp. Sanctum, habent Euangelium, habent conscientiam suam. Sciunt Christum pro ipsis orare, & nullam rem posse ipsos a Dei dilectione avellere aut è manibus Christi extorquere. Porrò qui certitudinem istam & hanc concludendi ac sciendi rationem putant petitam esse a posteriore, videtur mihi omninò nescire quid sit a priore. Quid enim prius esse potest voluntate Dei, non tantum in notitia nostrâ, sed etiam in re & ordine causarum? At hæc constituit propositionem majorem, continetque decretum æternum electionis: cui opponitur aliud reprobationis, *Quisquis non crediderit, neq; peccatorum suorum pœnitentia ductus fuerit, hoc est, quisquis Christum spreuerit, condemnabitur.* Sed fortasse existimabit aliquis majorem secũdùm decretum ita concipi oportere, *Quisquis est electus ad vitam æternam credet.* Atqui hoc est invertere vocem Euangelij: quæ non dicit, *Quisquis saluabitur credet, sed Quisquis crediderit, saluabitur.* Deinde ex tali majore nunquam fiet Syllogismus colligens certitudinem salutis. Hærebit enim minor. Verbi caussâ,

Quisquis electus est, credet & saluabitur,
Ego sum electus, *Ergo,*

Dic sodes disputator, unde tibi constet minoris veritas, quum consilio Dei non interfueris? Quis tibi arcanum istud revelavit, te, antequam esses, imò antequam mundus esset, priusquam decretum esset, Christum mittendum esse, cruci figendum, in cælos adsumendum, te inquam electum esse ad vitam æternam? Dices constare id tibi ex testimonio Spiritus Sancti. Atqui hic non obsignat in particulari nisi ea quæ scriptura dicit universaliter. Quod si igitur ex scripturis, hoc est, ex voluntate Dei patefacta & fœderis for-

mulâ, & merito Christi peti debet certitudo ; nempe igitur, præstabat eò directè ire, unde initiò recessum fuit cum magnâ veritatis jacturâ.

CONCLVSIO

Continens Meditationem Practicam totius superioris doctrinæ.

AGe nunc salutis funambule,quisquis es, qui tenuissimũ filum vocationis divinæ lapsabundo gradu insistens, carnem spiritu Christi libras,animam fide fulcis,oculum lege temperas,non aliter ad salutem æternam & patentes beatitudinis campos transmittende. Scis quam arctam viam calces, quam pauci per eam incedant, quam multi vel ostensam fugiant,vel pressam semel suo malo deserant,quum tamen vocentur omnes,nec quisquam a principali hoc munere excludatur,nisi qui seipsum nolendo auersandoque excludit. Tanta est Dei in Christo benignitas. Tibi præ multis alijs datum est Deum nôsse, & arrhabonem spiritus Christi habere intra te. Fruere istis bonis, & quod reliquum est viæ vitæque firmo ac constanti proposito decurre. Neque te ab instituto deterreat ingens ista turba vel profanè,vel securè agentium. Aliud isti vocantur,aliud sunt : spiritum profitentur,& carnis opera faciunt. Quid proderit istis vocatio Dei gratiosa,quid augustum Christi nomen, quum titulo vita non respondeat? Porrò manifesta sunt ex Apostolo opera carnis, *Adulterium, scortatio, impuritas, lascivia, idololatria, veneficium, inimicitiæ, lites, excandescentiæ, rixæ, dissidia, hæreses, invidiæ, cædes, ebrietates, comessationes, & his similia, quæ qui patrant, regni Dei hæredes futuri non sunt.* Ab istis sese auertat, quisquis invocat nomen Iesu. Aude nunc,si qua te carnis vacillatio,si qua animi auocatio,si qua voluptatis illecebra, si qua mali formido de gradu nitatur revocare, aude, inquam,vel transversum unguem de lineâ. Aude tecum dicere, Bonus est Dominus & clemens, & plenus miserationum ; non excidam gratiâ si peccavero : non excludar si Christum abnegavero : quinimò si abnegavero, retrahar restituarque in integrum,neque finaliter derelinquar. Ergone tibi vocatio ista sancta commeatum dabit ad delinquentiam? quumque sanus factus sis,repetes venenum, etiam de graviore supplicio securus? Scilicet tu firmius stas,quã vel Paulus,vel David? Quin audi potius Apostolum, *Fidelis est Deus: si nos illum abnegaverimus,*

etiam

etiam ille abnegabit nos. Vide,ut ille, ne de tua imaginaria perseverantia quicquam tibi presumeres,se quoque eidem periculo incluserit. *Si Nos* (inquit) *illum abnegaverimus,etiam ille abnegabit Nos.* Quum Paulus fateatur, fieri posse, ut Deus ipsum abneget,tu credes te abnegari nullo posse? Nempe quia electus es. Si tu Deum elegisses, haberes illum tibi obnoxium, ipse enim Deo legem posuisses. Atqui non tu elegisti Deum,sed Deus te,qui etiam legem tibi electionis fixit. Eam serua. Nisi feceris, actum est & quia tu non auscultasti voci Dei,etiam ille non auscultabit voci tuæ,sed irritum faciet fœdus quod pepigerat tecum. Sãctus David in tranquillitate sua septus undique cinctusque bonis,dixit, *Non dimovebor in sæculum.* At illi supina ista securitas principium ingẽtis mali fuit: desiit enim simul & timere, & orare. Ergo domum illam ita vacuam & purgatam adgressus est Satan,permittente id Deo,& faciem suam justo judicio abscondente. Quid ergo? desertus peccavit. Secuta est peccatum sententia mortis. Hâc ille conturbatus est: quumque videret se spiritualibus illis bonis & sensu favoris divini orbatum, meritò ingemuit. Minima erant illa quæ ab hominibus vulgò censentur in malis ignominia, & infamia publica, despectus civium, risus hostium, quæ ipsi tantò fuerant graviora, quanto rex alijs omnibus antecellit. Exagitabat ipsum malorum conscientia. Peccatum coram ipso erat semper: sentiebat iratum Deum,cujus interdiu & noctu gravis erat super ipsum manus. Itaque inveterascebãt ossa ejus, & humor vitalis convertebatur in siccitates æstivas; denique æterni supplicij cruciatum jam animo præsentiebat. Dicebat igitur, *Excisus sum a conspectu oculorum tuorum.* Ecce,in quas angustias Prophetam securitas abduxit. Et tamen; Receptus est,inquis, in gratiam; recipiar & ego. Imò longe aliter Propheta. Ille, & ante peccatum scivit credíditque homicidas & adulteros puniendos a Deo: & post peccatum reum se mortis confessus est: neque ante de favore divino erga se quicquam certi habuit,quam Prophetæ voce erectus, precibus & seriâ pœnitentiâ veniam delicti postulâsset: Tu etiam priusquã pecces,etiam antequam deliberes, antequam statuas, antequam peccatum aggrediaris certus esse cupis,te ob peccatum quod commissurus es,a Deo rejiciendum non esse? Non fiet. Sed velis tamen certus esse. Credo: ut autem hoc brevissimo compendio adsequare, desere peccata priora, abstine a desiderijs quæ militãt adversus Spiritum, postea crede in Christum,confide Deo,& time. Nam si fidem non

retinueris, si promissiones Dei minasque contemseris, si non ad regulam vixeris, opido quantus quantus es, perijsti. Abjice igitur languorem & torporem: cave quicquam moliaris cōtra conscientiam. Ne segnescito bene faciendo. Ne frangitor animo, sed per tolerātiam propositum tibi stadium decurre. Erige, per Christum immortalem, remissas manus, & genua labantia surrigito. Fac rectas orbitas pedibus tuis, ne deflectas claudicans a viā, deficiasque a gratia Dei. Ne neglige occasionem oblatam. Hodie si vocem Domini audiveris, noli indurare cor tuum. Dum lucem habes, ambula in luce. Scito, tempus fore, quum multi occasionem hanc quam nunc spernunt, exoptabunt. Tu illorum exitu cautior, fruere præsentibus. Ecce nunc tempus acceptum, Ecce, nunc dies salutis. Nunc tibi vel succumbendum est, vel vincendum. Quumque incertum sit, quādo hinc aliò evocandus sis, ac propterea quilibet dies pro ultimo tibi esse debeat, fac talem te quotidie Deus offendat, qualis extremo articulo voles juveniri.

FINIS.

UNUM EXPETII A DOMINO.